בע"ה

גלין ס"א // כ'-כ"ו תמוז

לְשַׂחֵק

עַל דַּלְתֵי יוֹם יוֹם

שִׁעוּרֵי הַשָּׁבוּעַ – נ"ך וּמִשְׁנָיוֹת

כְּתַקָּנַת מוֹרֵנוּ וְרַבֵּינוּ הָרַב יִצְחָק גִּינְזְבּוּרְג שְׁלִיטָ"א

שָׁבוּעַ פָּרָשַׁת מַטּוֹת־מַסְעֵי תשפ"ו

נ"ך: נחמיה פרקים ז'-ו"ג

משנה: מנחות פרק ז'

שיעור שבועי: נחלה מבוהלת

הוספות: חת"ת והפטרה// לוח הילולא דצדיקיא // סיפור חסידי

הקדמת המערכת

שבוע טוב ומבורך, לכל אנ"ש והתמימים שיחיו, השוקדים על דלתות התורה הקדושה ורבינו שליט"א יום יום!

השבוע, כ'-כ"ו תמוז, שבוע פרשת מַטּוֹת-מַסְעֵי, נסיים בחסד ה' את ספר נחמיה (פרקים ז'-י"ג), וממש נכנסים לישורת האחרונה לסיום הש"ס! נלמד על מפקד שבי ציון, חנוכת חומת ירושלים בהלל ובתודה, והתקנות הרוחניות החשובות שהנחיל נחמיה לעם.

במשנה נלמד השבוע את מסכת מנחות (פרק ז'), העוסקת בהלכות זבח השלמים, לחמי התודה ורקיקי הנזיר, ואופן הנפתם והרמתם.

בשיעור השבועי - "נחלה מבוהלת" - נלמד כיצד לברר ולרומם את הרכוש והעניינים הגשמיים שלנו באופן של קדושה ובנייה נכונה.

במדור "הסיפור חסידי" נתוודע השבוע לדמותו הפלאית והקדושה של רבי שלמה מקרלין הי"ד זיע"א (אשר יום ההילולא שלו חל השבוע, בכ"ב בתמוז), ונלמד על כוחה של האמונה היהודית הפשוטה והאמיתית הבוקעת מעצם הנשמה ומסוגלת לפקוח את העיניים לראות את הגאולה.

בברכת לימוד תורה פורה ומרתק, שיהיו דברי תורה חדשים ומתוקים בפינו תמיד,

המערכת

***

למנויים, לקבלת הגליון באימייל, לתרומות, הערות והארות – lishcod@gmail.com

טבלת הלִמוד לחדש תמוז

ראשון	שני	שלישי	רביעי	חמישי	ששי	שבת קדש
כ"ט סיון דניאל ח'	**ל' סיון** דניאל ט'	**א' תמוז** דניאל י'	**ב' תמוז** דניאל י"א	**ג' תמוז** דניאל י"ב	**ד' תמוז** עזרא א'	**ה' תמוז** חקת **עזרא ב'** מנחות פ"ד
ו' תמוז עזרא ג'	**ז' תמוז** עזרא ד'	**ח' תמוז** עזרא ה'	**ט' תמוז** עזרא ו'	**י' תמוז** עזרא ז'	**י"א תמוז** עזרא ח'	**י"ב תמוז** בלק **עזרא ט'** מנחות פ"ה
י"ג תמוז עזרא י'	**י"ד תמוז** נחמיה א'	**ט"ו תמוז** נחמיה ב'	**ט"ז תמוז** נחמיה ג'	**י"ז תמוז** נחמיה ד'	**י"ח תמוז** נחמיה ה'	**י"ט תמוז** פינחס **נחמיה ו'** מנחות פ"ו
כ' תמוז נחמיה ז'	**כ"א תמוז** נחמיה ח'	**כ"ב תמוז** נחמיה ט'	**כ"ג תמוז** נחמיה י'	**כ"ד תמוז** נחמיה י"א	**כ"ה תמוז** נחמיה י"ב	**כ"ו תמוז** מטו"מ **נחמיה י"ג** מנחות פ"ז
כ"ז תמוז דבהי"א א'	**כ"ח תמוז** דבהי"א ב'	**כ"ט תמוז** דבהי"א ג'	**א' אב** דבהי"א ד'	**ב' אב** דבהי"א ה'	**ג' אב** דבהי"א ו'	**ד' אב** דברים **דבהי"א ז'** מנחות פ"ח

יום ראשון // כ׳ תמוז

חומש - ראשון פרשת מטו"מ

(פרק ל') (ב) {פרשת מטות} {פ} וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְ־הוָה:

וּמַלֵּיל מֹשֶׁה עִם רֵישֵׁי שִׁבְטַיָּא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר דֵּין פִּתְגָמָא דְּפַקֵּיד יְיָ.

(ו, ג) איש כי ידר נדר להוי׳, רוב הבעיות של דמיונות, של אנשים שאומרים שיש להם איזה ׳ג׳וק בראש׳, מאיפה זה בא. השרש בתורה לכל הנושא הזה נמצא במסכת נדרים, וחשוב וכדאי שכל אחד יהיה בקי בה. זו המסכת שהכי קשורה עם הנפש של האדם. למה, מה מביא את האדם לנדור נדר, בעיה נפשית. כל הנדרים זה שהאדם עצמו עושה פעולה, כדי להתחזק או לפרוש ממשהו. הנדר הזה יכול להיות אמיתי, ויכול להיות גם דמיוני. הנדר אמנם חל, אבל הסיבה שמביאה אותו לנדור את הנדר, היא בדרך כלל אצל רוב האנשים דמיון. לכן צריך להתרחק מנדרים. רק הצדיק – שבלשון ר׳ נחמן – שבירר ותקן את כח המדמה שלו שייך בנדרים. (אגב, ר׳ נחמן עצמו היה נודר נדרים, למרות שכתוב שבזמן הזה כתוב שלא לנדור. זו היתה הסיבה שהאדמו״ר הזקן לא צידד איתו במחלוקת עליו. עקרונית הוא היה איתו, אלא שלא רצה לומר זאת בגלוי, בגלל הדברים התמוהים שנהג (ר׳ נחמן עצמו אמר שזו הנהגה בשבילו בלבד, ובכל זאת) שאחד מהם היה ענין הנדרים שהיה נודר). כח המדמה הוא ענין הנדרים בקדושה, ואחד שלא תקן אותו, הנדרים שלו באים מתוקף כח המדמה הפרוע, אחת הדוגמאות לכך בשולחן ערוך היא, על איש שכועס על אשתו, על כך שחושד שהכתה את בנו, ונודר שלא תהנה ממנו לעולם, ואחר כך הוא מגלה שלא היה ולא נברא. זה מה שנקרא באנגלית FIXATION (קיבעון), שכח המדמה לכד אותו, ועכשיו הוא לא יכול לצאת ממנו. זה ברוחניות בחינת נדר. מהי הרפואה, מי שנודר נדר, צריך לבוא לחכם שיתיר לו את הנדר. חכם זה יותר מבעל, שרק מפר את הנדר מכאן ולהבא. החכם שמתיר, הוא מתיר למפרע. הוא פותר את כל הבעיה הנפשית. באים לחכם, והיא פותח פתח חרטה - הוא מגלה את השפלות - ועל ידי זה הוא יכול להתיר את הנדר למפרע, לפתור את כל בעית הקיבעון, להוציא את ה׳ג׳וק׳ שיש לו בראש. זה הפסיכולוג האמיתי. הוא מדבר ומדבר איתו, עד שהוא מוצא את הפתח, שאם היית יודע בשעת הנדר שכך וכך, האם היית נודר, זה המקור בתורה לפסיכולוג, לאחד שעושה שיחה, כדי לפתור את הבעיה הנפשית. החכם שמוצא את הפתח הולך איתו, הולך לקראתו. הוא לא אומר לו שהוא ׳שוואנץ׳. הוא מסובב את הענין עוד ועוד, עד שמוצא את הפתח. מה זה הפתח, הוא מוצא שהאדם עצמו מסכים לצאת מן הדמיון שלו, נקודה שבה אינו רשע. אצל כל אחד יש איזה נקודה שבה אינו משוגע, כמו בנקודות הטובות בתורה רפב (בתורה א בליקוטי מוהר״ן אומר ר׳ נחמן שמשוגע היא כמו רשע - ״אין אדם עובר עברה אלא אם כן נכנסת בו רוח שטות״). ברגע שהוא מוצא את הנקודה הזו, הוא נתפס עליה חזק, ומגלה לאדם, ובזה הוא פותח את כל הנדר, ומחסל את כל הדמיון, שזה לא היה ולא נברא. זה סוד התרת נדרים (בהשגחה פרטית, הפירוש העיקרי על מסכת נדרים הוא פירוש הר״ן - כמו שר׳ נחמן, שעיקר ענינו הוא תיקון כח המדמה, שנקרא מוהר״ן - והוא מבריק במיוחד במסכת נדרים יותר מבכל הש״ס). [יין יצחק ח״ב עמ׳ קצב]

וידבר משה אל ראשי המטות - חלק כבוד לנשיאים ללמדם תחילה ואחר כך לישראל. ומניין שאף שאר הדברות כן? תלמוד לומר: וישובו אליו אהרן וכל הנשיאים בעדה וידבר משה אליהם, ואחרי כן נגשו כל בית ישראל (שמות ל"ד, ל"א-ל"ב). ומה ראה לומרה כאן? לימד שהפרת נדרים ביחיד מומחה, ואם אין יחיד מומחה מיפר בשלשה הדיוטות. או יכול שלא אמר משה פרשה זו אלא לנשיאים בלבד? נאמר כאן: זה הדבר, ונאמר בשוחטי חוץ: זה הדבר (ויקרא י"ז, ב'), מה להלן נאמרה לאהרן ולבניו וכל ישראל, שנאמר: דבר אל אהרן וגו' (ויקרא י"ז, ב'), אף זו נאמרה לכולן. **זה הדבר** - משה נתנבא בכה אמר י"י כחצות הלילה וגו' (שמות י"א, ד'), והנביאים נתנבאו בכה אמר, מוסף עליהם משה שנתנבא בלשון זה הדבר. דבר אחר: זה הדבר - מיעוט הוא, שהחכם בלשון התרה והבעל בלשון הפרה, כלשון הכתוב כאן. ואם חילפו, אין מותר ואין מופר.

(ג) אִישׁ֙ כִּֽי־יִדֹּ֣ר נֶ֔דֶר לַיהוָ֖ה א֣וֹ־הִשָּׁבַ֣ע שְׁבֻעָ֗ה לֶאְסֹ֤ר אִסָּר֙ עַל־נַפְשׁ֔וֹ לֹ֥א יַחֵ֖ל דְּבָר֑וֹ כְּכָל־הַיֹּצֵ֥א מִפִּ֖יו יַעֲשֶֽׂה׃

גֶּבֶר אֲרֵי יִדַּר נְדַר קֳדָם יְיָ אוֹ יְקַיֵּים קְיָם לְמֵיסַר אִסָּר עַל נַפְשֵׁיהּ לָא יְבַטֵּיל פִּתְגָמֵיהּ כְּכָל דְּיִפּוֹק מִפּוּמֵיהּ יַעֲבֵיד.

נדר - האומר: הרי עלי קונם שלא אוכל או שלא אעשה דבר פלוני. יכול אפילו נשבע שיאכל נבילות, אני קורא עליו: ככל היוצא מפיו יעשה? תלמוד לומר: **לאסר אסר** - לאסור המותר, ולא להתיר את האסור. **לא יחל דברו** - כמו: לא יחלל דברו, לא יעשה דברו חולין.

(ד) וְאִשָּׁ֗ה כִּֽי־תִדֹּ֤ר נֶ֙דֶר֙ לַיהוָ֔ה וְאָסְרָ֥ה אִסָּ֖ר בְּבֵ֣ית אָבִ֑יהָ בִּנְעֻרֶֽיהָ׃

וְאִתְּתָא אֲרֵי תִדַּר נְדַר קֳדָם יְיָ וְתֵיסַר אִסָּר בְּבֵית אֲבוֹהָא בְּרַבְיוּתַהּ.

בית אביה - ברשות אביה, ואפילו אינה בביתו. **בנעוריה** - ולא קטנה ולא בוגרת, שהקטנה אין נדרה נדר, והבוגרת אינה ברשות אביה להפר נדריה. ואיזו היא קטנה? אמרו רבותינו: בת אחת עשרה שנה ויום אחד נדריה נבדקין. אם ידעה לשם מי נדרה, לשם מי הקדישה, נדרה נדר. בת שתים עשרה שנה ויום אחד אינה צריכה ליבדק.

(ה) וְשָׁמַ֤ע אָבִיהָ֙ אֶת־נִדְרָ֔הּ וֶאֱסָרָ֖הּ אֲשֶׁ֣ר אָסְרָ֑ה עַל־נַפְשָׁ֖הּ וְהֶחֱרִ֥ישׁ לָ֛הּ אָבִ֖יהָ וְקָמ֥וּ כָל־נִדָּרֶ֖יהָ וְכָל־אִסָּ֣ר אֲשֶׁר־אָסְרָ֑ה עַל־נַפְשָׁ֖הּ יָקֽוּם׃

וְיִשְׁמַע אֲבוּהָא יָת נִדְרָהּ וַאֲסָרָהּ דַּאֲסָרַת עַל נַפְשַׁהּ וְיִשְׁתּוֹק לַהּ אֲבוּהָא וְיקוּמוּן כָּל נִדְרָהָא וְכָל אֱסָרֵי דַּאֲסָרַת עַל נַפְשַׁהּ יְקוּמוּן.

(ו) וְאִם־הֵנִ֤יא אָבִיהָ֙ אֹתָ֔הּ בְּי֥וֹם שָׁמְע֖וֹ כָּל־נִדָּרֶ֑יהָ וֶאֱסָרֶ֕יהָ אֲשֶׁר־אָסְרָ֖ה עַל־נַפְשָׁ֥הּ לֹ֣א יָקֻ֑ום וַיהוָה֙ יִסְלַח־לָ֔הּ כִּי־הֵנִ֥יא אָבִ֖יהָ אֹתָֽהּ׃

וְאִם אַעְדֵּי אֲבוּהָא יָתְהוֹן בְּיוֹמָא דִּשְׁמַע כָּל נִדְרָהָא וַאֲסָרָהָא דַּאֲסָרַת עַל נַפְשַׁהּ לָא יְקוּמוּן וּמִן קֳדָם יְיָ יִשְׁתְּבֵיק לַהּ אֲרֵי אַעְדֵּי אֲבוּהָא יָתְהוֹן.

ואם הניא אביה אותה - אם מנע אותה מן הנדר, כלומר שהפר לה. הנאה זו איני יודע מה היא. כשהוא אומר: אם ביום שמוע אישה יניא אותה והפר (במדבר ל', ט'), הוי אומר הנאה זו הפרה. ופשוטו: לשון מניעה והסרה, וכן: למה תניאון (במדבר ל"ב, ז'), וכן: שמן ראש אל יני ראשי (תהלים קמ"א, ה'), וכן: וידעתם את תנואתי (במדבר י"ד, ל"ד) - את אשר סרתם מעלי. **וי"י יסלח לה** - במה הכתוב

מדבר? באשה שנדרה בנזיר ושמע בעלה והפר לה והיא לא ידעה, והיא עוברת על נדרה ושותה יין ומטמאה למתים, זו היא שצריכה סליחה ואף על פי שהוא מופר. אף המופרין צריכין סליחה, קל וחומר לשאינן מופרין.

(ז) וְאִם־הָיוֹ תִּהְיֶה לְאִישׁ וּנְדָרֶיהָ עָלֶיהָ אוֹ מִבְטָא שְׂפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ:

וְאִם מְהָוָה תְּהֵוֵי לְגָבַר וְנִדְרָהָא עֲלַהּ אוֹ פֵּירוּשׁ שְׂפָוָתַהָא דַּאֲסָרַת עַל נַפְשַׁהּ.

ואם היו תהיה לאיש - זו ארוסה או אינו אלא נשואה? כשהוא אומר: ואם בית אישה נדרה (במדבר ל', י"א) - הרי נשואה אמור, וכאן בארוסה, ובא לחלוק בה שאביה ובעלה מפירין נדריה. הפר האב ולא הפר הבעל, הפר הבעל ולא הפר האב, הרי זה אינו מופר, ואין צריך לומר אם קיים אחד מהם. **ונדריה עליה** - שנדרה בבית אביה ולא שמע בהן אביה, ולא הופרו ולא הוקמו.

(ח) וְשָׁמַע אִישָׁהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ וְהֶחֱרִישׁ לָהּ וְקָמוּ נְדָרֶיהָ וֶאֱסָרֶהָ אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקֻמוּ:

וְיִשְׁמַע בַּעְלַהּ בְּיוֹמָא דִּשְׁמַע וְיִשְׁתּוֹק לַהּ וְיקוּמוּן נִדְרָהָא וַאֲסָרָהָא דַּאֲסַרַת עַל נַפְשַׁהּ יְקוּמוּן.

ושמע אישה וגומ' - הרי לך שאם קיים הבעל, הרי הוא קַיים.

(ט) וְאִם בְּיוֹם שָׁמְעַ אִישָׁהּ יָנִיא אוֹתָהּ וְהֵפֵר אֶת־נִדְרָהּ אֲשֶׁר עָלֶיהָ וְאֵת מִבְטָא שְׂפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ וַי־הוָה יִסְלַח־לָהּ:

וְאִם בְּיוֹמָא דִּשְׁמַע בַּעְלַהּ אַעְדִּי יָתְהוֹן וּבַטֵּיל יָת נִדְרַהּ דַּעֲלַהּ וְיָת פֵּירוּשׁ שְׂפָוָתַהָא דַּאֲסַרַת עַל נַפְשַׁהּ וּמִן קֳדָם יְיָ יִשְׁתְּבֵיק לַהּ.

ואם ביום שמע אישה יניא וגו' - יכול אפילו לא הפר האב, תלמוד לומר: בנעוריה בית אביה (במדבר ל', י"ז) - כל שבנעורים רשות אביה הוא.

(י) וְנֵדֶר אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה כֹּל אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם עָלֶיהָ:

וּנְדַר אַרְמְלָא וּמְתָרְכָא כֹּל דַּאֲסַרַת עַל נַפְשַׁהּ קָיְים עֲלַהּ.

כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה - לפי שאינה לא ברשות אב ולא ברשות בעל, ובאלמנה מן הנישואין הכתוב מדבר, אבל אלמנה מן האירוסין, מת הבעל נתרוקנה הרשות לאב.

(יא) וְאִם־בֵּית אִישָׁהּ נָדָרָה אוֹ־אָסְרָה אִסָּר עַל־נַפְשָׁהּ בִּשְׁבֻעָה:

וְאִם בֵּית בַּעְלַהּ נְדַרַת אוֹ אֲסַרַת אִסָּר עַל נַפְשַׁהּ בְּקִיּוּם.

ואם בית אישה נדרה - בנשואה הכתוב מדבר.

(יב) וְשָׁמַע אִישָׁהּ וְהֶחֱרִשׁ לָהּ לֹא הֵנִיא אֹתָהּ וְקָמוּ כָּל־נְדָרֶיהָ וְכָל־אִסָּר אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם:

וְיִשְׁמַע בַּעְלַהּ וְיִשְׁתּוֹק לַהּ לָא אַעְדִּי יָתְהוֹן וְיקוּמוּן כָּל נִדְרָהָא וְכָל אֲסָרֵי דַּאֲסַרַת עַל נַפְשַׁהּ יְקוּמוּן.

(יג) וְאִם־הָפֵר יָפֵר אֹתָם | אִישָׁהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ כָּל־מוֹצָא שְׂפָתֶיהָ לִנְדָרֶיהָ וּלְאִסַּר נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם אִישָׁהּ הֲפֵרָם וַי־הוָה יִסְלַח־לָהּ:

וְאִם בַּטָּלָא יְבַטֵּיל יָתְהוֹן בַּעְלַהּ בְּיוֹמָא דִּשְׁמַע כָּל אַפָּקוּת שְׂפָוָתַהָא לִנְדָרָהָא וּלְאִסַּר נַפְשַׁהּ לָא יְקוּמוּן בַּעְלַהּ בַּטֵּילִנּוּן וּמִן קֳדָם יְיָ יִשְׁתְּבֵיק לַהּ.

(יד) כָּל־נֵדֶר וְכָל־שְׁבֻעַת אִסָּר לְעַנֹּת נָפֶשׁ אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ:

כָּל נֶדֶר וְכָל קִיּוּמַת אִסָּר לְסַגָּפָא נַפְשׁ בַּעְלַהּ יְקַיֵּימִנּוּן וּבַעְלַהּ יְבַטֵּילִנּוּן.

כל נדר וכל שבועת איסר וגו' - לפי שאמר שהבעל מיפר, יכול כל נדרים במשמע? תלמוד לומר: לענות נפש - אינו מיפר אלא נדרי עינוי נפש בלבד. והן מפורשין במסכת נדרים (בבלי נדרים ע"ט.-:).

(טו) וְאִם־הַחֲרֵשׁ יַחֲרִישׁ לָהּ אִישָׁהּ מִיּוֹם אֶל־יוֹם וְהֵקִים אֶת־כָּל־נְדָרֶיהָ אוֹ אֶת־כָּל־אֱסָרֶיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ הֵקִים אֹתָם כִּי־הֶחֱרִשׁ לָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ:

וְאִם מְשַׁתֵּק יְשַׁתֵּוק לַהּ בַּעְלַהּ מִיּוֹם לְיוֹם וִיקַיֵּים יָת כָּל נִדְרָהָא אוֹ יָת כָּל אֲסָרָהָא דַּעֲלַהּ קַיֵּים יָתְהוֹן אֲרֵי שְׁתֵּיק לַהּ בְּיוֹמָא דִּשְׁמַע.

מיום אל יום - שלא תאמר מעת לעת, לכך נאמר: מיום אל יום - ללמדך שאין מיפר אלא עד שתחשך.

(טז) וְאִם־הָפֵר יָפֵר אֹתָם אַחֲרֵי שָׁמְעוֹ וְנָשָׂא אֶת־עֲוֹנָהּ:

וְאִם בַּטָּלָא יְבַטֵּיל יָתְהוֹן בָּתַר דִּשְׁמַע וְיִקַבֵּיל יָת חוֹבַהּ.

אחרי שמעו - אחר ששמע וקיים, שאמר: איפשי בו, וחזר והפר לה, אפילו בו ביום. **ונשא את עונה** - הוא מוכנס תחתיה. למדנו כאן שהגורם תקלה לחבירו, הוא נכנס תחתיו לכל עונשיו.

(יז) אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין־אָב לְבִתּוֹ בִּנְעֻרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ:

אִלֵּין קְיָמַיָּא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה בֵּין גּוּבְרָא לְאִתְּתֵיהּ בֵּין אַבָּא לִבְרַתֵּיהּ בְּרַבְיוּתַהּ בֵּית אֲבוּהָא.

(פרק ל"א) (א) {פ} וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר.

(ב) נְקֹם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים אַחַר תֵּאָסֵף אֶל־עַמֶּיךָ:

אִתְפְּרַע פּוּרְעָנוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן מִדְיָנָאֵי בָּתַר כֵּן תִּתְכְּנֵישׁ לְעַמָּךְ.

מאת המדיינים - ולא מאת המואבים, שהמואבים נכנסו לַדָּבָר מחמת יראה שהיו יריאים מהם שהיו ישראל שוללים אותם, שלא נאמר אלא: אל תתגר בם מלחמה (דברים ב', ט'), אבל מדיינים נתעברו על ריב לא להם. דבר אחר: מפני שתי פרידות טובות שיש לי להוציא מהם.

(ג) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם לֵאמֹר הֵחָלְצוּ מֵאִתְּכֶם אֲנָשִׁים לַצָּבָא וְיִהְיוּ עַל־מִדְיָן לָתֵת נִקְמַת־יְהוָה בְּמִדְיָן:

וּמַלֵּיל מֹשֶׁה עִם עַמָּא לְמֵימַר זָרִיזוּ מִנְּכוֹן גּוּבְרִין לְחֵילָא וְיהוֹן עַל מִדְיָן לְמִתַּן פּוּרְעָנוּת דִּין עַמֵּיהּ דַּיְיָ בְּמִדְיָן.

וידבר משה וגומ' - אף על פי ששמע שמיתתו תלוייה בדבר, עשה בשמחה ולא איחר. **החלצו** - כתרגומו, לשון חלוצי צבא, מזויינין. **אנשים** - צדיקים, וכן: בחר לנו אנשים (שמות י"ז, ט'), וכן: אנשים חכמים וידועים (דברים א', ט"ו). **נקמת י"י** - שהעומד כנגד ישראל כאילו עומד כנגד הקב"ה.

(ד) אֶלֶף לַמַּטֶּה אֶלֶף לַמַּטֶּה לְכֹל מַטּוֹת יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלְחוּ לַצָּבָא:

אַלְפָא לְשִׁבְטָא אַלְפָא לְשִׁבְטָא לְכֹל שִׁבְטַיָּא דְּיִשְׂרָאֵל תִּשְׁלְחוּן לְחֵילָא.

לכל מטות ישראל - לרבות שבט לוי.

(ה) וַיִּמָּסְרוּ֙ מֵאַלְפֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל אֶ֖לֶף לַמַּטֶּ֑ה שְׁנֵים־עָשָׂ֥ר אֶ֖לֶף חֲלוּצֵ֥י צָבָֽא׃
וְאִתְבְּחַרוּ מֵאַלְפָיָא דְּיִשְׂרָאֵל אַלְפָא לְשִׁבְטָא תְּרֵי עֲשַׂר אַלְפִין מְזָרְזֵי חֵילָא.

וימסרו מאלפי ישראל - להודיעך שבחן של רועי ישראל כמה הם חביבים על ישראל. עד שלא שמעו במיתתו, מהו אומר: עוד מעט וסקלוני (שמות י"ז, ד'), ומששמעו שמיתת משה היתה תלויה בנקמת מדין לא רצו ללכת עד שנמסרו על כרחם.

(ו) וַיִּשְׁלַ֨ח אֹתָ֜ם מֹשֶׁ֗ה אֶ֚לֶף לַמַּטֶּה֙ לַצָּבָ֔א אֹתָ֖ם וְאֶת־פִּינְחָ֣ס בֶּן־אֶלְעָזָ֣ר הַכֹּהֵ֑ן לַצָּבָ֔א וּכְלֵ֥י הַקֹּ֖דֶשׁ וַחֲצֹצְרֹ֥ות הַתְּרוּעָ֖ה בְּיָדֹֽו׃
וּשְׁלַח יָתְהוֹן מֹשֶׁה אַלְפָא לְשִׁבְטָא לְחֵילָא יָתְהוֹן וְיָת פִּינְחָס בַּר אֶלְעָזָר כָּהֲנָא לְחֵילָא וּמָנֵי קוּדְשָׁא וַחֲצוֹצְרָתָ יַבָּבְתָּא בִּידֵיהּ.

אותם ואת פינחס - מגיד שהיה פינחס שקול כנגד כולם. ומפני מה הלך פינחס ולא הלך אלעזר? אמר הקב"ה מי שהתחיל במצוה, שהרג את כזבי, יגמור. דבר אחר: שהלך פינחס לנקום נקמת יוסף אבי אמו, שנאמר: והמדנים מכרו אותו (בראשית ל"ז, ל"ו). ומניין שהייתה אמו של פינחס משבטו של יוסף? שנאמר: מבנות פוטיאל (שמות ו', כ"ה) - מזרע יתרו שפיטם עגלים לעבודה זרה, ומזרע יוסף שפיטפט ביצרו. דבר אחר: שהיה משוח מלחמה. **וכלי הקדש** - זה הארון והציץ. שהיה בלעם עמהם ומפריח את מלכי מדין בכשפים והוא עצמו פורח עמהם, הראה להם את הציץ אשר השם חקוק בו והם נופלים. לכך נאמר: על חלליהם (במדבר ל"א, ח') - במלכי מדין שנופלים על החללים מן האויר, וכן בבלעם כת': על חלליהם בספר יהושע (יהושע י"ג, כ"ב). **בידו** - ברשותו, וכן: ויקח את כל ארצו מידו (במדבר כ"א, כ"ו).

(ז) וַיִּצְבְּאוּ֙ עַל־מִדְיָ֔ן כַּאֲשֶׁ֥ר צִוָּ֖ה יְהוָ֣ה אֶת־מֹשֶׁ֑ה וַיַּהַרְג֖וּ כָּל־זָכָֽר׃
וְאִתְחַיִילוּ עַל מִדְיָן כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה וּקְטָלוּ כָּל דְּכוּרָא.

(ח) וְאֶת־מַלְכֵ֣י מִדְיָ֗ן הָרְג֤וּ עַל־חַלְלֵיהֶם֙ אֶת־אֱוִ֣י וְאֶת־רֶ֔קֶם וְאֶת־צ֥וּר וְאֶת־חוּר֖ וְאֶת־רֶ֣בַע חֲמֵ֣שֶׁת מַלְכֵ֣י מִדְיָ֑ן וְאֶת֙ בִּלְעָ֣ם בֶּן־בְּעֹ֔ור הָרְג֖וּ בֶּחָֽרֶב׃
וְיָת מַלְכֵי מִדְיָן קְטָלוּ עַל קְטִילֵיהוֹן יָת אֱוִי וְיָת רֶקֶם וְיָת צוּר וְיָת חוּר וְיָת רֶבַע חַמְשָׁא מַלְכֵי מִדְיָן וְיָת בִּלְעָם בַּר בְּעוֹר קְטָלוּ בְּחַרְבָּא.

חמשת מלכי מדין - וכי איני רואה שחמשה מנה הכתוב, למה הוזקק לומר חמשת? אלא ללמדך ששוו כולם בעצה ושוו כולם בפורענות. בלעם הלך שם ליטול שכר עשרים וארבעה אלף שהפיל מישראל בעצתו, ויצא ממדין לקראת ישראל, ומשיאן עצה רעה, אמר להם: אם כשהייתם ששים רבוא לא יכלתם להם, ועכשיו בשנים עשר אלף אתם באים להלחם, נתנו לו שכרו משלם ולא קיפחוהו. **בחרב** - הוא בא על ישראל והחליף אומנותו באומנותם, שאין נושעים אלא בפיהם על ידי תפלה ובקשה, ובא הוא ותפש אומנותם לקללם בפיו. אף הם באו עליו והחליפו אומנותם באומנות האומות שבאים בחרב, שנאמר: ועל חרבך תחיה (בראשית כ"ז, מ').

(ט) וַיִּשְׁבְּו֙ בְּנֵ֣י־יִשְׂרָאֵ֔ל אֶת־נְשֵׁ֥י מִדְיָ֖ן וְאֶת־טַפָּ֑ם וְאֶת֙ כָּל־בְּהֶמְתָּ֣ם וְאֶת־כָּל־מִקְנֵיהֶ֔ם וְאֶת־כָּל־חֵילָ֖ם בָּזָֽזוּ׃

וּשְׁבוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יָת נְשֵׁי מִדְיָן וְיָת טַפְלְהוֹן וְיָת כָּל בְּעִירְהוֹן וְיָת כָּל גֵּיתֵיהוֹן וְיָת כָּל נְכְסֵיהוֹן בַּזּוּ.

(י) וְאֶת כָּל־עָרֵיהֶם בְּמוֹשְׁבֹתָם וְאֵת כָּל־טִירֹתָם שָׂרְפוּ בָאֵשׁ:
וְיָת כָּל קִרְוֵיהוֹן בְּמוֹתְבָנֵיהוֹן וְיָת כָּל בֵּית סְגְדַתְהוֹן אוֹקִידוּ בְּנוּרָא.

טירותם - מקום נוטרים שלהם, הם לשון מושב כומרים יודעי חוקיהם. דבר אחר: לשון מושב שריהם, כמו שמתורגם: סרני פלשתים (שמואל א ו', ח') - טורני פלשתאי.

(יא) וַיִּקְחוּ אֶת־כָּל־הַשָּׁלָל וְאֶת כָּל־הַמַּלְקוֹחַ בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה:
וּשְׁבוֹ יָת כָּל עֲדָאָה וְיָת כָּל דְּבַרְתָּא בַּאֲנָשָׁא וּבִבְעִירָא.

ויקחו את כל השלל - מגיד שהיו כשירים וצדיקים ולא נחשדו על הגזל לשלוח יד בבזה שלא ברשות, שנאמר: את כל. עליהם מפורש בקבלה: שניך כעדר הרחלים וגו' (שיר השירים ו', ו') - אף אנשי מלחמה שביך כלם צדיקים. **שלל** - הן מטלטלין של מלבוש ותכשיטין; בז - הוא ביזת מטלטלין שאינן תכשיט. **מלקוח** - אדם ובהמה. ובמקום שכתוב שבי אצל מלקוח (במדבר ל"א, י"ב,כ"ו) - שבי באדם ומלקוח בבהמה.

(יב) וַיָּבִאוּ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשְּׁבִי וְאֶת־הַמַּלְקוֹחַ וְאֶת־הַשָּׁלָל אֶל־הַמַּחֲנֶה אֶל־עַרְבֹת מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ:
וְאֵיתְיאוּ לְוָת מֹשֶׁה וּלְוָת אֶלְעָזָר כָּהֲנָא וּלְוָת כְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יָת שִׁבְיָא וְיָת דְּבַרְתָּא וְיָת עֲדָאָה לְמַשְׁרְיָתָא לְמֵישַׁרְיָא דְּמוֹאָב דְּעַל יַרְדָּנָא דִּירִיחוֹ.

תהלים - פרקים צ"ז-ק"ג

תניא יומי - אגרת התשובה פ"ז

פרק ז ואולם דרך האמת והישר לבחי' תשובה תתאה ה"א תתאה הנ"ל הם ב' דברים דרך כלל. הא' הוא לעורר רחמים העליונים ממקור הרחמים על נשמתו ונפשו האלקי' שנפלה מאיגרא רמה חיי החיים ב"ה לבירא עמיקתא הן היכלות הטומאה והסט"א. ועל מקורה במקור החיים הוא שם הוי' ב"ה וכמ"ש וישוב אל הוי' וירחמהו. פי' לעורר רחמים על השפעת שם הוי' ב"ה שנשתלשלה וירדה תוך היכלות הסט"א הטמאים להחיותם ע"י מעשה אנוש ותחבולותיו ומחשבותיו הרעות וכמ"ש מלך אסור ברהטים ברהיטי מוחא וכו' היא בחי' גלות השכינה כנ"ל. וזמן המסוגל לזה הוא בתיקון חצות כמ"ש בסידור בהערה עש"ב. וז"ש שם נפלה עטרת ראשינו אוי נא לנו כי חטאנו. ולכן נקרא הקדב"ה מלך עלוב בפרקי היכלות כמ"ש הרמ"ק ז"ל כי אין לך עלבון גדול מזה. ובפרט כאשר יתבונן המשכיל בגדולת א"ס ב"ה ממכ"ע וסכ"ע כל א' ואי' לפי שיעור שכלו והבנתו יתמרמר ע"ז מאד מאד: והב' לבטש ולהכניע הקליפה וסט"א אשר כל חיותה היא רק בחי' גסות והגבהה כמ"ש אם תגביה כנשר וכו'. והביטוש וההכנעה עד עפר ממש זוהי מיתתה וביטולה.

והיינו ע"י לב נשבר ונדכה ולהיות נבזה בעיניו נמאס וכו'. וכמ"ש בזוה"ק ע"פ זבחי אלקי' רוח נשברה לב נשבר ונדכה וכו'. כי כל קרבן מן הבהמה הוא לשם הוי' היא מדת הרחמים. אבל לשם אלקים היא מדת הדין אין מקריבין קרבן בהמה כ"א לשבר ולהעביר רוח הטומאה והסט"א וזהו רוח נשברה. והאיך נשברה רוח הסט"א. כשהלב נשבר ונדכה וכו'.

לוח היום־יום

כ' תמוז

שלשה מיני התבוננות הם: א) התבוננות למודית, אחר שמבין הענין על בוריו, הוא מתבונן בעומק הענין ההוא, עד שהשכלי מאיר אצלו. ב) שקודם התפלה, ענינה הרגש חיות הענין שלמד ולא הרגש השכלי כמו בהתבוננות למודית. ג) שבתפלה, ענינה הרגש האלקות שבהענין שלמד. שלש אלה הם שליבות סולם ההרגשה ורק בחסדי השי"ת עמנו מרגישים לפעמים - דערהערט מען ג-טליכקייט בלי שום עבודה כלל, והוא מפני מעלת העצמות שיש בנשמה, אבל מצד העבודה שבכח עצמו מוכרחים שלש הנ"ל.

נ"ך יומי – נחמיה פרק ז'

(א) {פ} וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִבְנְתָה֙ הַחוֹמָ֔ה וָאַעֲמִ֖יד הַדְּלָתוֹ֑ת וַיִּפָּקְד֣וּ הַשּׁוֹעֲרִ֗ים וְהַמְשֹׁרְרִ֛ים וְהַלְוִיִּֽם׃

ויפקדו - עתה נעשו הלוים פקודים על פקידותן להיותן שוערים ומשוררים מן הלוים בב"ה.

(ב) וָאֲצַוֶּ֞ה אֶת־חֲנָנִ֣י אָחִ֗י וְאֶת־חֲנַנְיָה֙ שַׂ֣ר הַבִּירָ֔ה עַל־יְרוּשָׁלִַ֖ם כִּי־הוּא֙ כְּאִ֣ישׁ אֱמֶ֔ת וְיָרֵ֥א אֶת־הָאֱלֹהִ֖ים מֵרַבִּֽים׃

על ירושלים - לשמור שערי ירושלים. **מרבים** - מימים רבים.

(ג) [וָאֹמַ֗ר] (ויאמר) לָהֶם֙ לֹ֣א יִפָּתְח֔וּ שַׁעֲרֵ֖י יְרוּשָׁלִַ֑ם עַד־חֹ֣ם הַשֶּׁ֔מֶשׁ וְעַ֥ד הֵ֛ם עֹמְדִ֖ים יָגֵ֥יפוּ הַדְּלָתוֹ֑ת וֶאֱחֹ֗זוּ וְהַעֲמֵ֤יד מִשְׁמְרוֹת֙ יֹשְׁבֵ֣י יְרוּשָׁלִַ֔ם אִ֖ישׁ בְּמִשְׁמָרְתּ֑וֹ וְאִ֖ישׁ נֶ֥גֶד בֵּיתֽוֹ׃

עד חום השמש - עד חצי היום שהיה היום גדול. **ועד הם עומדים** - ובעוד שהשערים פתוחים יהיו עומדים שלא יזוזו עד יגיפו ויסגרו הדלתות והרוצה לצאת יצא מן העיר והרוצה ליכנס יבא ויכנס כל כך היו עושים מפני האויבים. **ואחוזו** - יאחזו הדלתות לסוגרם. **משמרות יושבי ירושלים** - מיושבי ירושלים העמידו משמרות, גיטש בלעז.

(ד) וְהָעִ֥יר רַחֲבַת־יָדַ֖יִם וּגְדֹלָ֑ה וְהָעָ֥ם מְעַ֛ט בְּתוֹכָ֖הּ וְאֵ֥ין בָּתִּ֖ים בְּנוּיִֽם׃

רחבת ידים - רחבת מקום וגדולה.

(ה) וַיִּתֵּן אֱ־לֹהַי אֶל־לִבִּי וָאֶקְבְּצָה אֶת־הַחֹרִים וְאֶת־הַסְּגָנִים וְאֶת־הָעָם לְהִתְיַחֵשׂ וָאֶמְצָא סֵפֶר הַיַּחַשׂ הָעוֹלִים בָּרִאשׁוֹנָה וָאֶמְצָא כָתוּב בּוֹ:

להתייחש - לחקור יחוסן. **העולים בראשונה** - מאותן היהודים העולים בראשונה עם עזרא. **ואמצא כתוב בו** - כל אלה הדברים היו כתובים באותה אגרת.

(ו) {פ} אֵלֶּה| בְּנֵי הַמְּדִינָה הָעֹלִים מִשִּׁבְיֵ הַגּוֹלָה אֲשֶׁר הֶגְלָה נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וַיָּשֻׁובוּ לִירוּשָׁלַ͏ִם וְלִיהוּדָה אִישׁ לְעִירוֹ:

אלה בני המדינה וגו' - עד והגורלות הפלנו על קרבן העצים (נחמיה י', ל"ה). **וליהודה** - למדינת יהודה. **איש לעירו** - כל א' לעירו.

(ז) הַבָּאִים עִם־זְרֻבָּבֶל יֵשׁוּעַ נְחֶמְיָה עֲזַרְיָה רַעַמְיָה נַחֲמָנִי מָרְדֳּכַי בִּלְשָׁן מִסְפֶּרֶת בִּגְוַי נְחוּם בַּעֲנָה מִסְפַּר אַנְשֵׁי עַם יִשְׂרָאֵל:

הבאים עם זרובבל - אשר באו משבי הגולה עם זרובבל. **ישוע** - הוא יהושע בן יהוצדק הכהן הגדול חשבונות הללו פעמים הם מכוונים עם חשבונות של מעלה פעמים יש שאינם מכוונים זה כנגד זה ולא דקדק המקרא בחשבונות כל כך אבל הכלל שוה לכאן ולכאן שנאמר כל הקהל כאחד וגו' (עזרא ב', ס"ד) ועל זה הכלל סמך כותב הספר ולא דקדק בחשבון הפרטיות כל כך והכל מפורש למעלה.

(ח) בְּנֵי פַרְעֹשׁ אַלְפַּיִם מֵאָה וְשִׁבְעִים וּשְׁנָיִם: (ט) בְּנֵי שְׁפַטְיָה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁבְעִים וּשְׁנָיִם: (י) בְּנֵי אָרַח שֵׁשׁ מֵאוֹת חֲמִשִּׁים וּשְׁנָיִם: (יא) בְּנֵי־פַחַת מוֹאָב לִבְנֵי יֵשׁוּעַ וְיוֹאָב אַלְפַּיִם וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שְׁמֹנָה עָשָׂר: (יב) בְּנֵי עֵילָם אֶלֶף מָאתַיִם חֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה: (יג) בְּנֵי זַתּוּא שְׁמֹנֶה מֵאוֹת אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה: (יד) בְּנֵי זַבַּי שֶׁבַע מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים: (טו) בְּנֵי בִנּוּי שֵׁשׁ מֵאוֹת אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה: (טז) בְּנֵי בֵבָי שֵׁשׁ מֵאוֹת עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה: (יז) בְּנֵי עַזְגָּד אַלְפַּיִם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת עֶשְׂרִים וּשְׁנָיִם: (יח) בְּנֵי אֲדֹנִיקָם שֵׁשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וְשִׁבְעָה: (יט) בְּנֵי בִגְוָי אַלְפַּיִם שִׁשִּׁים וְשִׁבְעָה: (כ) בְּנֵי עָדִין שֵׁשׁ מֵאוֹת חֲמִשִּׁים וַחֲמִשָּׁה: (כא) בְּנֵי־אָטֵר לְחִזְקִיָּה תִּשְׁעִים וּשְׁמֹנָה: (כב) בְּנֵי חָשֻׁם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה: (כג) בְּנֵי בֵצַי שְׁלֹשׁ מֵאוֹת עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה: (כד) בְּנֵי חָרִיף מֵאָה שְׁנֵים עָשָׂר: (כה) בְּנֵי גִבְעוֹן תִּשְׁעִים וַחֲמִשָּׁה: (כו) אַנְשֵׁי בֵית־לֶחֶם וּנְטֹפָה מֵאָה שְׁמֹנִים וּשְׁמֹנָה: (כז) אַנְשֵׁי עֲנָתוֹת מֵאָה עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה: (כח) אַנְשֵׁי בֵית־עַזְמָוֶת אַרְבָּעִים וּשְׁנָיִם: (כט) אַנְשֵׁי קִרְיַת יְעָרִים כְּפִירָה וּבְאֵרוֹת שֶׁבַע מֵאוֹת אַרְבָּעִים וּשְׁלֹשָׁה: (ל) אַנְשֵׁי הָרָמָה וָגָבַע שֵׁשׁ מֵאוֹת עֶשְׂרִים וְאֶחָד: (לא) אַנְשֵׁי מִכְמָס מֵאָה וְעֶשְׂרִים וּשְׁנָיִם: (לב) אַנְשֵׁי בֵית־אֵל וְהָעָי מֵאָה עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה: (לג) אַנְשֵׁי נְבוֹ אַחֵר חֲמִשִּׁים וּשְׁנָיִם: (לד) בְּנֵי עֵילָם אַחֵר אֶלֶף מָאתַיִם חֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה: (לה) בְּנֵי חָרִם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים: (לו) בְּנֵי יְרֵחוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה: (לז) בְּנֵי־לֹד חָדִיד וְאֹנוֹ שְׁבַע מֵאוֹת

וְעֶשְׂרִים וְאֶחָד: (לח) בְּנֵי סְנָאָה שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים תְּשַׁע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים: (לט)
{פ} הַכֹּהֲנִים בְּנֵי יְדַעְיָהּ לְבֵית יֵשׁוּעַ תְּשַׁע מֵאוֹת שִׁבְעִים וּשְׁלֹשָׁה: (מ) בְּנֵי
אִמֵּר אֶלֶף חֲמִשִּׁים וּשְׁנָיִם: (מא) בְּנֵי פַּשְׁחוּר אֶלֶף מָאתַיִם אַרְבָּעִים וְשִׁבְעָה:
(מב) בְּנֵי חָרִם אֶלֶף שִׁבְעָה עָשָׂר: (מג) {ס} הַלְוִיִּם בְּנֵי־יֵשׁוּעַ לְקַדְמִיאֵל לִבְנֵי
לְהוֹדָוָה שִׁבְעִים וְאַרְבָּעָה: (מד) הַמְשֹׁרְרִים בְּנֵי אָסָף מֵאָה אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה:
(מה) הַשֹּׁעֲרִים בְּנֵי־שַׁלֻּם בְּנֵי־אָטֵר בְּנֵי־טַלְמֹן בְּנֵי־עַקּוּב בְּנֵי חֲטִיטָא בְּנֵי שֹׁבַי
מֵאָה שְׁלֹשִׁים וּשְׁמֹנָה: (מו) {פ} הַנְּתִינִים בְּנֵי־צִחָא בְּנֵי־חֲשֻׁפָא בְּנֵי טַבָּעוֹת:
(מז) בְּנֵי־קֵירֹס בְּנֵי־סִיעָא בְּנֵי פָדוֹן: (מח) בְּנֵי־לְבָנָה בְּנֵי־חֲגָבָא בְּנֵי שַׁלְמָי:
(מט) בְּנֵי־חָנָן בְּנֵי־גִדֵּל בְּנֵי־גָחַר: (נ) בְּנֵי־רְאָיָה בְּנֵי־רְצִין בְּנֵי נְקוֹדָא: (נא)
בְּנֵי־גַזָּם בְּנֵי־עֻזָּא בְּנֵי פָסֵחַ: (נב) בְּנֵי־בֵסַי בְּנֵי־מְעוּנִים בְּנֵי [נְפִישְׁסִים]
(נפושסים): (נג) בְּנֵי־בַקְבּוּק בְּנֵי־חֲקוּפָא בְּנֵי חַרְחוּר: (נד) בְּנֵי־בַצְלִית בְּנֵי־
מְחִידָא בְּנֵי חַרְשָׁא: (נה) בְּנֵי־בַרְקוֹס בְּנֵי־סִיסְרָא בְּנֵי־תָמַח: (נו) בְּנֵי נְצִיחַ
בְּנֵי חֲטִיפָא: (נז) בְּנֵי עַבְדֵי שְׁלֹמֹה בְּנֵי־סוֹטַי בְּנֵי־סֹפֶרֶת בְּנֵי פְרִידָא: (נח)
בְּנֵי־יַעְלָא בְּנֵי־דַרְקוֹן בְּנֵי גִדֵּל: (נט) בְּנֵי שְׁפַטְיָה בְּנֵי־חַטִּיל בְּנֵי פֹכֶרֶת הַצְּבָיִים
בְּנֵי אָמוֹן: (ס) כָּל־הַנְּתִינִים וּבְנֵי עַבְדֵי שְׁלֹמֹה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת תִּשְׁעִים וּשְׁנָיִם:
(סא) {פ} וְאֵלֶּה הָעוֹלִים מִתֵּל מֶלַח תֵּל חַרְשָׁא כְּרוּב אַדּוֹן וְאִמֵּר וְלֹא יָכְלוּ
לְהַגִּיד בֵּית־אֲבֹתָם וְזַרְעָם אִם מִיִּשְׂרָאֵל הֵם: (סב) בְּנֵי־דְלָיָה בְּנֵי־טוֹבִיָּה בְּנֵי
נְקוֹדָא שֵׁשׁ מֵאוֹת וְאַרְבָּעִים וּשְׁנָיִם: (סג) {פ} וּמִן־הַכֹּהֲנִים בְּנֵי חֲבַיָּה בְּנֵי
הַקּוֹץ בְּנֵי בַרְזִלַּי אֲשֶׁר לָקַח מִבְּנוֹת בַּרְזִלַּי הַגִּלְעָדִי אִשָּׁה וַיִּקָּרֵא עַל־שְׁמָם:
(סד) אֵלֶּה בִּקְשׁוּ כְתָבָם הַמִּתְיַחְשִׂים וְלֹא נִמְצָא וַיְגֹאֲלוּ מִן־הַכְּהֻנָּה: (סה)
וַיֹּאמֶר הַתִּרְשָׁתָא לָהֶם אֲשֶׁר לֹא־יֹאכְלוּ מִקֹּדֶשׁ הַקָּדָשִׁים עַד עֲמֹד הַכֹּהֵן
לְאוּרִים וְתֻמִּים: (סו) כָּל־הַקָּהָל כְּאֶחָד אַרְבַּע רִבּוֹא אַלְפַּיִם שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת
וְשִׁשִּׁים: (סז) מִלְּבַד עַבְדֵיהֶם וְאַמְהֹתֵיהֶם אֵלֶּה שִׁבְעַת אֲלָפִים שְׁלֹשׁ מֵאוֹת
שִׁלֹּשִׁים וְשִׁבְעָה וְלָהֶם מְשֹׁרְרִים וּמְשֹׁרְרוֹת מָאתַיִם וְאַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה: (סח)
גְּמַלִּים אַרְבַּע מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה חֲמֹרִים שֵׁשֶׁת אֲלָפִים שֵׁבַע מֵאוֹת
וְעֶשְׂרִים: (סט) וּמִקְצָת רָאשֵׁי הָאָבוֹת נָתְנוּ לַמְּלָאכָה הַתִּרְשָׁתָא נָתַן לָאוֹצָר
זָהָב דַּרְכְּמֹנִים אֶלֶף מִזְרָקוֹת חֲמִשִּׁים כָּתְנוֹת כֹּהֲנִים שְׁלֹשִׁים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת:
(ע) וּמֵרָאשֵׁי הָאָבוֹת נָתְנוּ לְאוֹצַר הַמְּלָאכָה זָהָב דַּרְכְּמוֹנִים שְׁתֵּי רִבּוֹת וְכֶסֶף
מָנִים אַלְפַּיִם וּמָאתָיִם: (עא) וַאֲשֶׁר נָתְנוּ שְׁאֵרִית הָעָם זָהָב דַּרְכְּמֹנִים שְׁתֵּי
רִבּוֹא וְכֶסֶף מָנִים אַלְפַּיִם וְכָתְנֹת כֹּהֲנִים שִׁשִּׁים וְשִׁבְעָה: (עב) וַיֵּשְׁבוּ הַכֹּהֲנִים
וְהַלְוִיִּם וְהַשּׁוֹעֲרִים וְהַמְשֹׁרְרִים וּמִן־הָעָם וְהַנְּתִינִים וְכָל־יִשְׂרָאֵל בְּעָרֵיהֶם {ס}
וַיִּגַּע הַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעָרֵיהֶם:

יום שני // כ"א תמוז

חומש – שני פרשת מטו"מ

(פרק ל"א) (יג) {שני} {ס} וַיֵּצְאוּ מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְכָל־נְשִׂיאֵי הָעֵדָה לִקְרָאתָם אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה:

וּנְפַקוּ מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כָּהֲנָא וְכָל רַבְרְבֵי כְּנִשְׁתָּא לְקַדָּמוּתְהוֹן לְמִבַּרָא לְמַשְׁרְיָתָא.

ויצאו משה ואלעזר הכהן - לפי שראו את נערי ישראל יוצאין לחטוף מן הבזה.

(יד) וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הֶחָיִל שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת הַבָּאִים מִצְּבָא הַמִּלְחָמָה:

וּרְגִיז מֹשֶׁה עַל דְּמְמַנֵּן עַל חֵילָא רַבָּנֵי אַלְפֵי וְרַבָּנֵי מָאוָתָא דַּאֲתוֹ מֵחֵיל קְרָבָא.

ויקצף משה על פקודי החיל - ממונין על החיל, ללמדך שכל סירחון הדור תלוי בגדולים שיש כח בידם לימחות.

(טו) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה הַחִיִּיתֶם כָּל־נְקֵבָה:

וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה הֲקַיֵּימְתּוּן כָּל נוּקְבָא.

(טז) הֵן הֵנָּה הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בִּדְבַר בִּלְעָם לִמְסָר־מַעַל בַּי־הוָה עַל־דְּבַר־פְּעוֹר וַתְּהִי הַמַּגֵּפָה בַּעֲדַת יְ־הוָה:

הָא אִנִּין הֲוָאָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵיצַת בִּלְעָם לְשַׁקָּרָא שְׁקַר קֳדָם יְיָ עַל עֵיסַק פְּעוֹר וַהֲוָת מַחָתָא בְּכְנִשְׁתָּא דַּיְיָ.

בדבר בלעם - אמר להם: אפילו אתם מכנסים כל האומות שבעולם אין אתם יכולים להם. שמא מרובים אתם מן המצריים שהיו שש מאות רכב בחור? בואו ואשיאכם עצה: אלהיהן שונא זימה הוא כו', כדאית' בחלק (בבלי סנהדרין ק"ו.) ובסיפרי (ספרי במדבר ל"א, ט"ז). **הן הנה** - מגיד שהיו מכירין אותן, זו היא שנכשל בה פלוני.

(יז) וְעַתָּה הִרְגוּ כָל־זָכָר בַּטָּף וְכָל־אִשָּׁה יֹדַעַת אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר הַרֹגוּ:

וּכְעַן קְטוּלוּ כָּל דְּכוּרָא בְּטַפְלָא וְכָל אִתְּתָא דְּיַדְעַת גְּבַר לְמִשְׁכְּבֵי דְּכוּרָא קְטוּלוּ.

יודעת איש - אף הראויה למשכב זכור, כגון בת שלש שנים ויום אחד, הציץ היה בודקה, שמא אף בה נכשל ישראל. [**החיו לכם** - להתגייר ואף לישא מהן אשה.] **וכל אשה יודעת איש** - ראויה ליבעל ואף על פי שלא נבעלה. ולפני ציץ העבירום, והראויה ליבעל פניה מוריקות. (יז-יח) **הרוגו** - למה חזר ואמר? להפסיק העניין - דברי ר' ישמעאל. שאם אני קורא: הרגו כל זכר בטף וכל אשה יודעת איש וכל הטף בנשים וגו', איני יודע **וכל אשה יודעת איש** - אם להרוג עם הזכרים אם להחיות עם הטף. לכך נאמר: הרוגו.

(יח) וְכֹל הַטַּף בַּנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר הַחֲיוּ לָכֶם:

וְכֹל טַפְלָא בִּנְשַׁיָּא דְּלָא יְדַעָא מִשְׁכְּבֵי דְּכוּרָא קַיְימוּ לְכוֹן.

(יט) וְאַתֶּם חֲנוּ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים כֹּל הֹרֵג נָפֶשׁ וְכֹל נֹגֵעַ בֶּחָלָל תֵּתְחַטְּאוּ בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אַתֶּם וּשְׁבִיכֶם:

וְאַתּוּן שְׁרוֹ מִבַּרָא לְמַשְׁרִיתָא שְׁבָעָא יוֹמִין כֹּל דְּקָטֵל נַפְשָׁא וְכֹל דְּקָרֵב בְּקִטְילָא תַּדּוֹן עֲלוֹהִי בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה אַתּוּן וּשְׁבִיכוֹן.

מחוץ למחנה - שלא תכנסו לעזרה. **כל הורג נפש** - ר' מאיר אומר בהורגו בדבר המקבל טומאה הכתוב מדבר. ולימדך הכתוב שהכלי מטמא אדם בחיבורי המת כאילו נגע במת עצמו. או אפילו זרק בו והרגו? תלמוד לומר: וכל נוגע בחלל - הקיש הורג לנוגע, מה נוגע על ידי חיבורו, אף הורג על ידי חיבורו. **תתחטאו** - במי נידה, כדין טמאי מתים. שאף לדברי האומר: קברי גוים אין מטמאין באהל, שנאמר: ואתנה צאני צאן מרעיתי אדם אתם (יחזקאל ל"ד, ל"א), מודה הוא שהגוים מטמאים במגע ובמשא, שלא נאמר 'אדם' אלא אצל טומאת אהלות, שנאמר: אדם כי ימות באהל (במדבר י"ט, י"ד). **אתם ושביכם** - לא שהגוים מקבלין טומאה וצריכין הזאה, אלא מה אתם בני ברית, אף שביכם כשיבאו לברית ויטמאו צריכין הזאה.

(כ) וְכָל־בֶּגֶד וְכָל־כְּלִי־עֹור וְכָל־מַעֲשֵׂה עִזִּים וְכָל־כְּלִי־עֵץ תִּתְחַטָּאוּ׃

וְכָל לְבוּשׁ וְכָל מָאן דִּמְשַׁךְ וְכָל עוֹבָד דְּמַעְזֵי וְכָל מָן דְּאָע תַּדּוֹן עֲלוֹהִי.

וכל מעשה עזים - להביא כלי הקרנים והטלפים והעצמות.

(כא) {ס} וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל־אַנְשֵׁי הַצָּבָא הַבָּאִים לַמִּלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃

וַאֲמַר אֶלְעָזָר כָּהֲנָא לְגוּבְרֵי חֵילָא דַּאֲתוֹ לְקְרָבָא דָּא גְּזֵירַת אוֹרָיְתָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה.

ויאמר אלעזר הכהן וגומ' - לפי שבא משה לכלל כעס בא לכלל טעות, שנתעלמה ממנו הילכות גיעולי גוים. וכן אתה מוצא בשמיני למילואים, שנאמר: ויקצוף משה על אלעזר ועל איתמר (ויקרא י', ט"ז) - בא לכלל כעס בא לכלל טעות. וכן: בשמעו נא המורים, ויך את הסלע (במדבר כ', י'-י"א) - על ידי כעס טעה. **אשר צוה** - תלה ההוראה ברבו.

(כב) אַךְ אֶת־הַזָּהָב וְאֶת־הַכֶּסֶף אֶת־הַנְּחֹשֶׁת אֶת־הַבַּרְזֶל אֶת־הַבְּדִיל וְאֶת־הָעֹפָרֶת׃

בְּרַם יָת דַּהֲבָא וְיָת כַּסְפָּא יָת נְחָשָׁא יָת בַּרְזְלָא יָת עֲבָצָא וְיָת אֲבָרָא.

אך את הזהב וגו' - אף על פי שלא הזהיר והורה לכם משה אלא על הילכות טומאה, עוד יש להזהיר לכם על הילכות גיעול. אך - לשון מיעוט, כלומר אך ממועטים אתם מלהשתמש בכלים אפילו אחר טהרתם מטומאת המת, עד שיטהרו מבליעת איסור נבילות. ורבותינו אמרו: אך את הזהב - לימד שצריך להעביר חלודה שלו קודם שיגעילנו, וזהו לשון אך, שלא יהא שם חלודה, אך המתכת יהי כמות שהוא.

(כג) כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר־יָבֹא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְטָהֵר אַךְ בְּמֵי נִדָּה יִתְחַטָּא וְכֹל אֲשֶׁר לֹא־יָבֹא בָּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בַמָּיִם׃

כָּל מִדְּעַם דְּמִתְעַל בְּנוּרָא תַּעְבְּרוּנֵיהּ בְּנוּרָא וְיִדְכֵּי בְּרַם בְּמֵי אַדָּיוּתָא יִתַּדֵּי וְכֹל דְּלָא מִתְעַל בְּנוּרָא תַּעְבְּרוּנֵיהּ בְּמַיָּא.

כל דבר אשר יבא באש - לבשל בו כלום. **תעבירו באש** - כדרך תשמישו הגעלתו, מי שתשמישו על ידי חמין - יגעילנו בחמין, ומי שתשמישו על ידי צלי כגון השפוד והאכסלא - ילבבננו באור. **אך במי נדה יתחטא** - לפי פשוטו: חיטוי

זה לטהרו מטומאת המת. אמר להם: צריכים הכלים גיעול לטהרן מן האיסור, וחיטוי לטהרן מן הטומאה. ורבותינו דרשו מיכאן שאף להכשירן מן האיסור הטעין טבילה לכלי מתכות. ומי נדה הכתובין כאן דרשו: מים הראויין לטבול בהן נדה. וכמה הן? ארבעים סאה. [וכל אשר לא יבא באש - כל דבר שאין תשמישו על ידי האור, כגון: כוסות, קיתונות, וצלוחיות שתשמישן בצונן ולא בלעו איסור. **תעבירו במים** - מטבילן ודיין, ודווקא כלי מתכות.]

(כד) וְכִבַּסְתֶּם בִּגְדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וּטְהַרְתֶּם וְאַחַר תָּבֹאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה:
וּתְחַוְרוּן לְבוּשֵׁיכוֹן בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְתִדְּכוֹן וּבָתַר כֵּן תֵּיעֲלוּן לְמַשְׁרְיָתָא.

אל המחנה - למחנה שכינה, שאין טמא מת טעון שילוח ממחנה לויה וממחנה ישראל. [אם עמד ישראל על גבי המלאכה ביד גוי וראה שלא נשתמש בו כלל, אין צריך טבילה, וכל חדשים מגעיל ר' ומטבילן בכך שמא נשתמש ובלע, ומחמת שמנם הוצרך להגעילם.]

(כה) {ס} וַיֹּאמֶר יְ־הוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:
וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמֵימַר.

(כו) שָׂא אֵת רֹאשׁ מַלְקוֹחַ הַשְּׁבִי בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה אַתָּה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְרָאשֵׁי אֲבוֹת הָעֵדָה:
קַבֵּיל יָת חוּשְׁבַּן דְּבְרַת שְׁבְיָא בַּאֲנָשָׁא וּבִבְעִירָא אַתְּ וְאֶלְעָזָר כָּהֲנָא וְרֵישֵׁי אֲבָהָת כְּנִשְׁתָּא.

שא את ראש - קח את חשבון.

(כז) וְחָצִיתָ אֶת־הַמַּלְקוֹחַ בֵּין תֹּפְשֵׂי הַמִּלְחָמָה הַיֹּצְאִים לַצָּבָא וּבֵין כָּל־הָעֵדָה:
וּתְפַלֵּיג יָת דְּבַרְתָּא בֵּין גּוּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא דְּנָפְקוּ לְחֵילָא וּבֵין כָּל כְּנִשְׁתָּא.

וחצית את המלקוח בין תפשי המלחמה וגו' - חציו לאילו וחציו לאילו.

(כח) וַהֲרֵמֹתָ מֶכֶס לַי־הוָה מֵאֵת אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיֹּצְאִים לַצָּבָא אֶחָד נֶפֶשׁ מֵהַחֲמֵשׁ הַמֵּאוֹת מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבָּקָר וּמִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן:
וְתַפְרֵישׁ נְסִיבָא קֳדָם יְיָ מִן גּוּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא דְּנָפְקוּ לְחֵילָא חַד נַפְשָׁא מֵחַמֵּישׁ מְאָה מִן אֲנָשָׁא וּמִן תּוֹרֵי וּמִן חֲמָרֵי וּמִן עָנָא.

(כט) מִמַּחֲצִיתָם תִּקָּחוּ וְנָתַתָּה לְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן תְּרוּמַת יְ־הוָה:
מִפַּלְגוּתְהוֹן תִּסְבוּן וְתִתְּנוּן לְאֶלְעָזָר כָּהֲנָא אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ.

(ל) וּמִמַּחֲצַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל תִּקַּח| אֶחָד| אָחֵז מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־הָאָדָם מִן־הַבָּקָר מִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן מִכֹּל־הַבְּהֵמָה וְנָתַתָּה אֹתָם לַלְוִיִּם שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן יְ־הוָה:
וּמִפַּלְגוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּסַּב חַד דְּיִתְחַד מִן חֲמִשִּׁין מִן אֲנָשָׁא מִן תּוֹרֵי מִן חֲמָרֵי וּמִן עָנָא מִכָּל בְּעִירָא וְתִתֵּין יָתְהוֹן לְלֵיוָאֵי נָטְרֵי מַטְרַת מַשְׁכְּנָא דַּיְיָ.

(לא) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְ־הוָה אֶת־מֹשֶׁה:
וַעֲבַד מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כָּהֲנָא כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה.

(לב) וַיְהִי הַמַּלְקוֹחַ יֶתֶר הַבָּז אֲשֶׁר בָּזְזוּ עַם הַצָּבָא צֹאן שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וְשִׁבְעִים אָלֶף וַחֲמֵשֶׁת אֲלָפִים:
וַהֲוָת דְּבַרְתָּא שְׁאָר בִּזָּא דְּבַזּוּ עַמָּא דְּנָפְקוּ לְחֵילָא עָנָא שִׁית מְאָה וְשִׁבְעִין וְחַמְשָׁא אַלְפִין.

ויהי המלקוח יתר הבז - לפי שלא נצטוו להרים מכס מן המטלטלין אלא מן המלקוח, כתב את הלשון הזה: ויהי המלקוח - שבא לכלל חלוקה ולכלל מכס, שהיה עודף על בז המטלטלין אשר בזזו עם הצבא איש לו, ולא בא לכלל חלוקה מספר הצאן וגו' (במדבר ל"א, ל"ו).

(לג) וּבָקָר שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים אָלֶף:
וְתוֹרֵי שִׁבְעִין וּתְרֵין אַלְפִין.
(לד) וַחֲמֹרִים אֶחָד וְשִׁשִּׁים אָלֶף:
וְחַמָרֵי שְׁתִּין וְחַד אַלְפִין.
(לה) וְנֶפֶשׁ אָדָם מִן־הַנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר כָּל־נֶפֶשׁ שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף:
וְנַפְשָׁא דַּאֱנָשָׁא מִן נְשַׁיָּא דְּלָא יְדַעָא מִשְׁכְּבֵי דְּכוּרָא כָּל נַפְשָׁתָא תְּלָתִין וּתְרֵין אַלְפִין.
(לו) וַתְּהִי הַמֶּחֱצָה חֵלֶק הַיֹּצְאִים בַּצָּבָא מִסְפַּר הַצֹּאן שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְשִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת:
וַהֲוָת פַּלְגוּתָא חוּלָק גּוּבְרַיָּא דִּנְפַקוּ לְחֵילָא מִנְיַן עָנָא תְּלָת מְאָה וּתְלָתִין וְשִׁבְעָא אַלְפִין וַחֲמֵישׁ מְאָה.
(לז) וַיְהִי הַמֶּכֶס לַיהוָה מִן־הַצֹּאן שֵׁשׁ מֵאוֹת חָמֵשׁ וְשִׁבְעִים:
וַהֲוָה נְסִיבָא קֳדָם יְיָ מִן עָנָא שֵׁית מְאָה וְשִׁבְעִין וַחֲמֵישׁ.
(לח) וְהַבָּקָר שִׁשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף וּמִכְסָם לַיהוָה שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים:
וְתוֹרֵי תְּלָתִין וְשִׁתָּא אַלְפִין וּנְסִיבְהוֹן קֳדָם יְיָ שִׁבְעִין וּתְרֵין.
(לט) וַחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אָלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וּמִכְסָם לַיהוָה אֶחָד וְשִׁשִּׁים:
וְחַמָרֵי תְּלָתִין אַלְפִין וַחֲמֵישׁ מְאָה וּנְסִיבְהוֹן קֳדָם יְיָ שִׁתִּין וְחַד.
(מ) וְנֶפֶשׁ אָדָם שִׁשָּׁה עָשָׂר אָלֶף וּמִכְסָם לַיהוָה שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים נָפֶשׁ:
וְנַפְשָׁא דַּאֱנָשָׁא שִׁתַּת עֲשַׂר אַלְפִין וּנְסִיבְהוֹן קֳדָם יְיָ תְּלָתִין וּתְרֵין נַפְשָׁן.
(מא) וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־מֶכֶס תְּרוּמַת יְהוָה לְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:
וְיהַב מֹשֶׁה יָת נְסִיב אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ לְאֶלְעָזָר כָּהֲנָא כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה.
(מב) וּמִמַּחֲצִית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חָצָה מֹשֶׁה מִן־הָאֲנָשִׁים הַצֹּבְאִים:
וּמִפַּלְגוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּפַלַג מֹשֶׁה מִן גּוּבְרַיָּא דְּנָפְקוּ לְחֵילָא.

וממחצית בני ישראל אשר חצה משה - לעדה, והוציאה להם מן האנשים הצבאים.

(מג) וַתְּהִי מֶחֱצַת הָעֵדָה מִן־הַצֹּאן שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת:
וַהֲוָת פַּלְגוּת כְּנִשְׁתָּא מִן עָנָא תְּלָת מְאָה וּתְלָתִין וְשִׁבְעָא אַלְפִין וַחֲמֵישׁ מְאָה.
(מג-מז) **ותהי מחצת העדה** - כך וכך, ויקח משה כו'.
(מד) וּבָקָר שִׁשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף:
וְתוֹרֵי תְּלָתִין וְשִׁתָּא אַלְפִין.
(מה) וַחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אָלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת:
וְחַמָרֵי תְּלָתִין אַלְפִין וַחֲמֵישׁ מְאָה.

(מו) וְנֶפֶשׁ אָדָם שִׁשָּׁה עָשָׂר אָלֶף:
וְנַפְשָׁא דַּאֱנָשָׁא שִׁתַּת עֲשַׂר אַלְפִין.

(מז) וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִמַּחֲצַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הָאֲחֻזָּה אֶחָד מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבְּהֵמָה וַיִּתֵּן אֹתָם לַלְוִיִּם שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן יְ־הוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְ־הוָה אֶת־מֹשֶׁה:
וּנְסֵיב מֹשֶׁה מְפַלְגוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת דְּאִתְּחַד חַד מִן חַמְשִׁין מִן אֲנָשָׁא וּמִן בְּעִירָא וִיהַב יָתְהוֹן לְלֵיוָאֵי נָטְרֵי מַטְּרַת מַשְׁכְּנָא דַּיְיָ כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה.

(מח) וַיִּקְרְבוּ אֶל־מֹשֶׁה הַפְּקֻדִּים אֲשֶׁר לְאַלְפֵי הַצָּבָא שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת:
וּקְרִיבוּ לָוָת מֹשֶׁה דְּמְמוּנַן עַל אַלְפֵי חֵילָא רַבָּנֵי אַלְפֵי וְרַבָּנֵי מָאוָתָא.

הפקודים - הממונים.

(מט) וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה עֲבָדֶיךָ נָשְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר בְּיָדֵנוּ וְלֹא־נִפְקַד מִמֶּנּוּ אִישׁ:
וַאֲמַרוּ לְמֹשֶׁה עַבְדָּךְ קַבֵּילוּ יָת חוּשְׁבַּן גּוּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא דְּעִמָּנָא וְלָא שְׁגָא מִנָּנָא אֱנָשׁ.

לא נפקד - לא נחסר. ותרגומו: לא שגא, אף הוא לשון ארמי חסרון, כמו: אנכי אחטנה (בראשית ל"א, ל"ט) - דהות שגיא ממניינא, וכן: כי יפקד מושבך (שמואל א כ', י"ח) - יחסר מקום מושבך איש הרגיל לישב שם, וכן: ויפקד מקום דוד (שמואל א כ', כ"ז) - נחסר מקומו איש יושב שם.

(נ) וַנַּקְרֵב אֶת־קָרְבַּן יְ־הוָה אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא כְלִי־זָהָב אֶצְעָדָה וְצָמִיד טַבַּעַת עָגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי יְ־הוָה:
וְקָרֵיבְנָא יָת קוּרְבָּנָא דַּיְיָ גְּבַר דְּאַשְׁכַּח מָאן דְּדָהַב שֵׁירִין וְשַׁבִּין עִזְקָן קְדָשִׁין וּמָחוֹךְ לְכַפָּרָא עַל נַפְשָׁתָנָא קֳדָם יְיָ.

עגיל - נזמי אזן. **כומז** - דפוס של בית הרחם, לכפר על הירהור הלב של בנות מדין.

(נא) וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאִתָּם כָּל כְּלִי מַעֲשֶׂה:
וּנְסֵיב מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כָּהֲנָא יָת דַּהֲבָּא מִנְּהוֹן כֹּל מָאן דְּעוּבָדָא.

(נב) וַיְהִי| כָּל־זְהַב הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הֵרִימוּ לַי־הוָה שִׁשָּׁה עָשָׂר אֶלֶף שְׁבַע־מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי הַמֵּאוֹת:
וַהֲוָה כָּל דְּהַב אַפְרָשׁוּתָא דְּאַפְרִישׁוּ קֳדָם יְיָ שִׁתַּת עֲשַׂר אַלְפִין שְׁבַע מְאָה וְחַמְשִׁין סִלְעִין מִן רַבָּנֵי אַלְפֵי וּמִן רַבָּנֵי מָאוָתָא.

(נג) אַנְשֵׁי הַצָּבָא בָּזְזוּ אִישׁ לוֹ:
גּוּבְרִין דְּחֵילָא בַּזּוּ גְּבַר לְנַפְשֵׁיהּ.

(נד) וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת וַיָּבִאוּ אֹתוֹ אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד זִכָּרוֹן לִבְנֵי־יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי יְ־הוָה:
וּנְסֵיב מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כָּהֲנָא יָת דַּהֲבָּא מִן רַבָּנֵי אַלְפֵי וּמָאוָתָא וְאֵיתִיאוּ יָתֵיהּ לְמַשְׁכַּן זִמְנָא דְּוִכְרָנָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם יְיָ.

תהלים - פרקים ק"ד-ק"ה

תניא – אגרת התשובה פ"ז

והאיך נשבר הלב ונדכה. הנה מעט מזעיר הוא ע"י סיגופים ותעניות בדורותינו אלה שאין לנו כח להתענות הרבה כדוד המלך כמאמר רז"ל ע"פ ולבי חלל בקרבי שהרגו בתענית. אך עיקר הכנעת הלב להיות נשבר ונדכה והעברת רוח הטומאה וסט"א הוא להיות ממארי דחושבנא בעומק הדעת להעמיק דעתו ובינתו שעה אחת בכל יום או לילה לפני תיקון חצות להתבונן במה שפעל ועשה בחטאיו בחי' גלות השכינה כנ"ל וגם [גרם] לעקור נשמתו ונפשו האלקי' מחיי החיים ב"ה והורידה למקום הטומאה והמות הן היכלות הסט"א ונעשית בבחי' מרכבה אליהם לקבל מהם שפע וחיות להשפיע לגופו כנ"ל. וזהו שאמרו רז"ל רשעים בחייהם קרויים מתים כלומר שחייהם נמשכים ממקום המות והטומאה (וכן מ"ש לא המתים יהללו כו' אינו כלועג לרש ח"ו אלא הכוונה על הרשעים שבחייהם קרויים מתים שמבלבלים אותם במחשבות זרות בעודם ברשעם ואינם חפיצים בתשובה כנודע).

לוח היום־יום

כ"א תמוז

אין מברכין 'שהחיינו' בין המצרים ואפילו בשבת.

כתיב "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם - בתוך כל אחד ואחד מישראל", שבכל אחד ואחת מישראל תוכיות נקודת פנימית לבבו הוא מקדש לשבתו יתברך. והנה, מקום המקדש גם בזמן הגלות והשימום - קדוש הוא. וכדאיתא בשמות-רבה פרק ב': "אמר רב אחא לעולם אין השכינה זזה מכותל המערבי". וכל ענין השימום הוא בהבנינים. וכן הוא גם במקדש הפרטי שבכל אחד ואחת מישראל, דהיסוד הוא שלם זך וטהור וכמו-שכתוב "אני ישנה ולבי ער", ואיתא במדרש-רבה: "אני ישנה מן המצוות ולבי ער לגמילות חסדים. אני ישנה מן הצדקות ולבי ער לעשותן", דכל ענין השימום, רחמנא-ליצלן, שישנו בישראל הוא רק בדוגמת הבנינים שמחוץ ליסוד, אבל היסוד דמקדש הפרטי הוא בקדושתו.

נ"ך יומי - נחמיה פרק ח'

(א) וַיֵּאָסְפוּ כָל־הָעָם כְּאִישׁ אֶחָד אֶל־הָרְחֹוב אֲשֶׁר לִפְנֵי שַׁעַר־הַמַּיִם וַיֹּאמְרוּ לְעֶזְרָא הַסֹּפֵר לְהָבִיא אֶת־סֵפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה אֲשֶׁר־צִוָּה יְ־הוָה אֶת־יִשְׂרָאֵל:

(ב) וַיָּבִיא עֶזְרָא הַכֹּהֵן אֶת־הַתּוֹרָה לִפְנֵי הַקָּהָל מֵאִישׁ וְעַד־אִשָּׁה וְכֹל מֵבִין לִשְׁמֹעַ בְּיוֹם אֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי:

ביום אחד לחדש השביעי - הוא יום של ראש השנה.

(ג) וַיִּקְרָא־בוֹ לִפְנֵי הָרְחוֹב אֲשֶׁר| לִפְנֵי שַׁעַר־הַמַּיִם מִן־הָאוֹר עַד־מַחֲצִית הַיּוֹם נֶגֶד הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַמְבִינִים וְאָזְנֵי כָל־הָעָם אֶל־סֵפֶר הַתּוֹרָה:

מן האור - של תחלת היום. **אל ספר התורה** - היו כל העם מטים אזניהם.

(ד) וַיַּעֲמֹד עֶזְרָא הַסֹּפֵר עַל־מִגְדַּל־עֵץ אֲשֶׁר עָשׂוּ לַדָּבָר וַיַּעֲמָד אֶצְלּוֹ מַתִּתְיָה וְשֶׁמַע וַעֲנָיָה וְאוּרִיָּה וְחִלְקִיָּה וּמַעֲשֵׂיָה עַל־יְמִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ פְּדָיָה וּמִישָׁאֵל וּמַלְכִּיָּה וְחָשֻׁם וְחַשְׁבַּדָּנָה זְכַרְיָה מְשֻׁלָּם:

אשר עשו לדבר - אותו מגדל עץ עשו לשם כך לקרות שם עליו ספר התורה.

(ה) {פ} וַיִּפְתַּח עֶזְרָא הַסֵּפֶר לְעֵינֵי כָל־הָעָם כִּי־מֵעַל כָּל־הָעָם הָיָה וּכְפִתְחוֹ עָמְדוּ כָל־הָעָם:

כי מעל כל העם היה - ועל כן ראוהו כולם. **וכפתחו עמדו כל העם** - וכאשר פתחו לקרות שתקו כל העם. **עמדו** - לשון שתיקה, שתקו, כמו עמדו ולא ענו עוד (איוב ל"ב, ט"ו).

(ו) וַיְבָרֶךְ עֶזְרָא אֶת־יְהוָה הָאֱלֹהִים הַגָּדוֹל וַיַּעֲנוּ כָל־הָעָם אָמֵן | אָמֵן בְּמַעַל יְדֵיהֶם וַיִּקְּדוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה אַפַּיִם אָרְצָה:

במועל ידיהם - בנשיאות ידיהם שנשאו כפיהם למעלה להודות להקב"ה כענין שנאמר ויפרוש כפיו השמים (מלכים א ח', כ"ב).

(ז) וְיֵשׁוּעַ וּבָנִי וְשֵׁרֵבְיָה| יָמִין עַקּוּב שַׁבְּתַי | הוֹדִיָּה מַעֲשֵׂיָה קְלִיטָא עֲזַרְיָה יוֹזָבָד חָנָן פְּלָאיָה וְהַלְוִיִּם מְבִינִים אֶת־הָעָם לַתּוֹרָה וְהָעָם עַל־עָמְדָם:

מבינים את העם - שהיו מתרגמין לעם דברי תורה. **על עמדם** - שהיו עומדים על רגליהם.

(ח) וַיִּקְרְאוּ בַסֵּפֶר בְּתוֹרַת הָאֱלֹהִים מְפֹרָשׁ וְשׂוֹם שֶׂכֶל וַיָּבִינוּ בַּמִּקְרָא:

ושום שכל - ושימת חכמה ושום לשון פעול.

(ט) {פ} וַיֹּאמֶר נְחֶמְיָה הוּא הַתִּרְשָׁתָא וְעֶזְרָא הַכֹּהֵן | הַסֹּפֵר וְהַלְוִיִּם הַמְבִינִים אֶת־הָעָם לְכָל־הָעָם הַיּוֹם קָדֹשׁ־הוּא לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם אַל־תֵּתְאַבְּלוּ וְאַל־תִּבְכּוּ כִּי בוֹכִים כָּל־הָעָם כְּשָׁמְעָם אֶת־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה:

היום קדוש - כי יום ראש השנה הוא. **כי בוכים כל העם** - מפני שלא קיימו התורה כראוי.

(י) וַיֹּאמֶר לָהֶם לְכוּ אִכְלוּ מַשְׁמַנִּים וּשְׁתוּ מַמְתַקִּים וְשִׁלְחוּ מָנוֹת לְאֵין נָכוֹן לוֹ כִּי־קָדוֹשׁ הַיּוֹם לַאֲדֹנֵינוּ וְאַל־תֵּעָצֵבוּ כִּי־חֶדְוַת יְהוָה הִיא מָעֻזְּכֶם:

לאין נכון לו - לעני שאין מזומן לו מאכלו.

(יא) וְהַלְוִיִּם מַחְשִׁים לְכָל־הָעָם֮ לֵאמֹר֒ הַסּוּ֙ כִּ֣י הַיּ֔וֹם קָדֹ֖שׁ וְאַל־תֵּעָצֵֽבוּ׃

מחשים - היו מזהירין לכל העם לחשות שלא יבכו עוד. **הסו** - ל' שתיקה כמו ויהס כלב (במדבר י"ג, ל').

(יב) וַיֵּלְכוּ֙ כָּל־הָעָ֔ם לֶאֱכָ֖ל וְלִשְׁתּ֑וֹת וּלְשַׁלַּ֥ח מָנ֖וֹת וְלַעֲשׂ֥וֹת שִׂמְחָ֛ה גְּדוֹלָ֖ה כִּ֣י הֵבִ֑ינוּ בַּדְּבָרִ֕ים אֲשֶׁ֥ר הוֹדִ֖יעוּ לָהֶֽם׃ (יג) {פ} וּבַיּ֣וֹם הַשֵּׁנִ֗י נֶֽאֶסְפ֤וּ רָאשֵׁי֙ הָאָבֹ֣ת לְכָל־הָעָ֔ם הַכֹּהֲנִ֖ים וְהַלְוִיִּ֑ם אֶל־עֶזְרָ֣א הַסֹּפֵ֔ר וּלְהַשְׂכִּ֥יל אֶל־דִּבְרֵ֖י הַתּוֹרָֽה׃

וביום השני - של ראש השנה.

(יד) וַיִּמְצְא֗וּ כָּת֛וּב בַּתּוֹרָ֖ה אֲשֶׁ֣ר צִוָּ֑ה יְ־הוָ֗ה בְּיַד־מֹשֶׁ֔ה אֲשֶׁ֣ר׀ יֵשְׁב֣וּ בְנֵֽי־יִשְׂרָאֵ֗ל בַּסֻּכּוֹת֙ בֶּחָ֔ג בַּחֹ֖דֶשׁ הַשְּׁבִיעִֽי׃ (טו) וַאֲשֶׁ֣ר יַשְׁמִ֔יעוּ וְיַעֲבִ֖ירוּ קוֹל֙ בְּכָל־עָרֵיהֶ֔ם וּבִירוּשָׁלַ֖͏ִם לֵאמֹ֑ר׀ צְא֣וּ הָהָ֗ר וְהָבִ֙יאוּ֙ עֲלֵי־זַ֣יִת וַעֲלֵי־עֵ֣ץ שֶׁ֔מֶן וַעֲלֵ֖י הֲדַ֣ס וַעֲלֵי֙ תְּמָרִ֔ים וַעֲלֵ֖י עֵ֣ץ עָבֹ֑ת לַעֲשֹׂ֥ת סֻכֹּ֖ת כַּכָּת֥וּב׃

ואשר ישמיעו - וצוו אשר ישמיעו קול לחוג את חג הסוכות וכן נוהג המקרא לדבר כענין הזה כמו אמור לנער ויעבור לפנינו (שמואל א ט', כ"ז). **ועלי הדס** - מפורש במסכת סוכה זה הדס שוטה שאינו ראוי ללולב כי אם לעשות סוכה. **ועלי תמרים** - ללולב. **ועלי עץ עבות** - זה הדס הראוי ללולב כמפורש במסכת סוכה.

(טז) {ס} וַיֵּצְא֤וּ הָעָם֙׀ וַיָּבִ֣יאוּ֔ וַיַּעֲשׂ֥וּ לָהֶ֖ם סֻכּ֑וֹת אִ֣ישׁ עַל־גַּגּ֗וֹ וּבְחַצְרֹתֵיהֶם֙ וּבְחַצְרוֹת֙ בֵּ֣ית הָאֱ־לֹהִ֔ים וּבִרְחוֹב֙ שַׁ֣עַר הַמַּ֔יִם וּבִרְחוֹב֙ שַׁ֣עַר אֶפְרָ֔יִם׃ (יז) {ס} וַיַּעֲשׂ֨וּ כָל־הַקָּהָ֜ל הַשָּׁבִ֤ים מִן־הַשְּׁבִי֙ | סֻכּ֔וֹת֙׀ וַיֵּשְׁב֣וּ בַסֻּכּ֔וֹת֙ כִּ֣י לֹא־עָשׂ֔וּ מִימֵי֙׀ יֵשׁוּעַ֙ בִּן־נ֔וּן כֵּ֖ן בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל עַ֚ד הַיּ֣וֹם הַה֔וּא וַתְּהִ֥י שִׂמְחָ֖ה גְּדוֹלָ֥ה מְאֹֽד׃ (יח) וַיִּקְרָ֣א בְּסֵ֣פֶר תּוֹרַ֣ת הָאֱ־לֹהִ֔ים י֖וֹם | בְּי֣וֹם מִן־הַיּ֔וֹם הָרִאשׁ֖וֹן עַד־הַיּ֣וֹם הָאַחֲר֑וֹן וַיַּעֲשׂ֤וּ־חַג֙ שִׁבְעַ֣ת יָמִ֔ים וּבַיּ֥וֹם הַשְּׁמִינִ֖י עֲצֶ֥רֶת כַּמִּשְׁפָּֽט׃

יום ביום - בכל יום ויום.

יום שלישי // כ"ב תמוז

חומש - שלישי פרשת מטו"מ

(פרק ל"ב) (א) {שלישי} {פ} וּמִקְנֶה | רַב הָיָה לִבְנֵי רְאוּבֵן וְלִבְנֵי־גָד עָצוּם מְאֹד וַיִּרְאוּ אֶת־אֶרֶץ יַעְזֵר וְאֶת־אֶרֶץ גִּלְעָד וְהִנֵּה הַמָּקוֹם מְקוֹם מִקְנֶה:

וּבְעִיר סָגִי הֲוָה לִבְנֵי רְאוּבֵן וְלִבְנֵי גָּד תַּקִּיף לַחְדָּא וַחֲזוֹ יָת אֲרַע יַעְזֵר וְיָת אֲרַע גִּלְעָד וְהָא אַתְרָא אֲתַר כָּשַׁר לְבֵית בְּעִיר.

(ב) וַיָּבֹאוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל־נְשִׂיאֵי הָעֵדָה לֵאמֹר:

וַאֲתוֹ בְנֵי גָּד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַאֲמַרוּ לְמֹשֶׁה וּלְאֶלְעָזָר כָּהֲנָא וּלְרַבְרְבֵי כְּנִשְׁתָּא לְמֵימַר.

(ג) עֲטָרוֹת וְדִיבֹן וְיַעְזֵר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלֵה וּשְׂבָם וּנְבוֹ וּבְעֹן:

עֲטָרוֹת וְדִיבוֹן וְיַעְזֵר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלֵה וּשְׂבָם וּנְבוֹ וּבְעוֹן.

עטרות ודיבן כו' - מארץ סיחון ועוג היו.

(ד) הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִכָּה יְ־הוָה לִפְנֵי עֲדַת יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ מִקְנֶה הִוא וְלַעֲבָדֶיךָ מִקְנֶה:

אַרְעָא דִּמְחָא יְיָ יָת כְּנִשְׁתָּא דְּיִשְׂרָאֵל אַרַע כְּשָׁרָא לְבֵית בְּעִיר הִיא וּלְעַבְדָּךְ אִית בְּעִיר.

(ה) {ס} וַיֹּאמְרוּ אִם־מָצָאנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ יֻתַּן אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת לַעֲבָדֶיךָ לַאֲחֻזָּה אַל־תַּעֲבִרֵנוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן:

וַאֲמַרוּ אִם אַשְׁכַּחְנָא רַחֲמִין בְּעֵינָךְ תִּתְיְהֵיב אַרְעָא הָדָא לְעַבְדָּךְ לְאַחְסָנָא לָא תַעְבְּרִנָּנָא יָת יַרְדְּנָא.

(ו) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לִבְנֵי־גָד וְלִבְנֵי רְאוּבֵן הַאַחֵיכֶם יָבֹאוּ לַמִּלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹּה:

וַאֲמַר מֹשֶׁה לִבְנֵי גָּד וְלִבְנֵי רְאוּבֵן הַאֲחֵיכוֹן יֵיתוֹן לְאָגָחָא קְרָבָא וְאַתּוּן תִּתְּבוּן הָכָא.

האחיכם - לשון תמיהא הוא.

(ז) וְלָמָּה [תְנִיאוּן] (תנואון) אֶת־לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעֲבֹר אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַן לָהֶם יְ־הוָה:

וּלְמָא תוֹנוֹן יָת לִבָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִלְּמִעְבַּר לְאַרְעָא דִּיהַב לְהוֹן יְיָ.

למה תניאון - תסירו ותמניעו לבם מעבור, שיהו סבורים שאתם יריאים לעבור מפני המלחמה וחוזק הערים והעם.

(ח) כֹּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשָׁלְחִי אֹתָם מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ לִרְאוֹת אֶת־הָאָרֶץ:

כְּדֵין עֲבַדוּ אֲבָהָתְכוֹן כַּד שְׁלַחִית יָתְהוֹן מֵרְקַם גֵּיאָה לְמִחְזֵי יָת אַרְעָא.

קדש ברנע - כך שמה, ושתי קדש היו.

(ט) וַיַּעֲלוּ עַד־נַחַל אֶשְׁכּוֹל וַיִּרְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וַיָּנִיאוּ אֶת־לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבִלְתִּי־בֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַן לָהֶם יְ־הוָה:

וּסְלִיקוּ עַד נַחֲלָא דְּאֶתְכָּלָא וַחֲזוֹ יָת אַרְעָא וְאוֹנִיאוּ יָת לִבָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדִיל דְּלָא לְמֵיעַל לְאַרְעָא דִּיהַב לְהוֹן יְיָ.

(י) וַיִּחַר־אַף יְ־הוָה בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר:
וּתְקֵיף רוּגְזָא דַּיְיָ בְּיוֹמָא הַהוּא וְקַיֵּים לְמֵימַר.

(יא) אִם־יִרְאוּ הָאֲנָשִׁים הָעֹלִים מִמִּצְרַיִם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה אֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב כִּי לֹא־מִלְאוּ אַחֲרָי:
אִם יְחָזוֹן גּוּבְרַיָּא דְּסַלִּיקוּ מִמִּצְרַיִם מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָּא יָת אַרְעָא דְּקַיֵּימִית לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב אֲרֵי לָא אַשְׁלִימוּ בָּתַר דַּחְלְתִּי:

(יב) בִּלְתִּי כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה הַקְּנִזִּי וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן כִּי מִלְאוּ אַחֲרֵי יְ־הוָה:
אֱלָהֵין כָּלֵב בַּר יְפֻנֶּה קְנִזָּאָה וְיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן אֲרֵי אַשְׁלִימוּ בָּתַר דַּחְלְתָּא דַּיְיָ.

הקנזי - חורגו של קנז היה, וילדה לו אמו של כלב את עתניאל.

(יג) וַיִּחַר־אַף יְ־הוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיְנִעֵם בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד־תֹּם כָּל־הַדּוֹר הָעֹשֶׂה הָרַע בְּעֵינֵי יְ־הוָה:
וּתְקֵיף רוּגְזָא דַּיְיָ בְּיִשְׂרָאֵל וְאוֹחַרנוּן בְּמַדְבְּרָא אַרְבְּעִין שְׁנִין עַד דְּסָף כָּל דָּרָא דַּעֲבַד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ.

ויניעם - ויטלטלם, כנוע ונוד.

(יד) וְהִנֵּה קַמְתֶּם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תַּרְבּוּת אֲנָשִׁים חַטָּאִים לְסִפּוֹת עוֹד עַל חֲרוֹן אַף־יְ־הוָה אֶל־יִשְׂרָאֵל:
וְהָא קַמְתּוּן בָּתַר אֲבָהָתְכוֹן תַּלְמִידֵי גּוּבְרָיָא חַיָּיבַיָּא לְאוֹסָפָא עוֹד עַל תְּקוֹף רוּגְזָא דַּיְיָ לְיִשְׂרָאֵל.

לספות - כמו: ספו שנה על שנה (ישעיהו כ"ט, א'), עולותיכם ספו וגו' (ירמיהו ז', כ"א) - לשון תוספת.

(טו) כִּי תְשׁוּבֻן מֵאַחֲרָיו וְיָסַף עוֹד לְהַנִּיחוֹ בַּמִּדְבָּר וְשִׁחַתֶּם לְכָל־הָעָם הַזֶּה:
אֲרֵי תְּתוּבוּן מִבָּתַר דַּחְלְתֵּיהּ וְיוֹסִיף עוֹד לְאוֹחָרוּתְהוֹן בְּמַדְבְּרָא וּתְחַבְּלוּן לְכָל עַמָּא הָדֵין.

(טז) {ס} וַיִּגְּשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גְּדֵרֹת צֹאן נִבְנֶה לְמִקְנֵנוּ פֹּה וְעָרִים לְטַפֵּנוּ:
וּקְרִיבוּ לְוָתֵיהּ וַאֲמַרוּ חַטְרִין דְּעָאן נִבְנֵי לְבְעִירָנָא הָכָא וְקִרְוִין לְטַפְלָנָא.

נבנה למקננו פה - חסים היו על ממונם יותר מבניהם ובנותיהם, שהקדימו מקניהם לטפם. אמר להם משה: לא, כי עשו העיקר עיקר והטפל טפל, בנו לכם ערים תחילה לטפכם, ואחר כך וגדרות לצנאכם (במדבר ל"ב, כ"ד).

(יז) וַאֲנַחְנוּ נֵחָלֵץ חֻשִׁים לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִם־הֲבִיאֹנֵם אֶל־מְקוֹמָם וְיָשַׁב טַפֵּנוּ בְּעָרֵי הַמִּבְצָר מִפְּנֵי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ:
וַאֲנַחְנָא נְזָדָרֵז מַבְּעִין קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד דְּנַעֲיִלְנוּן לַאֲתַרְהוֹן וְיִתֵּיב טַפְלָנָא בְּקִרְוִין כְּרִיכָן מִן קֳדָם יָתְבֵי אַרְעָא.

נחלץ חושים - נזדיין מהירים, כמו: מהר שלל חש בז (ישעיהו ח', ג'), ימהר יחישה (ישעיהו ה', י"ט). [**חושים** - מבעין, וחש ומבע דעתיד לשון מבוע הנובע, כן זריז רץ ונמהר.] [**לפני בני ישראל** - בראשי גייסות, מתוך שגבורים היו, שכן נאמר בגד: וטרף זרוע אף קדקד (דברים ל"ג, כ'). ואף משה חזר ופירש להם באלה הדברים: ואצו אתכם בעת ההיא וגו', חלוצים תעברו לפני אחיכם בני ישראל כל בני חיל (דברים ג', י"ח). וביריחו כת': והחלוץ עובר לפניהם (יהושע ו', י"ג) - זהו ראובן וגד שקיימו תנאם.] **וישב טפינו** - בעודנו אצל אחינו. **בערי המבצר** - שנבנה עכשיו.

(יח) לֹא נָשׁוּב אֶל־בָּתֵּינוּ עַד הִתְנַחֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ׃
לָא נְתוּב לְבָתַּנָא עַד דְּיַחְסְנוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבַר אַחְסָנְתֵּיהּ.
(יט) כִּי לֹא נִנְחַל אִתָּם מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וָהָלְאָה כִּי בָאָה נַחֲלָתֵנוּ אֵלֵינוּ מֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה׃
אֲרֵי לָא נַחְסִין עִמְּהוֹן מֵעִבְרָא לְיַרְדְּנָא וּלְהַלְאָה אֲרֵי קַבִּילָנָא אַחְסָנְתָּנָא לַנָא מֵעִבְרָא לְיַרְדְּנָא מַדְּנְחָא.

מעבר הירדן והלאה - בעבר המערבי. **כי באה נחלתינו וגו'** - כבר קבלנוה בעבר המזרחי.

תהלים - פרקים ק"ו-ק"ז

תניא - אגרת התשובה פ"ז

ואף מי שלא עבר על עון כרת וגם לא על עון מיתה בידי שמים שהוא הוצאת ז"ל וכה"ג אלא שאר עבירות קלות. אעפ"כ מאחר שהן פוגמים בנשמה ונפש האלקית וכמשל פגימת ופסיקת חבלים דקים כנ"ל. הרי בריבוי החטאים יכול להיות פגם כמו בלאו אחד שיש בו כרת או מיתה. ואפי' בכפילת חטא אחד פעמים רבות מאד. כמו שהמשיל הנביא החטאים לענן המאפיל אור השמש כמ"ש מחיתי כעב פשעיך הם עבירות חמורות [המבדילים] בין פנימית השפעת שם הוי' ב"ה לנפש האלקית. כהבדלת ענן עב וחשוך המבדיל בין השמש לארץ ולדרים עליה עד"מ. וכענן חטאתיך הן עבירות קלות שאדם דש בעקביו המבדילים כהבדלת ענן קל וקלוש עד"מ. והנה כמו שבמשל הזה אם משים אדם נגד אור השמש בחלון מחיצות קלות וקלושות לרוב מאד הן מאפילות כמו מחיצה אחת עבה ויותר. וככה ממש הוא בנמשל בכל עונות שאדם דש בעקביו ומכ"ש המפורסמות מדברי רז"ל שהן ממש כע"ז וג"ע וש"ד. כמו העלמת עין מן הצדקה כמ"ש השמר לך פן יהי' דבר עם לבבך בליעל כו' ובליעל היא עע"א וכו'. והמספר בגנות חבירו היא לה"ר השקולה כע"ז וג"ע וש"ד וכל הכועס כאלו עע"ז וכן מי שיש בו גסות הרוח. וכהנה רבות בגמרא. ות"ת כנגד כולן כמארז"ל ויתר הקב"ה על ע"ז וכו'. ולכן סידרו בק"ש שעל המטה לקבל עליו ד' מיתות ב"ד וכו'. מלבד שעפ"י הסוד כל הפוגם באות יו"ד של שם הוי' כאילו נתחייב סקילה והפוגם באות ה"א כאילו נתחייב שריפה ובאות וי"ו כאילו נתחייב הרג ובאות ה"א אחרונה כאילו נתחייב חנק. והמבטל ק"ש פוגם באות יו"ד ותפילין באות ה"א וציצית באות וי"ו ותפלה באות ה"א וכו'. ומזה יכול המשכיל ללמוד לשאר עונות וחטאי' וביטול תורה כנגד כולן:

לוח היום־יום

כ"ב תמוז

אבי אדוני מורי ורבי אמר: פתגם חסידי מביא לצלילות הדעת ו"מנקה" את הלב. הנהגה-טובה חסידית מאירה את הבית. ניגון חסידי מחזק את התקוה והבטחון, מביא שמחה ומעמיד את הבית ואת בני הבית בקרן אורה.

נ"ך יומי - נחמיה פרק ט'

(א) {פ} וּבְיוֹם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ הַזֶּה נֶאֶסְפוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּצוֹם וּבְשַׂקִּים וַאֲדָמָה עֲלֵיהֶם:

ואדמה עליהם - העלו עפר על ראשם.

(ב) וַיִּבָּדְלוּ זֶרַע יִשְׂרָאֵל מִכֹּל בְּנֵי נֵכָר וַיַּעַמְדוּ וַיִּתְוַדּוּ עַל־חַטֹּאתֵיהֶם וַעֲוֹנוֹת אֲבֹתֵיהֶם:

מכל בני נכר - ומנשיהם הנכריות כמו שנאמר למעלה.

(ג) וַיָּקוּמוּ עַל־עָמְדָם וַיִּקְרְאוּ בְּסֵפֶר תּוֹרַת יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם רְבִעִית הַיּוֹם וּרְבִעִית מִתְוַדִּים וּמִשְׁתַּחֲוִים לַיהוָה אֱלֹהֵיהֶם: (ד) {פ} וַיָּקָם עַל־מַעֲלֵה הַלְוִיִּם יֵשׁוּעַ וּבָנִי קַדְמִיאֵל שְׁבַנְיָה בְּנִי שֵׁרֵבְיָה בָּנִי כְנָנִי וַיִּזְעֲקוּ בְקוֹל גָּדוֹל אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם:

על מעלה הלוים - מעלות היו שם שהלוים עומדים שם עליהם בשעה שאמרו שירה.

(ה) וַיֹּאמְרוּ הַלְוִיִּם יֵשׁוּעַ וְקַדְמִיאֵל בָּנִי חֲשַׁבְנְיָה שֵׁרֵבְיָה הוֹדִיָּה שְׁבַנְיָה פְּתַחְיָה קוּמוּ בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִן־הָעוֹלָם עַד־הָעוֹלָם וִיבָרְכוּ שֵׁם כְּבוֹדֶךָ וּמְרוֹמַם עַל־כָּל־בְּרָכָה וּתְהִלָּה:

מן העולם ועד העולם - מתחלת העולם ועד תכליתו יהי ברוך. **ויברכו שם כבודך** - עכשיו דברו הלוים כלפי שכינה בתפלה ויברכו שם כבודך כי הוא גדול ומרומם על כל ברכה ותהלה כי כל הברכות ותהלות שלו הם. ד"א: ומרומם על כל ברכה ותהלה - שאין בריה יכולה לברכו ולהללו כפי גדלו ורוממותו שהוא מרומם ונשא יותר מה שאין הפה יכולה לדבר.

(ו) אַתָּה־הוּא יְהוָה לְבַדֶּךָ [אַתָּה] (את) עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שְׁמֵי הַשָּׁמָיִם וְכָל־צְבָאָם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיַּמִּים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת־כֻּלָּם וּצְבָא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים: (ז) אַתָּה־הוּא יְהוָה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ בְּאַבְרָם וְהוֹצֵאתוֹ מֵאוּר כַּשְׂדִּים וְשַׂמְתָּ שְׁמוֹ אַבְרָהָם:

ושמת - טעמו למעלה בשי"ן לפי שמשמעותו בלשון עבר.

(ח) וּמָצָאתָ אֶת־לְבָבוֹ נֶאֱמָן לְפָנֶיךָ וְכָרֹת עִמּוֹ הַבְּרִית לָתֵת אֶת־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי הַחִתִּי הָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַיְבוּסִי וְהַגִּרְגָּשִׁי לָתֵת לְזַרְעוֹ וַתָּקֶם אֶת־דְּבָרֶיךָ כִּי צַדִּיק אָתָּה:

וכרות עמו - לשון פעול.

(ט) וַתֵּרֶא אֶת־עֳנִי אֲבֹתֵינוּ בְּמִצְרָיִם וְאֶת־זַעֲקָתָם שָׁמַעְתָּ עַל־יַם־סוּף: (י) וַתִּתֵּן אֹתֹת וּמֹפְתִים בְּפַרְעֹה וּבְכָל־עֲבָדָיו וּבְכָל־עַם אַרְצוֹ כִּי יָדַעְתָּ כִּי הֵזִידוּ עֲלֵיהֶם וַתַּעַשׂ־לְךָ שֵׁם כְּהַיּוֹם הַזֶּה:

כי הזידו - כי הרשיעו עליהם כמו כי בדבר אשר זדו עליהם (שמות י"ח, י"א). **שם** - רצון בלעז.

(יא) וְהַיָּם בָּקַעְתָּ לִפְנֵיהֶם וַיַּעַבְרוּ בְתוֹךְ־הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה וְאֶת־רֹדְפֵיהֶם הִשְׁלַכְתָּ בִּמְצוֹלֹת כְּמוֹ־אֶבֶן בְּמַיִם עַזִּים: (יב) וּבְעַמּוּד עָנָן הִנְחִיתָם יוֹמָם וּבְעַמּוּד אֵשׁ לַיְלָה לְהָאִיר לָהֶם אֶת־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר יֵלְכוּ־בָהּ:

יומם - בכל יום ויום.

(יג) וְעַל הַר־סִינַי יָרַדְתָּ וְדַבֵּר עִמָּהֶם מִשָּׁמַיִם וַתִּתֵּן לָהֶם מִשְׁפָּטִים יְשָׁרִים וְתוֹרוֹת אֱמֶת חֻקִּים וּמִצְוֹת טוֹבִים:

ודבר - כמו ולדבר כמו שנאמר מן השמים השמיעך את קולו ליסרך (דברים ד', ל"ו).

(יד) וְאֶת־שַׁבַּת קָדְשְׁךָ הוֹדַעְתָּ לָהֶם וּמִצְוֹת וְחֻקִּים וְתוֹרָה צִוִּיתָ לָהֶם בְּיַד מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ: (טו) וְלֶחֶם מִשָּׁמַיִם נָתַתָּה לָהֶם לִרְעָבָם וּמַיִם מִסֶּלַע הוֹצֵאתָ לָהֶם לִצְמָאָם וַתֹּאמֶר לָהֶם לָבוֹא לָרֶשֶׁת אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָשָׂאתָ אֶת־יָדְךָ לָתֵת לָהֶם:

לרעבם - מן רעב יאמר לרעבם כמו מן צמא לצמאם. **אשר נשאת את ידך** - בשבועה כמו אשר נשאתי את ידי לתת אותה (שמות ו', ח').

(טז) וְהֵם וַאֲבֹתֵינוּ הֵזִידוּ וַיַּקְשׁוּ אֶת־עָרְפָּם וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתֶיךָ: (יז) וַיְמָאֲנוּ לִשְׁמֹעַ וְלֹא־זָכְרוּ נִפְלְאוֹתֶיךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמָּהֶם וַיַּקְשׁוּ אֶת־עָרְפָּם וַיִּתְּנוּ־רֹאשׁ לָשׁוּב לְעַבְדָתָם בְּמִרְיָם וְאַתָּה אֱלוֹהַ סְלִיחוֹת חַנּוּן וְרַחוּם אֶרֶךְ־אַפַּיִם וְרַב־[חֶסֶד] (וחסד) וְלֹא עֲזַבְתָּם:

במרים - בשביל מרי שלהם.

(יח) אַף כִּי־עָשׂוּ לָהֶם עֵגֶל מַסֵּכָה וַיֹּאמְרוּ זֶה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הֶעֱלֶךָ מִמִּצְרָיִם וַיַּעֲשׂוּ נְאָצוֹת גְּדֹלוֹת: (יט) וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לֹא עֲזַבְתָּם בַּמִּדְבָּר אֶת־עַמּוּד הֶעָנָן לֹא־סָר מֵעֲלֵיהֶם בְּיוֹמָם לְהַנְחֹתָם בְּהַדֶּרֶךְ וְאֶת־עַמּוּד הָאֵשׁ בְּלַיְלָה לְהָאִיר לָהֶם וְאֶת־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר יֵלְכוּ־בָהּ:

בהדרך - כמו בדרך.

(כ) וְרוּחֲךָ הַטּוֹבָה נָתַתָּ לְהַשְׂכִּילָם וּמָנְךָ לֹא־מָנַעְתָּ מִפִּיהֶם וּמַיִם נָתַתָּה לָהֶם לְצִמְאָם: (כא) וְאַרְבָּעִים שָׁנָה כִּלְכַּלְתָּם בַּמִּדְבָּר לֹא חָסֵרוּ שַׂלְמֹתֵיהֶם לֹא בָלוּ וְרַגְלֵיהֶם לֹא בָצֵקוּ: (כב) וַתִּתֵּן לָהֶם מַמְלָכוֹת וַעֲמָמִים וַתַּחְלֵקֵם לְפֵאָה וַיִּירְשׁוּ אֶת־אֶרֶץ סִיחוֹן וְאֶת־אֶרֶץ מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן וְאֶת־אֶרֶץ עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן:

לפאה - כמו להיות לצד זוית אחת מוחלקים בלי להתערב עם גויי הארצות.

(כג) וּבְנֵיהֶם הִרְבִּיתָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמָיִם וַתְּבִיאֵם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אָמַרְתָּ לַאֲבוֹתֵיהֶם לָבוֹא לָרֶשֶׁת: (כד) וַיָּבֹאוּ הַבָּנִים וַיִּירְשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ וַתַּכְנַע לִפְנֵיהֶם אֶת־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַכְּנַעֲנִים וַתִּתְּנֵם בְּיָדָם וְאֶת־מַלְכֵיהֶם וְאֶת־עַמְמֵי הָאָרֶץ לַעֲשׂוֹת בָּהֶם כִּרְצוֹנָם:

ותכנע - והכנעת.

(כה) וַיִּלְכְּדוּ עָרִים בְּצוּרוֹת וַאֲדָמָה שְׁמֵנָה וַיִּירְשׁוּ בָּתִּים מְלֵאִים־כָּל־טוּב בֹּרוֹת חֲצוּבִים כְּרָמִים וְזֵיתִים וְעֵץ מַאֲכָל לָרֹב וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂבְּעוּ וַיַּשְׁמִינוּ וַיִּתְעַדְּנוּ בְּטוּבְךָ הַגָּדוֹל: (כו) וַיַּמְרוּ וַיִּמְרְדוּ בָךְ וַיַּשְׁלִכוּ אֶת־תּוֹרָתְךָ אַחֲרֵי גַּוָּם וְאֶת־נְבִיאֶיךָ הָרָגוּ אֲשֶׁר־הֵעִידוּ בָם לַהֲשִׁיבָם אֵלֶיךָ וַיַּעֲשׂוּ נְאָצוֹת גְּדוֹלוֹת: (כז) וַתִּתְּנֵם בְּיַד צָרֵיהֶם וַיָּצֵרוּ לָהֶם וּבְעֵת צָרָתָם יִצְעֲקוּ אֵלֶיךָ וְאַתָּה מִשָּׁמַיִם תִּשְׁמָע וּכְרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים תִּתֵּן לָהֶם מוֹשִׁיעִים וְיוֹשִׁיעוּם מִיַּד צָרֵיהֶם:

ואתה משמים תשמע - היית שומע.

(כח) וּכְנוֹחַ לָהֶם יָשׁוּבוּ לַעֲשׂוֹת רַע לְפָנֶיךָ וַתַּעַזְבֵם בְּיַד אוֹיְבֵיהֶם וַיִּרְדּוּ בָהֶם וַיָּשׁוּבוּ וַיִּזְעָקוּךָ וְאַתָּה מִשָּׁמַיִם תִּשְׁמָע וְתַצִּילֵם כְּרַחֲמֶיךָ רַבּוֹת עִתִּים: (כט) וַתָּעֵד בָּהֶם לַהֲשִׁיבָם אֶל־תּוֹרָתֶךָ וְהֵמָּה הֵזִידוּ וְלֹא־שָׁמְעוּ לְמִצְוֹתֶיךָ וּבְמִשְׁפָּטֶיךָ חָטְאוּ־בָם אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה אָדָם וְחָיָה בָהֶם וַיִּתְּנוּ כָתֵף סוֹרֶרֶת וְעָרְפָּם הִקְשׁוּ וְלֹא שָׁמֵעוּ: (ל) וַתִּמְשֹׁךְ עֲלֵיהֶם שָׁנִים רַבּוֹת וַתָּעַד בָּם בְּרוּחֲךָ בְּיַד־נְבִיאֶיךָ וְלֹא הֶאֱזִינוּ וַתִּתְּנֵם בְּיַד עַמֵּי הָאֲרָצוֹת:

ותמשוך עליהם - משכת עליהם רחמים שלא להשחיתם.

(לא) וּבְרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לֹא־עָשִׂיתָם כָּלָה וְלֹא עֲזַבְתָּם כִּי אֵ־ל־חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה: (לב) וְעַתָּה אֱ־לֹהֵינוּ הָאֵ־ל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא שׁוֹמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד אַל־יִמְעַט לְפָנֶיךָ אֶת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר־מְצָאַתְנוּ לְמְלָכֵינוּ לְשָׂרֵינוּ וּלְכֹהֲנֵינוּ וּלְנְבִיאֵינוּ וְלַאֲבוֹתֵינוּ וּלְכָל־עַמֶּךָ מִימֵי מַלְכֵי אַשּׁוּר עַד הַיּוֹם הַזֶּה: (לג) וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל־הַבָּא עָלֵינוּ כִּי־אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ:

על כל הבא - על כל מעשה יסוריך הרעים אשר באו עלינו.

(לד) וְאֶת־מְלָכֵינוּ שָׂרֵינוּ כֹהֲנֵינוּ וַאֲבוֹתֵינוּ לֹא עָשׂוּ תוֹרָתֶךָ וְלֹא הִקְשִׁיבוּ אֶל־מִצְוֹתֶיךָ וּלְעֵדְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר הַעִידְתָּ בָּהֶם: (לה) וְהֵם בְּמַלְכוּתָם וּבְטוּבְךָ הָרָב אֲשֶׁר־נָתַתָּ לָהֶם וּבָאָרֶץ הָרְחָבָה וְהַשְּׁמֵנָה אֲשֶׁר־נָתַתָּ לִפְנֵיהֶם לֹא עָבָדוּךָ

וְלֹא־שָׁבוּ מִמַּעַלְלֵיהֶם הָרָעִים: (לו) הִנֵּה אֲנַחְנוּ הַיּוֹם עֲבָדִים וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתָּה לַאֲבֹתֵינוּ לֶאֱכֹל אֶת־פִּרְיָהּ וְאֶת־טוּבָהּ הִנֵּה אֲנַחְנוּ עֲבָדִים עָלֶיהָ:

הנה אנחנו עבדים עליה - שאנחנו מעלים מס למלכי האומות.

(לז) וּתְבוּאָתָהּ מַרְבָּה לַמְּלָכִים אֲשֶׁר־נָתַתָּה עָלֵינוּ בְּחַטֹּאותֵינוּ וְעַל גְּוִיֹּתֵינוּ מֹשְׁלִים וּבִבְהֶמְתֵּנוּ כִּרְצוֹנָם וּבְצָרָה גְדֹלָה אֲנָחְנוּ:

ותבואתה - של ארץ ישראל. **מרבה** - מעדני מאכלים למלכי האומות. **אשר נתתה עלינו** - שהם מושלים בנו.

יום רביעי // כ"ג תמוז

חומש - רביעי פרשת מטו"מ

(פרק ל"ב) (כ) {רביעי} {פ} וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה אִם־תַּעֲשׂוּן אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אִם־תֵּחָלְצוּ לִפְנֵי יְ־הוָה לַמִּלְחָמָה:

וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה אִם תַּעְבְּדוּן יָת פִּתְגָמָא הָדֵין אִם תְּזְדָרְזוּן קֳדָם עַמָּא דַּיְיָ לְקְרָבָא.

(כא) וְעָבַר לָכֶם כָּל־חָלוּץ אֶת־הַיַּרְדֵּן לִפְנֵי יְ־הוָה עַד הוֹרִישׁוֹ אֶת־אֹיְבָיו מִפָּנָיו:

וְיִעְבַּר לְכוֹן כָּל דִּמְזָרֵז יָת יַרְדְּנָא קֳדָם עַמָּא דַּיְיָ עַד דִּיתָרִיךְ יָת בַּעֲלֵי דְּבָבוֹהִי מִן קֳדָמוֹהִי.

(כב) וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְ־הוָה וְאַחַר תָּשֻׁבוּ וִהְיִיתֶם נְקִיִּם מֵיְ־הוָה וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהָיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לַאֲחֻזָּה לִפְנֵי יְ־הוָה:

וְתִתְכְּבֵישׁ אַרְעָא קֳדָם עַמָּא דַּיְיָ וּבָתַר כֵּן תְּתוּבוּן וּתְהוֹן זַכָּאִין קֳדָם יְיָ וּמִיִּשְׂרָאֵל וּתְהֵי אַרְעָא הָדָא לְכוֹן לְאַחְסָנָא קֳדָם יְיָ.

(כג) וְאִם־לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן הִנֵּה חֲטָאתֶם לַי־הוָה וּדְעוּ חַטַּאתְכֶם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶתְכֶם:

וְאִם לָא תַעְבְּדוּן כֵּן הָא חַבְתּוּן קֳדָם יְיָ וְדַעוּ חוֹבַתְכוֹן דְּתַשְׁכַּח יָתְכוֹן.

(כד) בְּנוּ־לָכֶם עָרִים לְטַפְּכֶם וּגְדֵרֹת לְצֹנַאכֶם וְהַיֹּצֵא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ:

בְּנוֹ לְכוֹן קִרְוִין לְטַפְלְכוֹן וְחַטְרִין לְעָנְכוֹן וּדְיִפּוֹק מִפּוּמְכוֹן תַּעְבְּדוּן.

לצנאכם - תיבה זו מגזרת צנה ואלפים כלם (תהלים ח', ח'), שאין בו אל"ף מפסיק בין נו"ן לצד"י, ואל"ף שבא כָּן אחר הנו"ן במקום ה"י של צנה הוא. מיסודו של ר' משה למדתי. **והיוצא מפיכם** - לגבוה, שקבלתם עליכם לעבור למלחמה עד כיבוש וחילוק. משה לא ביקש מהם אלא: ונכבשה, ואחר תשובו (במדבר ל"ב, כ"ב), והם קיבלו עלהם: עד התנחל (במדבר ל"ב, י"ח), הרי הוסיפו להתעכב שבע שחילקו, וכן עשו.

(כה) וַיֹּאמֶר בְּנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר עֲבָדֶיךָ יַעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר אֲדֹנִי מְצַוֶּה:

וַאֲמַר בְּנֵי גָּד וּבְנֵי רְאוּבֵן לְמֹשֶׁה לְמֵימַר עַבְדָךְ יַעְבְּדוּן כְּמָא דְּרִבּוֹנִי מְפַקֵּיד.

ויאמר בני גד - כולם כאיש אחד.

(כו) טַפֵּנוּ נָשֵׁינוּ מִקְנֵנוּ וְכָל־בְּהֶמְתֵּנוּ יִהְיוּ־שָׁם בְּעָרֵי הַגִּלְעָד:

טַפְלָנָא נְשָׁנָא גֵּיתָנָא וְכָל בְּעִירָנָא יְהוֹן תַּמָּן בְּקִרְוֵי גִּלְעָד.

(כז) וַעֲבָדֶיךָ יַעַבְרוּ כָּל־חֲלוּץ צָבָא לִפְנֵי יְ־הוָה לַמִּלְחָמָה כַּאֲשֶׁר אֲדֹנִי דֹּבֵר:

וְעַבְדָךְ יִעְבְּרוּן כָּל מְזָרֵז חֵילָא קֳדָם עַמָּא דַּיְיָ לְקְרָבָא כְּמָא דְּרִבּוֹנִי מְמַלֵּיל.

(כח) וַיְצַו לָהֶם מֹשֶׁה אֶת אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶת יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וְאֶת־רָאשֵׁי אֲבוֹת הַמַּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וּפַקֵּיד לְהוֹן מֹשֶׁה יָת אֶלְעָזָר כָּהֲנָא וְיָת יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן וְיָת רֵישֵׁי אֲבָהָת שִׁבְטַיָּא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל.

ויצו להם - כמו: עליהם. ועל תנאם מינה את אלעזר ויהושע, כמו: י"י ילחם לכם (שמות י"ד, י"ד).

(כט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִם־יַעַבְרוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי־רְאוּבֵן | אִתְּכֶם אֶת־הַיַּרְדֵּן כָּל־חָלָוּץ לַמִּלְחָמָה לִפְנֵי יְ־הוָה וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵיכֶם וּנְתַתֶּם לָהֶם אֶת־ אֶרֶץ הַגִּלְעָד לַאֲחֻזָּה:

וַאֲמַר מֹשֶׁה לְהוֹן אִם יְעִבְּרוּן בְּנֵי גָּד וּבְנֵי רְאוּבֵן עִמְּכוֹן יָת יַרְדְּנָא כָּל דִּמְזָרֵז לְקִרְבָּא קֳדָם יְיָ וְתִתְכְּבֵישׁ אַרְעָא קֳדָמֵיכוֹן וְתִתְּנוּן לְהוֹן יָת אֲרַע גִּלְעָד לְאַחְסָנָא.

(ל) וְאִם־לֹא יַעַבְרוּ חֲלוּצִים אִתְּכֶם וְנֶאֱחֲזוּ בְתֹכְכֶם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:

וְאִם לָא יְעִבְּרוּן מְזָרְזִין עִמְּכוֹן וְיַחְסְנוּן בֵּינֵיכוֹן בְּאַרְעָא דִּכְנָעַן.

(לא) וַיַּעֲנוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר יְ־הוָה אֶל־עֲבָדֶיךָ כֵּן נַעֲשֶׂה:

וַאֲתִיבוּ בְּנֵי גָּד וּבְנֵי רְאוּבֵן לְמֵימַר יָת דְּמַלֵּיל יְיָ לְעַבְדָּךְ כֵּן נַעֲבֵיד.

(לב) נַחְנוּ נַעֲבֹר חֲלוּצִים לִפְנֵי יְ־הוָה אֶרֶץ כְּנָעַן וְאִתָּנוּ אֲחֻזַּת נַחֲלָתֵנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן:

נַחְנָא נְעִבַּר מְזָרְזִין קֳדָם יְיָ לְאַרְעָא דִּכְנָעַן וְעִמָּנָא אֲחוּדַּת אַחְסָנָתָנָא מֵעִבְרָא לְיַרְדְּנָא.

ואתנו אחזת נחלתינו - כלומר בידינו וברשותינו תהי אחזת נחלתינו מעבר הזה.

(לב, לב) נחנו נעבר חלוצים לפני הוי', ה"בינוני" הוא זה, שכל ימי חייו, נמצא במצב של מלחמה כבדה, מלחמת היצר (כמבואר באריכות בספר התניא "ספר של בינונים"). ה"בינוני" נמצא "בין האור ובין החשך", בין הנפש האלקית לבין הנפש הבהמית". שבע המדות (הרגש) של הנפש הבהמית מקבילות לשבעת עמי כנען. הדעת (עצם התודעה) של הנפש הבהמית מקבילה לעמלק - "ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אבד" (במדבר כד, ב) אי אפשר להילחם עם האויב בחוץ ללא מלחמה עם האויב מבית. מבואר בחסידות ש"חלוצי הצבא" - בני גד ובני ראובן - הם ה"בינונים" של תניא. [יין יצחק ח"ב עמ' קצט]

(לג) וַיִּתֵּן לָהֶם | מֹשֶׁה לִבְנֵי־גָדְ וְלִבְנֵי רְאוּבֵן וְלַחֲצִי| שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף אֶת־מַמְלֶכֶתְ סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וְאֶת־מַמְלֶכֶת עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן הָאָרֶץ לְעָרֶיהָ בִּגְבֻלֹת עָרֵי הָאָרֶץ סָבִיב:

וְיָהַב לְהוֹן מֹשֶׁה לִבְנֵי גָּד וְלִבְנֵי רְאוּבֵן וּלְפַלְגוּת שִׁבְטָא דִּמְנַשֶּׁה בַּר יוֹסֵף יָת מַלְכוּתֵיהּ דְּסִיחוֹן מַלְכָּא אֱמוֹרָאָה וְיָת מַלְכוּתֵיהּ דְּעוֹג מַלְכָּא דְּמָתְנַן אַרְעָא לְקִרְוָתָהּ בְּתִחוּמַהָּא קִרְוֵי אַרְעָא סְחוֹר סְחוֹר.

(לד) וַיִּבְנוּ בְנֵי־גָד אֶת־דִּיבֹן וְאֶת־עֲטָרֹת וְאֶת עֲרֹעֵר:

וּבְנוֹ בְּנֵי גָּד יָת דִּיבוֹן וְיָת עֲטָרוֹת וְיָת עֲרוֹעֵר.

(לה) וְאֶת־עֲטְרֹת שׁוֹפָן וְאֶת־יַעְזֵר וְיָגְבְּהָה:

וְיָת עֲטָרוֹת שׁוֹפָן וְיָת יַעְזֵר וְרָמָתָא.

(לו) וְאֶת־בֵּית נִמְרָה וְאֶת־בֵּית הָרָן עָרֵי מִבְצָר וְגִדְרֹת צֹאן:

וְיָת בֵּית נִמְרָה וְיָת בֵּית הָרָן קִרְוִין כְּרִיכָן וְחַטְרִין דְּעָאן.

ערי מבצר וגדרות צאן - זה סוף הפסוק מוסב על תחלת המלה: ויבנו בני גד (במדבר ל"ב, ל"ד) הערים הללו להיות ערי מבצר וגדרות צאן.

(לז) וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ אֶת־חֶשְׁבּוֹן וְאֶת־אֶלְעָלֵא וְאֶת קִרְיָתָיִם:

וּבְנֵי רְאוּבֵן בְּנוֹ יָת חֶשְׁבּוֹן וְיָת אֶלְעָלֵא וְיָת קִרְיָתָיִם.

(לח) וְאֶת־נְבֹו וְאֶת־בַּעַל מְעֹון מוסַבֹּת שֵׁם וְאֶת־שִׂבְמָה וַיִּקְרְאוּ בְשֵׁמֹת אֶת־שְׁמוֹת הֶעָרִים אֲשֶׁר בָּנוּ:

וְיָת נְבוֹ וְיָת בַּעַל מְעוֹן מַקְפָן שְׁמָהָן וְיָת שִׂבְמָה וּקְרוֹ בִשְׁמָהָן יָת שְׁמָהָת קִרְוַיָּא דִּבְנוֹ.

ואת נבו ואת בעל מעון מסבת שם - נבו ובעל מעון שמות עבודה זרה הן, והיו האמוריים קורים עריהם על שם עבודה זרה שלהם, ובני ראובן הסבו את שמם לשמות אחרים. וזהו: מסבות שם - נבו ובעל מעון בָּנוּ, מסבות לשם אחר. **ואת שבמה** - בנו בשמה, והיא שִׂבָּם האמורה למעלה.

(לט) וַיֵּלְכוּ בְּנֵי מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה גִּלְעָדָה וַיִּלְכְּדֶהָ וַיֹּורֶשׁ אֶת־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־בָּהּ:

וַאֲזַלוּ בְּנֵי מָכִיר בַּר מְנַשֶּׁה לְגִלְעָד וְכַבְשׁוּהָא וְתָרֵיךְ יָת אֱמוֹרָאָה דִּבַהּ.

ויורש - כתרגומו: ותריך. שתיבת ריש משמשת שתי מחלקות, לשון ירושה ולשון הורשה, שהוא טירוד ותירוך.

(מ) וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־הַגִּלְעָד לְמָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה וַיֵּשֶׁב בָּהּ:

וִיהַב מֹשֶׁה יָת גִּלְעָד לְמָכִיר בַּר מְנַשֶּׁה וִיתֵיב בַּהּ.

(מא) וְיָאִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה הָלַךְ וַיִּלְכֹּד אֶת־חַוֹּתֵיהֶם וַיִּקְרָא אֹתָהֶן חַוֹּת יָאִיר:

וְיָאִיר בַּר מְנַשֶּׁה אֲזַל וּכְבַשׁ יָת כַּפְרָנֵיהוֹן וּקְרָא יָתְהוֹן כַּפְרָנֵי יָאִיר.

חותיהם - כפרניהון. **ויקרא אתהן חות יאיר** - לפי שלא היו לו בנים קראם בשמו לזכרון.

(מב) וְנֹבַח הָלַךְ וַיִּלְכֹּד אֶת־קְנָת וְאֶת־בְּנֹתֶיהָ וַיִּקְרָא לָהּ נֹבַח בִּשְׁמֹו:

וְנֹבַח אֲזַל וּכְבַשׁ יָת קְנָת וְיָת כַּפְרָנָהָא וּקְרָא לַהּ נֹבַח בִּשְׁמֵיהּ.

ויקרא לה נבח - לא מפיק ה"י. וראיתי ביסודו של ר' משה: לפי שלא נתקיים לה שם זה, לפיכך הוא רפה, שמשמש מדרשו כמו 'לא'. ותמיהני, מה ידרוש בשתי תיבות הדומין לה: ויאמר לה בועז (רות ב', י"ד), לבנות לה בית בארץ שנער (זכריה ה', י"א). (סיום) חסלת אל ראשי (במדבר ל', ב').

(פרק ל"ג) (א) {פרשת מסעי} {פ} אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצִבְאֹתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

אִלֵּין מַטְלָנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּנְפַקוּ מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם לְחֵילֵיהוֹן בִּידָא דְּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן.

אלה מסעי - למה נכתבו המסעות הללו לכאן? להודיעך חסדיו של מקום שאף על פי שגזר עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר, לא תאמר שהיו נעים ומטולטלים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא היתה להם מנוחה, שהרי אין כאן אלא ארבעים ושתים מסעות. צא מהן ארבע עשרה שכולם היו בשנה ראשונה קודם גזירה, משנסעו מרעמסס עד שבאו לרתמה, שמשם נשתלחו מרגלים, שנאמר: ואחר נסעו העם מחצרות וגו' (במדבר י"ב, ט"ז), שלח לך אנשים (במדבר י"ג, ב'), וכאן הוא אומר ויסעו מחצרות, ויחנו ברתמה (במדבר ל"ג, י"ח), למדתה שהיא במדבר פארן. ועוד צא מהן שמונה מסעות שהיו לאחר מיתת אהרן מהר ההר עד ערבות מואב בשנת הארבעים, נמצא שכל שלשים ושמונה לא נסעו אלא עשרים מסעות. זו מיסודו של ר' משה. ור' תנחומא (תנחומא מסעי ג') דרש בו דרשה אחרת: משל למלך שהיה בנו חולה והוליכו למקום אחר רחוק לרפואתו.

כיון שהיו חוזרין, התחיל אביו מונה כל המסעות, אומר לו: כאן ישננו, כאן הוקרנו, כאן חששת את ראשך כו'.

(ב) וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצָאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצָאֵיהֶם:

וּכְתַב מֹשֶׁה יָת מַפְקָנֵיהוֹן לְמַטְלָנֵיהוֹן עַל מֵימְרָא דַּיְיָ וְאִלֵּין מַטְלָנֵיהוֹן לְמַפְקָנֵיהוֹן.

(ג) וַיִּסְעוּ מֵרַעְמְסֵס בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמָּחֳרַת הַפֶּסַח יָצְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיָד רָמָה לְעֵינֵי כָּל־מִצְרָיִם:

וּנְטַלוּ מֵרַעְמְסֵס בְּיַרְחָא קַדְמָאָה בְּחַמֵּישְׁתְּ עֲשָׂרָא יוֹמָא לְיַרְחָא קַדְמָאָה מִבָּתַר פִּסְחָא נְפָקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרֵישׁ גְּלֵי לְעֵלֵּנֵי כָּל מִצְרָאֵי.

(ד) וּמִצְרַיִם מְקַבְּרִים אֵת אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה בָּהֶם כָּל־בְּכוֹר וּבֵאלֹהֵיהֶם עָשָׂה יְהוָה שְׁפָטִים:

וּמִצְרָאֵי מְקַבְּרִין יָת דְּקְטַל יְיָ בְּהוֹן כָּל בּוּכְרָא וּבְטָעֲוָתְהוֹן עֲבַד יְיָ דִּינִין.

[**ומצרים מקברים** - טרודים באבלם. ולא נתנו לב לישראל, לכך יצאו ביד רמה (במדבר ל"ג, ג').]

(ה) וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמְסֵס וַיַּחֲנוּ בְּסֻכֹּת:

וּנְטַלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמְסֵס וּשְׁרוֹ בְּסֻכּוֹת.

(ו) וַיִּסְעוּ מִסֻּכֹּת וַיַּחֲנוּ בְאֵתָם אֲשֶׁר בִּקְצֵה הַמִּדְבָּר:

וּנְטַלוּ מִסֻּכּוֹת וּשְׁרוֹ בְּאֵיתָם דְּבִסְטַר מַדְבְּרָא.

(ז) וַיִּסְעוּ מֵאֵתָם וַיָּשָׁב עַל־פִּי הַחִירֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי בַּעַל צְפֹן וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִגְדֹּל:

וּנְטַלוּ מֵאֵיתָם וְתָב עַל פּוֹם חִירָתָא דְּקִדָּם בְּעֵיל צְפוֹן וּשְׁרוֹ קֳדָם מִגְדּוֹל.

(ח) וַיִּסְעוּ מִפְּנֵי הַחִירֹת וַיַּעַבְרוּ בְתוֹךְ־הַיָּם הַמִּדְבָּרָה וַיֵּלְכוּ דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבַּר אֵתָם וַיַּחֲנוּ בְּמָרָה:

וּנְטַלוּ מִן קֳדָם חִירָתָא וַעֲבָרוּ בְגוֹ יַמָּא לְמַדְבְּרָא וַאֲזָלוּ מַהֲלַךְ תְּלָתָא יוֹמִין בְּמַדְבְּרָא דְּאֵיתָם וּשְׁרוֹ בְּמָרָה.

(ט) וַיִּסְעוּ מִמָּרָה וַיָּבֹאוּ אֵילִמָה וּבְאֵילִם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ־שָׁם:

וּנְטַלוּ מִמָּרָה וַאֲתוֹ לְאֵילִים וּבְאֵילִים תְּרֵי עֲשַׂר מַבּוּעִין דְּמַיִין וְשִׁבְעִין דְּקִלִין וּשְׁרוֹ תַּמָּן.

(י) וַיִּסְעוּ מֵאֵילִם וַיַּחֲנוּ עַל־יַם־סוּף:

וּנְטַלוּ מֵאֵילִים וּשְׁרוֹ עַל יַמָּא דְּסוּף.

(יא) וַיִּסְעוּ מִיַּם־סוּף וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר־סִין:

וּנְטַלוּ מִיַּמָּא דְּסוּף וּשְׁרוֹ בְּמַדְבְּרָא דְּסִין.

(יב) וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַּר־סִין וַיַּחֲנוּ בְּדָפְקָה:

וּנְטַלוּ מִמַּדְבְּרָא דְּסִין וּשְׁרוֹ בְּדָפְקָה.

(יג) וַיִּסְעוּ מִדָּפְקָה וַיַּחֲנוּ בְּאָלוּשׁ:

וּנְטַלוּ מִדָּפְקָה וּשְׁרוֹ בְּאָלוּשׁ.

(יד) וַיִּסְעוּ מֵאָלוּשׁ וַיַּחֲנוּ בִּרְפִידִם וְלֹא־הָיָה שָׁם מַיִם לָעָם לִשְׁתּוֹת:

וּנְטַלוּ מֵאָלוּשׁ וּשְׁרוֹ בִּרְפִידִים וְלָא הֲוָה תַּמָּן מַיָּא לְעַמָּא לְמִשְׁתֵּי.

(טו) וַיִּסְעוּ מֵרִפִידִם וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר סִינָי:
וּנְטַלוּ מֵרְפִידִים וּשְׁרוֹ בְּמַדְבְּרָא דְּסִינָי.
(טז) וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַּר סִינָי וַיַּחֲנוּ בְּקִבְרֹת הַתַּאֲוָה:
וּנְטַלוּ מִמַּדְבְּרָא דְּסִינָי וּשְׁרוֹ בְּקִבְרֵי דְּמְשַׁאֲלֵי.
(יז) וַיִּסְעוּ מִקִּבְרֹת הַתַּאֲוָה וַיַּחֲנוּ בַּחֲצֵרֹת:
וּנְטַלוּ מִקִּבְרֵי דְּמְשַׁאֲלֵי וּשְׁרוֹ בַּחֲצֵרוֹת.
(יח) וַיִּסְעוּ מֵחֲצֵרֹת וַיַּחֲנוּ בְּרִתְמָה:
וּנְטַלוּ מֵחֲצֵרוֹת וּשְׁרוֹ בְּרִתְמָה.

ויחנו ברתמה - על שם לשון הרע של מרגלים, שנאמר: מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה, חצי גבור שנונים עם גחלי רתמים (תהלים ק"כ, ג'-ד').

(יט) וַיִּסְעוּ מֵרִתְמָה וַיַּחֲנוּ בְּרִמֹּן פָּרֶץ:
וּנְטַלוּ מֵרִתְמָה וּשְׁרוֹ בְּרִמּוֹן פָּרֶץ.
(כ) וַיִּסְעוּ מֵרִמֹּן פָּרֶץ וַיַּחֲנוּ בְּלִבְנָה:
וּנְטַלוּ מֵרִמּוֹן פָּרֶץ וּשְׁרוֹ בְּלִבְנָה.
(כא) וַיִּסְעוּ מִלִּבְנָה וַיַּחֲנוּ בְּרִסָּה:
וּנְטַלוּ מִלִּבְנָה וּשְׁרוֹ בְּרִסָּה.
(כב) וַיִּסְעוּ מֵרִסָּה וַיַּחֲנוּ בִּקְהֵלָתָה:
וּנְטַלוּ מֵרִסָּה וּשְׁרוֹ בִּקְהֵלָתָה.
(כג) וַיִּסְעוּ מִקְּהֵלָתָה וַיַּחֲנוּ בְּהַר־שָׁפֶר:
וּנְטַלוּ מִקְּהֵלָתָה וּשְׁרוֹ בְּטוּרָא דְּשָׁפֶר.
(כד) וַיִּסְעוּ מֵהַר־שָׁפֶר וַיַּחֲנוּ בַּחֲרָדָה:
וּנְטַלוּ מִטוּרָא דְּשָׁפֶר וּשְׁרוֹ בַּחֲרָדָה.
(כה) וַיִּסְעוּ מֵחֲרָדָה וַיַּחֲנוּ בְּמַקְהֵלֹת:
וּנְטַלוּ מֵחֲרָדָה וּשְׁרוֹ בְּמַקְהֵלוֹת.
(כו) וַיִּסְעוּ מִמַּקְהֵלֹת וַיַּחֲנוּ בְּתָחַת:
וּנְטַלוּ מִמַּקְהֵלוֹת וּשְׁרוֹ בְּתָחַת.
(כז) וַיִּסְעוּ מִתָּחַת וַיַּחֲנוּ בְּתָרַח:
וּנְטַלוּ מִתָּחַת וּשְׁרוֹ בְּתָרַח.
(כח) וַיִּסְעוּ מִתָּרַח וַיַּחֲנוּ בְּמִתְקָה:
וּנְטַלוּ מִתָּרַח וּשְׁרוֹ בְּמִתְקָה.
(כט) וַיִּסְעוּ מִמִּתְקָה וַיַּחֲנוּ בְּחַשְׁמֹנָה:
וּנְטַלוּ מִמִּתְקָה וּשְׁרוֹ בְּחַשְׁמוֹנָה.
(ל) וַיִּסְעוּ מֵחַשְׁמֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּמֹסֵרוֹת:
וּנְטַלוּ מֵחַשְׁמוֹנָה וּשְׁרוֹ בְּמוֹסֵרוֹת.
(לא) וַיִּסְעוּ מִמֹּסֵרוֹת וַיַּחֲנוּ בִּבְנֵי יַעֲקָן:
וּנְטַלוּ מִמוֹסֵרוֹת וּשְׁרוֹ בִּבְנֵי יַעֲקָן.
(לב) וַיִּסְעוּ מִבְּנֵי יַעֲקָן וַיַּחֲנוּ בְּחֹר הַגִּדְגָּד:
וּנְטַלוּ מִבְּנֵי יַעֲקָן וּשְׁרוֹ בְּחוֹר גִּדְגָּד.

(לג) וַיִּסְעוּ מֵחֹר הַגִּדְגָּד וַיַּחֲנוּ בְּיָטְבָתָה:
וּנְטָלוּ מֵחוֹר גִּדְגָּד וּשְׁרוֹ בְּיָטְבָתָה.

(לד) וַיִּסְעוּ מִיָּטְבָתָה וַיַּחֲנוּ בְּעַבְרֹנָה:
וּנְטָלוּ מִיָּטְבָתָה וּשְׁרוֹ בְּעַבְרוֹנָה.

(לה) וַיִּסְעוּ מֵעַבְרֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּעֶצְיֹן גָּבֶר:
וּנְטָלוּ מֵעַבְרוֹנָה וּשְׁרוֹ בְּעֶצְיוֹן גָּבֶר.

(לו) וַיִּסְעוּ מֵעֶצְיֹן גָּבֶר וַיַּחֲנוּ בְמִדְבַּר־צִן הִוא קָדֵשׁ:
וּנְטָלוּ מֵעֶצְיוֹן גָּבֶר וּשְׁרוֹ בְּמַדְבְּרָא דְּצִין הִיא רְקַם.

(לז) וַיִּסְעוּ מִקָּדֵשׁ וַיַּחֲנוּ בְּהַר הָהָר בִּקְצֵה אֶרֶץ אֱדוֹם:
וּנְטָלוּ מֵרְקַם וּשְׁרוֹ בְּהוֹר טוּרָא בִּסְיָפֵי אַרְעָא דֶּאֱדוֹם.

(לח) וַיַּעַל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֶל־הֹר הָהָר עַל־פִּי יְהוָה וַיָּמָת שָׁם בִּשְׁנַת הָאַרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ:
וּסְלֵיק אַהֲרֹן כָּהֲנָא לְהוֹר טוּרָא עַל מֵימְרָא דַּיְיָ וּמִית תַּמָּן בִּשְׁנַת אַרְבְּעִין לְמִפַּק בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם בְּיַרְחָא חֲמִישָׁאָה בְּחַד לְיַרְחָא.

על פי י"י - מלמד שמת בנשיקה.

(לט) וְאַהֲרֹן בֶּן־שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים וּמְאַת שָׁנָה בְּמֹתוֹ בְּהֹר הָהָר:
וְאַהֲרֹן בַּר מְאָה וְעֶשְׂרִין וּתְלָת שְׁנִין כַּד מִית בְּהוֹר טוּרָא.

(מ) {ס} וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עֲרָד וְהוּא־יֹשֵׁב בַּנֶּגֶב בְּאֶרֶץ כְּנַעַן בְּבֹא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
וּשְׁמַע כְּנַעֲנָאָה מַלְכָּא דַּעֲרָד וְהוּא יָתֵיב בְּדָרוֹמָא בְּאַרְעָא דְּכְנָעַן בְּמֵיתֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וישמע הכנעני - כאן לימדך שמיתת אהרן היא השמועה, שנסתלקו העננים, וכסבור נתנה רשות להלחם בישראל, לפיכך חזר וכתבה.

(מא) וַיִּסְעוּ מֵהֹר הָהָר וַיַּחֲנוּ בְּצַלְמֹנָה:
וּנְטָלוּ מֵהֹר טוּרָא וּשְׁרוֹ בְּצַלְמֹנָה.

(מב) וַיִּסְעוּ מִצַּלְמֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּפוּנֹן:
וּנְטָלוּ מִצַּלְמֹנָה וּשְׁרוֹ בְּפוּנוֹן.

(מג) וַיִּסְעוּ מִפּוּנֹן וַיַּחֲנוּ בְּאֹבֹת:
וּנְטָלוּ מִפּוּנוֹן וּשְׁרוֹ בְּאוֹבוֹת.

(מד) וַיִּסְעוּ מֵאֹבֹת וַיַּחֲנוּ בְּעִיֵּי הָעֲבָרִים בִּגְבוּל מוֹאָב:
וּנְטָלוּ מֵאוֹבוֹת וּשְׁרוֹ בְּמָגָזַת עִבְרָאֵי בִּתְחוּם מוֹאָב.

בעיי העברים - לשון חורבות וגלים, כמו: לעי השדה (מיכה א', ו'), שמו את ירושלם לעיים (תהלים ע"ט, א').

(מה) וַיִּסְעוּ מֵעִיִּים וַיַּחֲנוּ בְּדִיבֹן גָּד:
וּנְטָלוּ מִמָּגָזָתָא וּשְׁרוֹ בְּדִיבוֹן גָּד.

(מו) וַיִּסְעוּ מִדִּיבֹן גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעַלְמֹן דִּבְלָתָיְמָה:
וּנְטָלוּ מִדִּיבוֹן גָּד וּשְׁרוֹ בְּעַלְמוֹן דִּבְלָתָיִם.

(מז) וַיִּסְעוּ מֵעַלְמֹן דִּבְלָתָיְמָה וַיַּחֲנוּ בְּהָרֵי הָעֲבָרִים לִפְנֵי נְבוֹ:
וּנְטָלוּ מֵעַלְמוֹן דִּבְלָתָיִם וּשְׁרוֹ בְּטוּרֵי דְּעִבְרָאֵי דְּקֻדָּם נְבוֹ.

(מח) וַיִּסְעוּ מֵהָרֵי הָעֲבָרִים וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבֹת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרֵחוֹ:
וּנְטַלוּ מִטּוּרֵי דְּעִבְרָאֵי וּשְׁרוֹ בְּמֵישְׁרָיָא דְּמוֹאָב עַל יַרְדְּנָא דִּירִיחוֹ.
(מט) וַיַּחֲנוּ עַל־הַיַּרְדֵּן מִבֵּית הַיְשִׁמֹּת עַד אָבֵל הַשִּׁטִּים בְּעַרְבֹת מוֹאָב:
וּשְׁרוֹ עַל יַרְדְּנָא מִבֵּית יְשִׁימוֹת עַד מֵישַׁר שִׁטִּין בְּמֵישְׁרָיָא דְּמוֹאָב.

מבית הישימות עד אבל השטים - כאן לימדך שיעור מחנה ישראל שנים עשר מיל. דאמר רבה בר בר חנה: לדידי חזי לי ההוא אתרא כו' (בבלי ערובין נ"ה:).
אבל השטים - מישור של שטים, אבל שמו.

תהלים - פרקים ק"ח-קי"ב

תניא – אגרת התשובה פ"ח

פרק ח והנה אחרי העמקת הדעת בכל הנ"ל יוכל לבקש באמת מעומקא דלבא כרוב רחמיך מחה פשעי וכו'. כי אזי תקבע בלבו באמת גודל הרחמנות על בחי' אלקות שבנפשו ושלמעלה כנ"ל. ובזה יעורר רחמים העליונים מי"ג מדה"ר הנמשכות מרצון העליון ב"ה הנרמז בקוצו של יו"ד שלמעלה מעלה מבחי' ההשפעה הנשפעת מאותיות שם הוי'. ולכן הי"ג מדות הרחמים מנקים כל הפגמים וכמ"ש נושא עון ופשע ונקה. ושוב אין יניקה להחיצונים והסט"א מהשפעת ה"א תתאה כנ"ל (ובזה תשוב ה"א תתאה למקומה להתייחד ביה"ו וד"ל). וכן ממש למטה בנפש האלקית שבאדם שוב אין עונותיכם מבדילים וכמ"ש ונקה מנקה הוא לשבים לרחוץ ולנקות נפשם מלבושים הצואים הם החיצונים כמ"ש בגמ' מלפפתו וכו'.

לוח היום־יום

כ"ג תמוז

כאשר מטות ומסעי נפרדות, קורין - במנחת שבת, ב', ה' - ללוי עד סוף כל המסעות.

נ"ך יומי - נחמיה פרק י'

(א) {פ} וּבְכָל־זֹאת אֲנַחְנוּ כֹּרְתִים אֲמָנָה וְכֹתְבִים וְעַל֙ הֶחָתוּם שָׂרֵינוּ לְוִיֵּנוּ כֹּהֲנֵינוּ:

ובכל זאת - ובכל הרעה הזאת הבאה עלינו אנחנו כורתים אמנה להקב"ה להאמין ולבטוח בו. **וכותבים** - ואנחנו כותבים בספר לקבל מלכותו עלינו למען תהיה לנו לעדות. **ועל החתום** - שרוב גדולים וחשובים שבנו חתומים על ספר קבלת המצות להיות לנו לעדות.

(ב) וְעַל הַחֲתוּמִים נְחֶמְיָה הַתִּרְשָׁתָא בֶּן־חֲכַלְיָה וְצִדְקִיָּה:

ועל החתומים - עתה מונה והולך החתומים בספר לעדות קבול המצות. **נחמיה התרשתא** - שם אחד הוא וזהו שפירשתי (מיוחס לרש"י עזרא ב', ס"ג)

דהתרשתא הוא נחמיה ולמה נקרא שמו התרשתא שהתירו לו חכמים לשתות יין נסך לפי שהיה משקה למלך.

(ג) שְׂרָיָה עֲזַרְיָה יִרְמְיָה: (ד) פַּשְׁחוּר אֲמַרְיָה מַלְכִּיָּה: (ה) חַטּוּשׁ שְׁבַנְיָה מַלּוּךְ: (ו) חָרִם מְרֵמוֹת עֹבַדְיָה: (ז) דָּנִיֵּאל גִּנְּתוֹן בָּרוּךְ: (ח) מְשֻׁלָּם אֲבִיָּה מִיָּמִן: (ט) מַעַזְיָה בִלְגַּי שְׁמַעְיָה אֵלֶּה הַכֹּהֲנִים: (י) וְהַלְוִיִּם וְיֵשׁוּעַ בֶּן־אֲזַנְיָה בִּנּוּי מִבְּנֵי חֲנָדָד קַדְמִיאֵל: (יא) וַאֲחֵיהֶם שְׁבַנְיָה הוֹדִיָּה קְלִיטָא פְּלָאיָה חָנָן: (יב) מִיכָא רְחוֹב חֲשַׁבְיָה: (יג) זַכּוּר שֵׁרֵבְיָה שְׁבַנְיָה: (יד) הוֹדִיָּה בָנִי בְּנֵינוּ: (טו) {ס} רָאשֵׁי הָעָם פַּרְעֹשׁ פַּחַת מוֹאָב עֵילָם זַתּוּא בָּנִי: (טז) בֶּנִי עַזְגָּד בֵּבָי: (יז) אֲדֹנִיָּה בִגְוַי עָדִין: (יח) אָטֵר חִזְקִיָּה עַזּוּר: (יט) הוֹדִיָּה חָשֻׁם בֶּצַי: (כ) חָרִיף עֲנָתוֹת [נֵיבָי] (נובי): (כא) מַגְפִּיעָשׁ מְשֻׁלָּם חֵזִיר: (כב) מְשֵׁיזַבְאֵל צָדוֹק יַדּוּעַ: (כג) פְּלַטְיָה חָנָן עֲנָיָה: (כד) הוֹשֵׁעַ חֲנַנְיָה חַשּׁוּב: (כה) הַלּוֹחֵשׁ פִּלְחָא שׁוֹבֵק: (כו) רְחוּם חֲשַׁבְנָה מַעֲשֵׂיָה: (כז) וַאֲחִיָּה חָנָן עָנָן: (כח) מַלּוּךְ חָרִם בַּעֲנָה: (כט) וּשְׁאָר הָעָם הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם הַשּׁוֹעֲרִים הַמְשֹׁרְרִים הַנְּתִינִים וְכָל־הַנִּבְדָּל מֵעַמֵּי הָאֲרָצוֹת אֶל־תּוֹרַת הָאֱלֹהִים נְשֵׁיהֶם בְּנֵיהֶם וּבְנֹתֵיהֶם כֹּל יוֹדֵעַ מֵבִין:

וכל הנבדל - הם הגרים שנבדלו מתורת העמים להיות דבוקים ומחוברים אל תורתו של הקדוש ברוך הוא ולשמור מצותיו.

(ל) מַחֲזִיקִים עַל־אֲחֵיהֶם אַדִּירֵיהֶם וּבָאִים בְּאָלָה וּבִשְׁבוּעָה לָלֶכֶת בְּתוֹרַת הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִתְּנָה בְיַד מֹשֶׁה עֶבֶד־הָאֱלֹהִים וְלִשְׁמֹור וְלַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה אֲדֹנֵינוּ וּמִשְׁפָּטָיו וְחֻקָּיו:

על אחיהם - עם אחיהם. **אדיריהם** - גדולים שבהם.

(לא) וַאֲשֶׁר לֹא־נִתֵּן בְּנֹתֵינוּ לְעַמֵּי הָאָרֶץ וְאֶת־בְּנֹתֵיהֶם לֹא נִקַּח לְבָנֵינוּ: (לב) וְעַמֵּי הָאָרֶץ הַמְבִיאִים אֶת־הַמַּקָּחוֹת וְכָל־שֶׁבֶר בְּיוֹם הַשַּׁבָּת לִמְכֹּור לֹא־נִקַּח מֵהֶם בַּשַּׁבָּת וּבְיוֹם קֹדֶשׁ וְנִטֹּשׁ אֶת־הַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית וּמַשָּׂא כָל־יָד:

המקחות - הסחורות. **שבר** - תבואה כמו בשבר אשר הם שוברים (בראשית מ"ז, י"ד). **וביום קדש** - של י"ט. **ונטוש את השנה השביעית** - כענין שנאמר והשביעית תשמטנה ונטשתה (שמות כ"ג, י"א). **ומשא כל יד** - השמטת מלוה בשביעית.

(לג) וְהֶעֱמַדְנוּ עָלֵינוּ מִצְוֹת לָתֵת עָלֵינוּ שְׁלִישִׁית הַשֶּׁקֶל בַּשָּׁנָה לַעֲבֹדַת בֵּית אֱלֹהֵינוּ: (לד) לְלֶחֶם הַמַּעֲרֶכֶת וּמִנְחַת הַתָּמִיד וּלְעוֹלַת הַתָּמִיד הַשַּׁבָּתוֹת הֶחֳדָשִׁים לַמּוֹעֲדִים וְלַקֳּדָשִׁים וְלַחַטָּאוֹת לְכַפֵּר עַל־יִשְׂרָאֵל וְכֹל מְלֶאכֶת בֵּית־אֱלֹהֵינוּ:

וכל מלאכת בית אלהינו - לעשות מן הכסף.

(לה) {ס} וְהַגּוֹרָלוֹת הִפַּלְנוּ עַל־קָרְבַּן הָעֵצִים הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם וְהָעָם לְהָבִיא לְבֵית אֱ־לֹהֵינוּ לְבֵית־אֲבֹתֵינוּ לְעִתִּים מְזֻמָּנִים שָׁנָה בְשָׁנָה לְבַעֵר עַל־מִזְבַּח יְ־הוָה אֱ־לֹהֵינוּ כַּכָּתוּב בַּתּוֹרָה:

הפלנו - כמה יביא כל אחד. **קרבן העצים** - תקרובת של עצי המערכה למזבח.
לבית אבותינו - שהיא בית קדושת אבותינו.

(לו) וּלְהָבִיא אֶת־בִּכּוּרֵי אַדְמָתֵנוּ וּבִכּוּרֵי כָּל־פְּרִי כָל־עֵץ שָׁנָה בְשָׁנָה לְבֵית יְ־הוָה:

ובכורי כל פרי כל עץ - בכורי של כל פרי האילן הם מדברי חכמים.

(לז) וְאֶת־בְּכֹרוֹת בָּנֵינוּ וּבְהֶמְתֵּנוּ כַּכָּתוּב בַּתּוֹרָה וְאֶת־בְּכוֹרֵי בְקָרֵינוּ וְצֹאנֵינוּ לְהָבִיא לְבֵית אֱ־לֹהֵינוּ לַכֹּהֲנִים הַמְשָׁרְתִים בְּבֵית אֱ־לֹהֵינוּ: (לח) וְאֵת רֵאשִׁית עֲרִיסֹתֵינוּ וּתְרוּמֹתֵינוּ וּפְרִי כָל־עֵץ תִּירוֹשׁ וְיִצְהָר נָבִיא לַכֹּהֲנִים אֶל־לִשְׁכוֹת בֵּית־אֱ־לֹהֵינוּ וּמַעְשַׂר אַדְמָתֵנוּ לַלְוִיִּם וְהֵם הַלְוִיִּם הַמְעַשְּׂרִים בְּכֹל עָרֵי עֲבֹדָתֵנוּ:

נביא לכהנים אל לשכות - כי שם היו רגילים. **המעשרים בכל ערי עבודתנו** - שנוטלים מעשרותיהם בכל ערי ישראל.

(לט) וְהָיָה הַכֹּהֵן בֶּן־אַהֲרֹן עִם־הַלְוִיִּם בַּעְשֵׂר הַלְוִיִּם וְהַלְוִיִּם יַעֲלוּ אֶת־מַעֲשַׂר הַמַּעֲשֵׂר לְבֵית אֱ־לֹהֵינוּ אֶל־הַלְּשָׁכוֹת לְבֵית הָאוֹצָר:

בעשר - לשון בעשור. **את מעשר המעשר** - שהיו הלוים מעשרים מעשר מן המעשר ומביאים אותו לכהנים שלא היו עוזבים את בית המקדש.

(מ) כִּי אֶל־הַלְּשָׁכוֹת יָבִיאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי הַלֵּוִי אֶת־תְּרוּמַת הַדָּגָן הַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר וְשָׁם כְּלֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהַכֹּהֲנִים הַמְשָׁרְתִים וְהַשּׁוֹעֲרִים וְהַמְשֹׁרְרִים וְלֹא נַעֲזֹב אֶת־בֵּית אֱ־לֹהֵינוּ:

יום חמישי // כ"ד תמוז

הומש - המישי פרשת מטו"מ

(פרק ל"ג) (נ) {שלישי} {ס} וַיְדַבֵּר יְ־הוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעֲרְבֹת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר:

ומַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמֵישְׁרַיָא דְמוֹאָב עַל יַרְדְנָא דִירִיחוֹ לְמֵימַר.

(נא) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶל־אֶרֶץ כְּנָעַן:

מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן אֲרֵי אַתּוּן עָבְרִין יָת יַרְדְנָא לְאַרְעָא דְכְנָעַן.

(נא-נב) **כי אתם עוברים וגו' והורשתם וגו'** - והלא כמה פעמים הוזהרו על כך? אלא כך אמר להם: כשאתם עוברים בירדן ביבשה על מנת כן תעברו, ואם לאו באים מים ושוטפין אתכם. וכן מצינו שאמר להם יהושע עודם בירדן. במסכת סוטה (סוטה ל"ד.) ובתוספתא דסוטה (תוספתא סוטה ח', ה').

(נב) וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת־כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאִבַּדְתֶּם אֵת כָּל־מַשְׂכִּיֹּתָם וְאֵת כָּל־צַלְמֵי מַסֵּכֹתָם תְּאַבֵּדוּ וְאֵת כָּל־בָּמוֹתָם תַּשְׁמִידוּ:

וּתְתָרְכוּן יָת כָּל יָתְבֵי אַרְעָא מִן קֳדָמֵיכוֹן וְתַבְּדוּן יָת כָּל בֵּית סְגִדַּתְהוֹן וְיָת כָּל צַלְמֵי מַתְכָתְהוֹן תַּבְּדוֹן וְיָת כָּל בָּמָתְהוֹן תְּשֵׁיצוֹן.

והורשתם - וגרשתם. **משכיתם** - כתרגומו: בית סגדתהון. על שם שהיו מסוככין את הקרקע ברצפת אבני שיש להשתחוות עליה בפישוט ידים ורגלים, כדכתיב: ואבן משכית להשתחוות עליה (ויקרא כ"ו, א'). **מסכותם** - כתרגומו: מתכתהון.

(נג) וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ וְיִשַׁבְתֶּם־בָּהּ כִּי לָכֶם נָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ לָרֶשֶׁת אֹתָהּ:

וּתְתָרְכוּן יָת יָתְבֵי אַרְעָא וְתִתְּבוּן בַּהּ אֲרֵי לְכוֹן יְהַבִית יָת אַרְעָא לְמֵירַת יָתַהּ.

(לג, נג) והורשתם את הארץ וישבתם בה כי לכם נתתי את הארץ לרשת אתה, מצות ישוב ארץ ישראל, היא מהמצוות הכלליות של תורתנו הקדושה - כל התורה כולה ניתנה על מנת שעם ישראל יבוא לארץ ישראל, יורישה מידי הגויים שישבו בה, ויישב מחדש את כולה. התורה מזהירה, ואף מבטיחה שישוב ארץ ישראל על ידי עם ישראל, יתקיים דווקא כאשר העם ילך בדרך ה', דרך התורה. ארצנו הקדושה הרי היא "פלטין של מלך" (מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא), ועל כל יהודי הזוכה לדורבארץ להרגיש את קרבתו המיוחדת להוי' אלהי ישראל (כמאמר חז"ל "כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה), ולהתנהג בהתאם. מצוה רבה על כל יהודי שרוח ה' מפעמת בקרבו, לגאול את ארץ ישראל - להחזיק בחבלי ארץ מארצנו שעד עתה היו שוממים מישוב יהודי ולישבם, הן מבחינה גשמית, והן מבחינה רוחנית (ע"י לימוד התורה וקיום המצוות בכל אתר ואתר). תבוא ברכה על כל אחד מבני הנוער, אשר יקום ויחזיק בארץ על מנת לישבה. בזכות ההתעוררות (המביאה לידי מעשה) של בני הנוער, יקוים היעוד "והשיב לב אבות על בנים" - "על ידי בנים" (כפירוש רש"י ז"ל). [יין יצחק ח"ב עמ' ר]

והורשתם את הארץ - והורשתם אותה מיושביה, אז וישבתם בה - תוכלו להתקיים בה, ואם לאו לא תוכלו להתקיים בה.

(נד) וְהִתְנַחַלְתֶּם אֶת־הָאָרֶץ בְּגוֹרָל לְמִשְׁפְּחֹתֵיכֶם לָרָב תַּרְבּוּ אֶת־נַחֲלָתוֹ וְלַמְעַט תַּמְעִיט אֶת־נַחֲלָתוֹ אֶל אֲשֶׁר־יֵצֵא לוֹ שָׁמָּה הַגּוֹרָל לוֹ יִהְיֶה לְמַטּוֹת אֲבֹתֵיכֶם תִּתְנָחָלוּ:

וְתַחְסְנוּן יָת אַרְעָא בְּעַדְבָּא לְזַרְעִיתְכוֹן לְסַגִּיאֵי תַּסְגּוֹן יָת אֲחְסָנַתְהוֹן וְלִזְעֵירֵי תַּזְעֲרוּן יָת אַחְסָנַתְהוֹן לְדִיפּוֹק לֵיהּ תַּמָּן עַדְבָּא דְּיֵלֵיהּ יְהֵי לְשִׁבְטֵי אֲבָהָתְכוֹן תַּחְסְנוּן.

אל אשר יצא לו שמה - מקרא קצר הוא: אל מקום אשר יצא לו הגורל לו יהיה.
למטות אבותיכם - לפי חשבון יוצאי מצרים. דבר אחר: בשנים עשר גבולים למיניין השבטים.

(נה) וְאִם־לֹא תוֹרִישׁוּ אֶת־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְהָיָה אֲשֶׁר תּוֹתִירוּ מֵהֶם לְשִׂכִּים בְּעֵינֵיכֶם וְלִצְנִנִים בְּצִדֵּיכֶם וְצָרְרוּ אֶתְכֶם עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ:

וְאִם לָא תְּתָרְכוּן יָת יָתְבֵי אַרְעָא מִן קֳדָמֵיכוֹן וְיְהֵי דְּתַשְׁאֲרוּן מִנְּהוֹן לְסִיעָן נָטְלָן זֵין לְקִבְלְכוֹן וּלְמַשְׁרָנָן מַקְּפָנֵיכוֹן וְיִעְיְקוּן לְכוֹן עַל אַרְעָא דְּאַתּוּן יָתְבִין בַּהּ.

והיה אשר תותירו מהם - יהיו לכם לרעה. **לשכים בעיניכם** - ליתידות המנקרות עיניכם. תרגום של יתדות (שמות ל"ח, כ') - סיכיא. **ולצנינים** - פותרים בו הפותרים: לשון משוכת קוצים הסובבת אתכם לסגור ולכלוא אתכם מאין יוצא ובא. [**לצנינים** - כצנה רצון תעטרנו (תהלים ה', י"ג), המקפת לאדם בשלש רוחות, ותרגומו מוכיח.] **וצררו אתכם** - כתרגומו.

(נו) וְהָיָה כַּאֲשֶׁר דִּמִּיתִי לַעֲשׂוֹת לָהֶם אֶעֱשֶׂה לָכֶם:

וִיהֵי כְּמָא דְּחַשֵּׁיבִית לְמֶעֱבַד לְהוֹן אֲעֲבֵיד לְכוֹן.

(פרק ל"ד) (א) {פ} וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר.

(ב) צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־אַתֶּם בָּאִים אֶל־הָאָרֶץ כְּנָעַן זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּפֹּל לָכֶם בְּנַחֲלָה אֶרֶץ כְּנַעַן לִגְבֻלֹתֶיהָ:

פַּקֵּיד יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן אֲרֵי אַתּוּן עָאלִין לְאַרְעָא דְּכְנָעַן דָּא אַרְעָא דְּתִתְפְּלֵיג לְכוֹן בְּאַחְסָנָא אַרְעָא דְּכְנַעַן לְתְחוּמַהָא.

זאת הארץ אשר תפל לכם וגו' - לפי שהרבה מצות נוהגות בארץ שאינן נוהגות בחוצה לארץ, הוצרך לכתוב מצרני גבולי רוחותיה סביב, לומר לך מן הגבולים הללו ולפנים המצות נוהגות. **תפל לכם** - על ידי שנתחלקה בגורל נקראת חילוקה לשון נפילה. ומדרש אגדה אומר: על ידי שהפיל הקב"ה שריהם של שבעה אומות מן השמים וכפתן לפני משה, אמר לו הקב"ה למשה: ראה אין בהן עוד כח.

(ג) וְהָיָה לָכֶם פְּאַת־נֶגֶב מִמִּדְבַּר־צִן עַל־יְדֵי אֱדוֹם וְהָיָה לָכֶם גְּבוּל נֶגֶב מִקְצֵה יָם־הַמֶּלַח קֵדְמָה:

וִיהֵי לְכוֹן רוּחַ דָּרוֹמָא מִמַּדְבְּרָא דְּצִין עַל תְּחוּמֵי אֱדוֹם וִיהֵי לְכוֹן תְּחוּם דָּרוֹמָא מִסְּיָפֵי יַמָּא דְּמִלְחָא קִדּוּמָא.

והיה לכם פאת נגב - רוח דרומי אשר מן המזרח למערב. **ממדבר צן על ידי** - אצל אדום - מתחיל מקצוע דרומית מזרחית של ארץ תשעת המטות. כיצד? שלש ארצות יושבות בדרומה של ארץ ישראל זו אצל זו, קצת ארץ מצרים, וארץ אדום כולה, וארץ מואב כולה. ארץ מצרים במקצוע דרומית מערבית, שנאמר בפרשה זו: מעצמון נחלה מצרים והיו תוצאותיו הימה (במדבר ל"ד, ה'). ונחל מצרים היה מהלך על פני כל ארץ מצרים, שנאמר: מן השיחור אשר על פני ארץ מצרים (יהושע י"ג, ג'), ומפסיק בין ארץ מצרים לארץ ישראל. וארץ אדום אצלה לצד המזרחי, וארץ מואב אצל ארץ אדום בסוף הדרום למזרח. וכשיצאו ישראל ממצרים, אם רצה המקום לקרב את כניסתן לארץ היה מעבירן את הנילוס לצד צפון מארץ מצרים, ובאין לארץ ישראל, ולא עשה כן, שנאמר: ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא (שמות י"ג, י"ז), שהם יושבים על הים במערבה של ארץ כנען, כעניין שנאמר בפלשתים: יושבי חבל הים גוי כריתים (צפניה ב', ה'). אלא הסיבן והוציאן דרך דרומה אל המדבר, והוא שקראו יחזקאל מדבר העמים (יחזקאל כ', ל"ה), לפי שהיו כמה אומות יושבות בצידו. והולכין ישראל אצל דרומה, מן המערב כלפי המזרח, עד בואם לדרומה של ארץ אדום, ובקשו ממלך אדום שיניחם ליכנס בארצו ולעבור דרך רחבה וליכנס לארץ ולא אבה, והוצרכו לסבב את כל דרומה של אדום עד בואם בדרומה של ארץ מואב. וגם אל מלך מואב שלח ולא אבה (שופטים י"א, י"ז), והילכו כל דרומה של מואב עד סופו, ומשם הפכו פניהם לצפון עד ששיבבו כל מצר מזרחי שלה לרחבה. וכשכילו את מזרחה מצאו את ארץ סיחון ועוג שהיו יושבין במזרחה של ארץ כנען, והירדן מפסיק ביניהם, וזהו שנאמר ביפתח: וילך במדבר ויסב את ארץ אדום ואת ארץ מואב, ויבא ממזרח שמש לארץ מואב (שופטים י"א, י"ח). וכבשו את ארץ סיחון ועוג שהיא בצפונה של ארץ מואב, וקרבו עד הירדן, והוא כנגד מקצוע צפונה מערבה של ארץ מואב. נמצא שארץ כנען שבעבר הירדן למערב היה מקצוע דרומית מזרחית שלה אצל אדום.

(ד) וְנָסַב לָכֶם֙ הַגְּבוּל֙ מִנֶּ֣גֶב לְמַעֲלֵ֖ה עַקְרַבִּ֑ים וְעָבַ֖ר צִ֣נָה [וְהָיוּ֙] (והיה) תְּוֹצְאֹתָ֔יו מִנֶּ֖גֶב לְקָדֵ֣שׁ בַּרְנֵ֑עַ וְיָצָ֖א חֲצַר־אַדָּ֥ר וְעָבַ֖ר עַצְמֹנָֽה׃

וְיִסַּחַר לְכוֹן תְּחוּמָא מִדָּרוֹמָא לְמַסְקָנָא דְּעַקְרַבִּין וְיִעְבַּר לְצִין וִיהוֹן מַפְּקָנוֹהִי מִדָּרוֹמָא לִרְקַם גֵּיאָה וְיִפּוֹק לַחֲצַר אַדָּר וְיִעְבַּר לְעַצְמוֹן.

ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקרבים - כל מקום שנאמר: ונסב או ויצא, מלמד שלא היה המצר שוה אלא הולך ויוצא לחוץ. יוצא המיצר ועוקם לצד צפונו של עולם באלכסון למערב, ועובר המצר בדרומו של מעלה עקרבים, נמצא מעלה עקרבים לפנים מן המצר. **ועבר צנה** - אל צן, כמו: מצרימה. **והיו תוצאותיו** - קצותיו, בדרומה של קדש ברנע. **ויצא חצר אדר** - מתפשט המצר ומרחיב לצד צפון ונמשך עוד באלכסון למערב, ובא לו לחצר אדר, ומשם לעצמון, ומשם לנחל מצרים. ולשון ונסב האמור כאן, לפי שכתוב: **ויצא חצר אדר** - שהתחיל להרחיב משעבר את קדש ברנע, ורוחב אותה רצועה שבלטה לצד צפון היתה מקדש עד עצמון.

(ה) וְנָסַ֣ב הַגְּבֻ֔ול מֵעַצְמֹ֖ון נַ֣חְלָה מִצְרָ֑יִם וְהָיָ֥ו תֹוצְאֹתָ֖יו הַיָּֽמָּה׃

וְיַסְחַר תְּחוּמָא מֵעַצְמוֹן לְנַחְלָא דְּמִצְרָיִם וִיהוֹן מַפְקָנוֹהִי לְיַמָּא.

ומשם והלאה נתקצר המצר ונסב לצד הדרום, ובא לו לנחל מצרים, לצד המערב אל הים, שהוא מצר מערבה של כל ארץ ישראל, נמצא נחל מצרים במקצוע מערבית דרומית. **והיו תוצאותיו הימה** - אל מצר המערב, שאין עוד גבול נגב מאריך לצד המערב משם והלאה.

(ו) וּגְבוּל יָם וְהָיָה לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל וּגְבוּל זֶה־יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל יָם:

וּתְחוּם מַעְרָבָא וִיהֵי לְכוֹן יַמָּא רַבָּא וּתְחוּמֵיהּ דֵּין יְהֵי לְכוֹן תְּחוּם מַעְרְבָא.

וגבול ים - ומצר מערבי מה הוא? והיה לכם הים הגדול - למצר. **וגבול** - הנסין שבתוך הים שאף הם מן הגבול, והם איים שקורין אִיְשְׁלש.

(ז) וְזֶה־יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן מִן־הַיָּם הַגָּדֹל תְּתָאוּ לָכֶם הֹר הָהָר:

וְדֵין יְהֵי לְכוֹן תְּחוּם צִפּוּנָא מִן יַמָּא רַבָּא תְּכָנוּן לְכוֹן לְהוֹר טוּרָא.

גבול צפון - מצר צפון. **מן הים תתאו להר ההר** - שהוא במקצוע צפונית מערבית, וראשו משפע ונכנס לתוך הים, ויש מרוחב הים לפנים הימנו וחוצה הימנו. **תתאו** - תשפעו לכם לנטות ממערב לצפון אל הר ההר. **תתאו** - לשון סיבה, כמו: אל תא הרצים (דברי הימים ב י"ב, י"א), ותאי השער (יחזקאל מ', י') - יציע, שקורין אפינדיץ, שהוא מוסב ומשופע.

(ח) מֵהֹר הָהָר תְּתָאוּ לְבֹא חֲמָת וְהָיוּ תּוֹצְאֹת הַגְּבֻל צְדָדָה:

מֵהוֹר טוּרָא תְּכָנוּן לְמָטֵי חֲמָת וִיהוֹן מַפְקָנוֹהִי דִּתְחוּמָא לְצֶדָד.

מהר ההר תתאו - ותלכו את מֶצֶר הצפון לצד המזרח, ותפגעו בלבא חמת, זו אנטוכיא. **תוצאות הגבול** - סופי הגבול. כל מקום שנאמר: תוצאות הגבול, או המצר כלה שם לגמרי ואינו עובר להלן כלל, או משם מתפשט ומרחיב ויוצא לאחוריו לימשך להלן באלכסון יותר מן הרחב הראשון, ולעניין רחב מדה הראשון קראו תוצאות, ששם כלתה אותה מדה.

(ט) וְיָצָא הַגְּבֻל זִפְרֹנָה וְהָיוּ תּוֹצְאֹתָיו חֲצַר עֵינָן זֶה־יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן:

וְיִפּוֹק תְּחוּמָא לְזִפְרוֹן וִיהוֹן מַפְקָנוֹהִי לַחֲצַר עֵינָן דֵּין יְהֵי לְכוֹן תְּחוּם צִפּוּנָא.

והיו תוצאותיו חצר עינן - הוא היה סוף מצר הצפוני, ונמצאת חצר עינן במקצוע צפונית מזרחית, ומשם והתאויתם לכם אל מצר המזרחי.

(י) וְהִתְאַוִּיתֶם לָכֶם לִגְבוּל קֶדְמָה מֵחֲצַר עֵינָן שְׁפָמָה:

וּתְכָנוּן לְכוֹן לִתְחוּם קִדּוּמָא מֵחֲצַר עֵינָן לִשְׁפָם.

והתאויתם - לשון סיבה ונטייה, כמו: תתאו (במדבר ל"ד, ז'). **שפמה** - במצר המזרחי, ומשם הרבלה.

(יא) וְיָרַד הַגְּבֻל מִשְׁפָּם הָרִבְלָה מִקֶּדֶם לָעָיִן וְיָרַד הַגְּבֻל וּמָחָה עַל־כֶּתֶף יָם־כִּנֶּרֶת קֶדְמָה:

וְיֵיחוֹת תְּחוּמָא מִשְׁפָם לְרִבְלָה מִמַּדְנַח לְעָיִן וְיֵיחוֹת תְּחוּמָא וְיִמְטֵי עַל כֵּיף יָם גִּנֵּיסַר קִדּוּמָא.

מקדם לעין - שם מקום זה, והמצר הולך במזרחו, נמצא העין לפנים מן המצר, ומארץ ישראל הוא. **וירד הגבול** - כל שהגבול הולך מצפון לדרום הוא יורד והולך.

ומחה אל כתף - אל עבר. **ים כנרת קדמה** - שהיה ים כנרת תוך לגבול במערבו. והגבול הולך במזרח ים כנרת כתף אל עבר ים כנרת.

(יב) וְיָרַד הַגְּבוּל֙ הַיַּרְדֵּ֔נָה וְהָיְו֖ תוֹצְאֹתָ֑יו יָ֚ם הַמֶּ֣לַח זֹ֔את תִּהְיֶ֥ה לָכֶ֖ם הָאָ֥רֶץ לִגְבֻלֹתֶ֖יהָ סָבִֽיב׃

וְיֵיחוֹת תְּחוּמָא לְיַרְדְּנָא וִיהוֹן מַפְקָנוֹהִי לְיַמָּא דְּמִלְחָא דָּא תְּהֵי לְכוֹן אַרְעָא לִתְחוּמַהָא סְחוֹר סְחוֹר.

ומשם ירד אל הירדן, והירדן מושך ובא מן הצפון לדרום באלכסון, נוטה לצד מזרח ומתקרב לצד ארץ כנען קדמה כנגד ים כנרת, ומושך למזרחה של ארץ ישראל כנגד ים כנרת עד שנופל בים המלח, ומשם כלה הגבול בתוצאותיו אל ים המלח, שממנו הִתְחַלְתָּ מצר מקצוע דרומית מזרחית, הרי סיבבתה אותה לארבע רוחותיה. הר ההר זה אינו הר ההר שמת בו אהרן הכהן, שהוא בדרומה של ארץ ישראל בקצה ארץ אדום, וזהו בצפונה, והוא קרוי בלשון משנה טורי אמנים. ועליו שנינו במסכת גיטין (בבלי גיטין ח'.): איזו היא ארץ ואיזו היא חוצה לארץ? כל ששופע ויורד מטורי אמנים ולפנים ארץ ישראל, מטורי אמנים ולחוץ חוצה לארץ. ונותן התנא סימן במימי הים, שיש בים במקצוע הצפוני מקצתו בארץ ומקצתו חוצה לארץ, לפי שההר נכנס לתוכו וכל הרים משופעים הם, וההר הזה שופע ויורד לצפון ולדרום, משיפועו לדרום ארץ ישראל, משיפועו לצפון חוצה לארץ, לפי שההר מצר צפוני הוא לארץ. והר ההר אין זה שֵם ההר, אלא הר על גבי הר כמין תפוח.

(יג) וַיְצַו֙ מֹשֶׁ֣ה אֶת־בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל לֵאמֹ֖ר זֹ֣את הָאָ֑רֶץ אֲשֶׁ֨ר תִּתְנַחֲל֤וּ אֹתָהּ֙ בְּגוֹרָ֔ל אֲשֶׁ֥ר צִוָּ֖ה יְהוָ֑ה לָתֵ֥ת לְתִשְׁעַ֖ת הַמַּטּ֥וֹת וַחֲצִ֥י הַמַּטֶּֽה׃

וּפַקֵּיד מֹשֶׁה יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר דָּא אַרְעָא דְּתַחְסְנוּן יָתַהּ בְּעַדְבָּא דְּפַקֵּיד יְיָ לְמִתַּן לְתִשְׁעָא שִׁבְטִין וּפַלְגוּת שִׁבְטָא.

(יד) כִּ֣י לָקְח֗וּ מַטֵּה֙ בְּנֵ֣י הָרְאוּבֵנִ֔י לְבֵ֖ית אֲבֹתָ֑ם וּמַטֵּה֙ בְּנֵי־הַגָּדִ֔י לְבֵ֖ית אֲבֹתָ֑ם וַחֲצִ֥י מַטֵּה֙ מְנַשֶּׁ֔ה לָקְח֖וּ נַחֲלָתָֽם׃

אֲרֵי קַבִּילוּ שִׁבְטָא דִּבְנֵי רְאוּבֵן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן וְשִׁבְטָא דִּבְנֵי גָּד לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן וּפַלְגוּת שִׁבְטָא דִּמְנַשֶּׁה קַבִּילוּ אַחְסָנַתְהוֹן.

(טו) שְׁנֵ֣י הַמַּטּ֗וֹת וַחֲצִי֙ הַמַּטֶּ֔ה לָקְח֖וּ נַחֲלָתָ֑ם מֵעֵ֥בֶר לְיַרְדֵּ֖ן יְרֵחוֹ֙ קֶ֣דְמָה מִזְרָחָֽה׃

תְּרֵין שִׁבְטִין וּפַלְגוּת שִׁבְטָא קַבִּילוּ אַחְסָנַתְהוֹן מֵעִבְרָא לְיַרְדְּנָא דִּירִיחוֹ קִדּוּמָא מַדְנָחָא.

קדמה מזרחה - אל פני העולם שהם במזרח, שרוח מזרחית קרויה פנים ומערבית קרויה אחור, לפיכך דרום לימין וצפון לשמאל.

תהלים – פרקים קי"ג-קי"ח

תניא – אגרת התשובה פ"ה

ומאחר שרוח עברה ותטהרם אזי תוכל נפשם לשוב עד הוי' ב"ה ממש ולעלות מעלה מעלה למקורה ולדבקה בו ית' ביחוד נפלא. כמו שהיתה

מיוחדת בו ית' בתכלית היחוד בטרם שנפחה ברוח פיו ית' לירד למטה ולהתלבש בגוף האדם (וכמו עד"מ באדם הנופח ברוח פיו בטרם שיוצא הרוח מפיו הוא מיוחד בנפשו) וזו היא תשובה שלימה. והנה בחי' יחוד זה ותשובה זו היא בחי' תשובה עילאה שלאחר תשובה תתאה וכמ"ש בזוה"ק בר"מ פ' נשא דתשובה עילאה היא דיתעסק באוריי' בדחילו ורחימו דקדב"ה וכו' דאיהו בן י"ה בינה וכו' (ומעלת בעלי תשובה על צדיקים גמורים בזה היא כמ"ש בזוה"ק פ' חיי שרה דאינון משכי עלייהו ברעותא דלבא יתיר ובחילא סגי לאתקרבא למלכא וכו'):

לוח היום־יום

כ"ד תמוז

מפתגמי הצמח צדק: "פנימי" הוא - שבקשת ברכה מהרבי להצלחה בעבודה היא בבחינת "אל ישעו בדברי הבל", והרצוי הוא ש"תכבד העבודה על האנשים".

נ"ך יומי – נחמיה פרק י"א

(א) וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי־הָעָם בִּירוּשָׁלִָם וּשְׁאָר הָעָם הִפִּילוּ גוֹרָלוֹת לְהָבִיא| אֶחָד מִן־הָעֲשָׂרָה לָשֶׁבֶת בִּירוּשָׁלִַם עִיר הַקֹּדֶשׁ וְתֵשַׁע הַיָּדוֹת בֶּעָרִים:

אחד מן העשרה - שבישראל למען ישבו בירושלים לשמור העיר. **ותשע הידות** - תשעה חלקים שבישראל.

(ב) וַיְבָרְכוּ הָעָם לְכֹל ׀ הָאֲנָשִׁים הַמִּתְנַדְּבִים לָשֶׁבֶת בִּירוּשָׁלִָם:

המתנדבים - אשר נדבה רוחם אותם להיות יושבים בירושלים לשמור העיר מן האויבים.

(ג) {פ} וְאֵלֶּה רָאשֵׁי הַמְּדִינָה אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בִּירוּשָׁלִַם וּבְעָרֵי יְהוּדָה יָשְׁבוּ אִישׁ בַּאֲחֻזָּתוֹ בְּעָרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְהַנְּתִינִים וּבְנֵי עַבְדֵי שְׁלֹמֹה:

ואלה ראשי המדינה אשר ישבו בירושלים - הוא שנאמר בסמוך ובירושלים ישבו בני יהודה וגו'.

(ד) וּבִירוּשָׁלִַם יָשְׁבוּ מִבְּנֵי יְהוּדָה וּמִבְּנֵי בִנְיָמִן מִבְּנֵי ׀ יְהוּדָה עֲתָיָה בֶּן־עֻזִּיָּה בֶּן־זְכַרְיָה בֶּן־אֲמַרְיָה בֶּן־שְׁפַטְיָה בֶּן־מַהֲלַלְאֵל מִבְּנֵי־פָרֶץ:

מבני יהודה עתיה וגו' - חוזר ומפרש מבני יהודה מי ומי היו וכל הפרשה אינה מונה כי אם הגדולים והחשובים שבהם.

(ה) וּמַעֲשֵׂיָה בֶן־בָּרוּךְ בֶּן־כֹּל־חֹזֶה בֶּן־חֲזָיָה בֶּן־עֲדָיָה בֶּן־יוֹיָרִיב בֶּן־זְכַרְיָה בֶּן־הַשִּׁלֹנִי: (ו) כָּל־בְּנֵי־פָרֶץ הַיֹּשְׁבִים בִּירוּשָׁלִַם אַרְבַּע מֵאוֹת שִׁשִּׁים וּשְׁמֹנָה אַנְשֵׁי־חָיִל: (ז) {פ} וְאֵלֶּה בְּנֵי בִנְיָמִן סַלֻּא בֶּן־מְשֻׁלָּם בֶּן־יוֹעֵד בֶּן־פְּדָיָהוּ בֶּן־קוֹלָיָה בֶּן־מַעֲשֵׂיָה בֶּן־אִיתִיאֵל בֶּן־יְשַׁעְיָה: (ח) וְאַחֲרָיו גַּבַּי סַלַּי תְּשַׁע מֵאוֹת

עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה: (ט) וְיוֹאֵל בֶּן־זִכְרִי פָּקִיד עֲלֵיהֶם וִיהוּדָה בֶן־הַסְּנוּאָה עַל־
הָעִיר מִשְׁנֶה:

פקיד - ממונה. **משנה** - אחר הפקיד.

(י) {פ} מִן־הַכֹּהֲנִים יְדַעְיָה בֶּן־יוֹיָרִיב יָכִין: (יא) שְׂרָיָה בֶן־חִלְקִיָּה בֶּן־מְשֻׁלָּם
בֶּן־צָדוֹק בֶּן־מְרָיוֹת בֶּן־אֲחִיטוּב נְגִד בֵּית הָאֱ־לֹהִים:

נגיד - ממונה. **נגיד בית האלהים** - ממונה על בית אלהים.

(יב) וַאֲחֵיהֶם עֹשֵׂה הַמְּלָאכָה לַבַּיִת שְׁמֹנֶה מֵאוֹת עֶשְׂרִים וּשְׁנָיִם וַעֲדָיָה בֶּן־
יְרֹחָם בֶּן־פְּלַלְיָה בֶּן־אַמְצִי בֶן־זִכְרִי בֶּן־פַּשְׁחוּר בֶּן־מַלְכִּיָּה:

ואחיהם עושה המלאכה לבית - וחבריהם שהיו עובדים עבודת הבית וקרבנותיו.

(יג) וְאֶחָיו רָאשֵׁי לְאָבוֹת מָאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁנָיִם וַעֲמַשְׁסַי בֶּן־עַזַרְאֵל בֶּן־
אַחְזַי בֶּן־מְשִׁלֵּמוֹת בֶּן־אִמֵּר:

ראשים לאבות - ראשי בית אב ממשפחות הכהנים.

(יד) וַאֲחֵיהֶם גִּבֹּרֵי חַיִל מֵאָה עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה וּפָקִיד עֲלֵיהֶם זַבְדִּיאֵל בֶּן־
הַגְּדוֹלִים:

ופקיד עליהם - ממונה עליהם.

(טו) {ס} וּמִן־הַלְוִיִּם שְׁמַעְיָה בֶן־חַשּׁוּב בֶּן־עַזְרִיקָם בֶּן־חֲשַׁבְיָה בֶּן־בּוּנִי: (טז)
וְשַׁבְּתַי וְיוֹזָבָד עַל־הַמְּלָאכָה הַחִיצֹנָה לְבֵית הָאֱ־לֹהִים מֵרָאשֵׁי הַלְוִיִּם:

על המלאכה החיצונה - אשר לבית כגון בנייני בדק הבית ועצי המערכה שהיו מביאים מבחוץ.

(יז) וּמַתַּנְיָה בֶּן־מִיכָא בֶּן־זַבְדִּי בֶּן־אָסָף רֹאשׁ הַתְּחִלָּה יְהוּדָה לַתְּפִלָּה
וּבַקְבֶּקְיָה מִשְׁנֶה מֵאֶחָיו וְעַבְדָּא בֶּן־שַׁמּוּעַ בֶּן־גָּלָל בֶּן־[יְדוּתְוּן] (ידיתון):

ראש התחלה יהודה לתפלה - הוא היה ראש וממונ' וגדול לפתוח תחלה להודות בתפלה ובזמירות שירותיהם של לוים, יהודה כמו יודה והה"א נכנסת בתיבה שלא לצורך כמו יוסף יהוסף.

(יח) כָּל־הַלְוִיִּם בְּעִיר הַקֹּדֶשׁ מָאתַיִם שְׁמֹנִים וְאַרְבָּעָה: (יט) {פ} וְהַשּׁוֹעֲרִים
עַקּוּב טַלְמוֹן וַאֲחֵיהֶם הַשֹּׁמְרִים בַּשְּׁעָרִים מֵאָה שִׁבְעִים וּשְׁנָיִם:

והשוערים - ממונין על שערי המקדש.

(כ) וּשְׁאָר יִשְׂרָאֵל הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם בְּכָל־עָרֵי יְהוּדָה אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ:

איש בנחלתו - כל אחד בנחלתו היו יושבים.

(כא) וְהַנְּתִינִים יֹשְׁבִים בָּעֹפֶל וְצִיחָא וְגִשְׁפָּא עַל־הַנְּתִינִים:

בעופל - מקום אחד אשר בירושלים. **על הנתינים** - ממונים על הנתינים.

(כב) {פ} וּפְקֵיד הַלְוִיִּם בִּירוּשָׁלַ֔͏ִם עֻזִּ֖י בֶּן־בָּנִ֑י בֶּן־חֲשַׁבְיָ֣ה בֶּן־מַתַּנְיָ֔ה בֶּן־מִיכָ֕א מִבְּנֵ֥י אָסָ֖ף הַמְשֹׁרְרִ֑ים לְנֶ֙גֶד֙ מְלֶ֣אכֶת בֵּית־הָאֱלֹהִֽים׃

ופקיד הלוים - ממונה על הלוים אשר בירושלים. **לנגד מלאכת** - על מלאכת הבית ממונה כגון בנייני בדק הבית ושאר דברים שמוציאין ממון למעשה (למעשר) הבית כענין שנאמר למעלה ושבתי ויוזבד על המלאכה החיצונה וגו' (נחמיה י"א, ט"ז).

(כג) כִּֽי־מִצְוַ֥ת הַמֶּ֛לֶךְ עֲלֵיהֶ֖ם וַאֲמָנָ֑ה עַל־הַמְשֹׁרְרִ֕ים דְּבַר־י֥וֹם בְּיוֹמ֖וֹ׃

כי מצות המלך עליהם - והמלך היה מאמין בהם. **על המשוררים** - להוציא ממון מאוצר המלך דריוש. **דבר יום ביומו** - כדי לעשות צרכי הבית.

(כד) וּפְתַחְיָ֛ה בֶּן־מְשֵׁיזַבְאֵ֖ל מִבְּנֵי־זֶ֣רַח בֶּן־יְהוּדָ֑ה לְיַ֣ד הַמֶּ֔לֶךְ לְכָל־דָּבָ֖ר לָעָֽם׃

ליד המלך - הוא היה חצרן לעצת המלך דריוש. **לכל דבר** - לכל דבריהם אשר לעם לדבר עליהם אל המלך.

(כה) וְאֶל־הַחֲצֵרִ֗ים בִּשְׂדֹתָם֙ מִבְּנֵ֣י יְהוּדָ֔ה יָשְׁב֥וּ בְקִרְיַ֖ת הָאַרְבַּ֑ע וּבְנוֹתֶ֣יהָ וּבִדִיבֹ֗ן וּבְנוֹתֶ֛יהָ וּבִיקַבְצְאֵ֖ל וַחֲצֵרֶֽיהָ׃ (כו) וּבְיֵשׁ֥וּעַ וּבְמוֹלָדָ֖ה וּבְבֵ֥ית פָּֽלֶט׃ (כז) וּבַחֲצַ֥ר שׁוּעָ֖ל וּבִבְאֵ֣ר שֶׁ֑בַע וּבְנוֹתֶֽיהָ׃ (כח) וּבְצִקְלַ֥ג וּבִמְכֹנָ֖ה וּבִבְנוֹתֶֽיהָ׃ (כט) וּבְעֵ֥ין רִמּ֖וֹן וּבְצָרְעָ֑ה וּבְיַרְמֽוּת׃ (ל) זָנ֗וַח עֲדֻלָּם֙ וְחַצְרֵיהֶ֔ם לָכִ֖ישׁ וּשְׂדֹתֶ֑יהָ עֲזֵקָ֖ה וּבְנוֹתֶֽיהָ וַיַּחֲנ֖וּ מִבְּאֵ֣ר־שֶׁ֑בַע עַד־גֵּ֖יא הִנֹּֽם׃ (לא) וּבְנֵ֣י בִנְיָמִ֗ן מִגֶּ֙בַע֙ מִכְמָ֣שׂ וְעַיָּ֔ה וּבֵית־אֵ֖ל וּבְנוֹתֶֽיהָ׃ (לב) עֲנָתוֹת֙ נֹ֔ב עֲנַנְיָֽה׃ (לג) חָצ֥וֹר | רָמָ֖ה גִּתָּֽים׃ (לד) חָדִ֥יד צְבֹעִ֖ים נְבַלָּֽט׃ (לה) לֹ֥ד וְאוֹנ֖וֹ גֵּ֣י הַחֲרָשִֽׁים׃ (לו) וּמִן־הַלְוִיִּ֔ם מַחְלְק֖וֹת יְהוּדָ֑ה לִבְנְיָמִֽין׃

מחלקות יהודה לבנימין - היו מחלקין במחלקותם אנה ואנה בארץ יהודה ובנימין.

יום ששי // כ"ה תמוז

חומש - ששי פרשת מטו"מ

(פרק ל"ד) (טז) {שישי} {פ} וַיְדַבֵּר יְ־הוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר.

(יז) אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־יִנְחֲלוּ לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן:
אִלֵּין שְׁמָהָת גּוּבְרַיָּא דְּיַחְסְנוּן לְכוֹן יָת אַרְעָא אֶלְעָזָר כָּהֲנָא וְיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן.

אשר ינחלו לכם - בשבילכם ובמקומכם. כל נשיא ונשיא אפוטרופוס לשבטו, ומחלק נחלת השבט למשפחות ולגברים, ובורר לכל אחד חלק הגון. ומה שהם עושים יהא עשוי, כאילו עשאום שלוחים. ולא יתכן לפרש לכם זה ככל לכם שבמקרא, שאם כן היה לו לכתוב: אשר ינחילו לכם. ינחלו - משמע שהם הנוחלים, לכם - בשבילכם ובמקומכם, כמו: י"י ילחם לכם (שמות י"ד, י"ד).

(יח) וְנָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד מִמַּטֵּה תִּקְחוּ לִנְחֹל אֶת־הָאָרֶץ:
וְרַבָּא חַד רַבָּא חַד מִשִּׁבְטָא תִּדְבְּרוּן לְאַחְסָנָא יָת אַרְעָא.

לנחל את הארץ - שיהא נוחל וחולק אותה במקומכם.

(יט) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים לִמַטֵּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה:
וְאִלֵּין שְׁמָהָת גּוּבְרַיָּא לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה כָּלֵב בַּר יְפֻנֶּה.

(כ) וּלְמַטֵּה בְּנֵי שִׁמְעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד:
וּלְשִׁבְטָא דִּבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁמוּאֵל בַּר עַמִּיהוּד.

(כא) לְמַטֵּה בִנְיָמִן אֱלִידָד בֶּן־כִּסְלוֹן:
לְשִׁבְטָא דִּבְנְיָמִין אֱלִידָד בַּר כִּסְלוֹן.

(כב) וּלְמַטֵּה בְּנֵי־דָן נָשִׂיא בֻקִּי בֶּן־יָגְלִי:
וּלְשִׁבְטָא דִּבְנֵי דָן רַבָּא בֻקִּי בַּר יָגְלִי.

(כג) לִבְנֵי יוֹסֵף לְמַטֵּה בְנֵי־מְנַשֶּׁה נָשִׂיא חַנִּיאֵל בֶּן־אֵפֹד:
לִבְנֵי יוֹסֵף לְשִׁבְטָא דִּבְנֵי מְנַשֶּׁה רַבָּא חַנִּיאֵל בַּר אֵפוֹד.

(כד) וּלְמַטֵּה בְנֵי־אֶפְרַיִם נָשִׂיא קְמוּאֵל בֶּן־שִׁפְטָן:
וּלְשִׁבְטָא דִּבְנֵי אֶפְרַיִם רַבָּא קְמוּאֵל בַּר שִׁפְטָן.

(כה) וּלְמַטֵּה בְנֵי־זְבוּלֻן נָשִׂיא אֱלִיצָפָן בֶּן־פַּרְנָךְ:
וּלְשִׁבְטָא דִּבְנֵי זְבוּלוּן רַבָּא אֱלִיצָפָן בַּר פַּרְנָךְ.

(כו) וּלְמַטֵּה בְנֵי־יִשָּׂשכָר נָשִׂיא פַּלְטִיאֵל בֶּן־עַזָּן:
וּלְשִׁבְטָא דִּבְנֵי יִשָּׂשכָר רַבָּא פַּלְטִיאֵל בַּר עַזָּן.

(כז) וּלְמַטֵּה בְנֵי־אָשֵׁר נָשִׂיא אֲחִיהוּד בֶּן־שְׁלֹמִי:
וּלְשִׁבְטָא דִּבְנֵי אָשֵׁר רַבָּא אֲחִיהוּד בַּר שְׁלוֹמִי.

(כח) וּלְמַטֵּה בְנֵי־נַפְתָּלִי נָשִׂיא פְּדַהְאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד:
וּלְשִׁבְטָא דִּבְנֵי נַפְתָּלִי רַבָּא פְּדַהְאֵל בַּר עַמִּיהוּד.

(כט) אֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּה יְ־הוָה לְנַחֵל אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:

אִלֵּין דְּפַקֵּיד יְיָ לְאַחְסָנָא יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא דִּכְנָעַן.

לנחל את בני ישראל - שהם ינחילו אותה להם למחלקותיה.

(פרק ל"ה) (א) {חמישי} {פ} וַיְדַבֵּר יְ־הוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעַרְבֹת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר:

וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמֵישְׁרָיָא דְּמוֹאָב עַל יַרְדְּנָא דִּירִיחוֹ לְמֵימַר.

(ב) צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתְנוּ לַלְוִיִּם מֵנַחֲלַת אֲחֻזָּתָם עָרִים לָשָׁבֶת וּמִגְרָשׁ לֶעָרִים סְבִיבֹתֵיהֶם תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם:

פַּקֵּיד יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִתְּנוּן לְלֵיוָאֵי מֵאַחְסָנַת אֲחֻדַּתְהוֹן קִרְוִין לְמִתַּב וְרֶוַח לְקִרְוַיְהוֹן תִּתְּנוּן לְלֵיוָאֵי.

ומגרש - רֶווח, מקום חַלַק חוץ לעיר סביב להיות לעיר לנוי, ואין רשאין לבנות שם בית, ולא לנטוע כרם, ולא לזרוע זריעה.

(ג) וְהָיוּ הֶעָרִים לָהֶם לָשָׁבֶת וּמִגְרְשֵׁיהֶם יִהְיוּ לִבְהֶמְתָּם וְלִרְכֻשָׁם וּלְכָל חַיָּתָם:

וִיהוֹן קִרְוַיְא לְהוֹן לְמִתַּב וְרֶוְחֵיהוֹן יְהוֹן לִבְעִירְהוֹן וּלְקִנְיָנְהוֹן וּלְכֹל חֵיוַתְהוֹן.

ולכל חיתם - לכל חיותם, לכל צרכיהם.

(ד) וּמִגְרְשֵׁי הֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם מִקֶּיר הָעִיר וָחוּצָה אֶלֶף אַמָּה סָבִיב:

וְרֶוְחֵי קִרְוַיְא דְּתִתְּנוּן לְלֵיוָאֵי מִכּוֹתֶל קַרְתָּא וּלְבָרָא אֶלֶף אַמִּין סְחוֹר סְחוֹר.

אלף אמה סביב - ואחריו הוא אומר אלפים (במדבר ל"ד, ה'). הא כיצד? אלפים הוא נותן להם סביב, ומהם אלף הפנימיים למגרש, והחיצונים לשדות וכרמים.

(ה) וּמַדֹּתֶם מִחוּץ לָעִיר אֶת־פְּאַת־קֵדְמָה אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְאֶת־פְּאַת־נֶגֶב אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְאֶת־פְּאַת־יָם| אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְאֵת פְּאַת צָפוֹן אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְהָעִיר בַּתָּוֶךְ זֶה יִהְיֶה לָהֶם מִגְרְשֵׁי הֶעָרִים:

וְתִמְשְׁחוּן מִבַּרָא לְקַרְתָּא יָת רוּחַ קִדּוּמָא תְּרֵין אַלְפִין אַמִּין וְיָת רוּחַ דָּרוֹמָא תְּרֵין אַלְפִין אַמִּין וְיָת רוּחַ מַעַרְבָּא תְּרֵין אַלְפִין אַמִּין וְיָת רוּחַ צִפּוּנָא תְּרֵין אַלְפִין אַמִּין וְקַרְתָּא בְּמִצְעַ דֵּין יְהֵי לְהוֹן רַוְחֵי קִרְוַיְא.

(ו) וְאֵת הֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם אֵת שֵׁשׁ־עָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָנֶס שָׁמָּה הָרֹצֵחַ וְעֲלֵיהֶם תִּתְּנוּ אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם עִיר:

וְיָת קִרְוַיְא דְּתִתְּנוּן לְלֵיוָאֵי יָת שֵׁית קִרְוֵי שֵׁיזְבוּתָא דְּתִתְּנוּן לְמִעְרַק לְתַמָּן קָטוֹלָא וַעֲלֵיהוֹן תִּתְּנוּן אַרְבְּעִין וְתַרְתֵּין קִרְוִין.

(ז) כָּל־הֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה עִיר אֹתָהֶן וְאֶת־מִגְרְשֵׁיהֶן:

כָּל קִרְוַיְא דְּתִתְּנוּן לְלֵיוָאֵי אַרְבְּעִין וְתַמְנֵי קִרְוִין יָתְהוֹן וְיָת רַוְחֵיהוֹן.

(ח) וְהֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ מֵאֲחֻזַּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הָרַב תַּרְבּוּ וּמֵאֵת הַמְעַט תַּמְעִיטוּ אִישׁ כְּפִי נַחֲלָתוֹ אֲשֶׁר יִנְחָלוּ יִתֵּן מֵעָרָיו לַלְוִיִּם:

וְקִרְוַיְא דְּתִתְּנוּן מֵאֲחֻדַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן סַגִּיאֵי תַּסְגּוֹן וּמִן זְעֵירֵי תַּזְעֲרוּן גְּבַר כְּפוּם אַחְסָנְתֵּיהּ דְּיַחְסְנוּן יִתֵּין מִקְּרָווֹהִי לְלֵיוָאֵי.

תהלים - פרקים קי"ט (פסוקים א-עב)

תניא - אגרת התשובה פ"ט

פרק ט וביאור הענין כמ"ש בזוה"ק ותיקוני' בכמה מקומות. דבינה איהי תשובה עילאה והאם רובצת על האפרוחים וכו'. דהיינו שע"י שמתבונן בגדולת ה' בהעמקת הדעת ומוליד מרוח בינתו דו"ר שכליים ובטוב טעם ודעת כענין שנא' לאהבה את ה' אלקיך משום כי הוא חייך וכו' ולא די לו באהבה טבעית המסותרת לבד וכו'. וכן ביראה ופחד או בושה וכו' כנודע. אזי נקראת האם רובצת על האפרוחי' וכו'. והנה עיקר האהבה היא אתדבקות רוחא ברוחא כמ"ש ישקני מנשיקות פיהו וכו' כנודע. וע"ז נאמר ובכל נפשך שהם הם כל חלקי הנפש שכל ומדות ולבושיהם מחשבה דיבור ומעשה לדבקה כולן בו ית' דהיינו המדות במדותיו ית' מה הוא רחום וכו'. והשכל בשכלו וחכמתו ית' הוא עיון התורה דאורייתא מחכמה נפקא. וכן המחשבה במחשבתו ית' והדיבור בדבר ה' זו הלכה וכמ"ש ואשים דברי בפיך ודברי אשר שמתי בפיך. והמעשה הוא מעשה הצדקה להחיות רוח שפלים כמ"ש כי ששת ימים עשה ה' וכו' כנודע במ"א. וזו היא אתדבקות דרוחא ברוחא בתכלית הדביקות והיחוד כשהיא מחמת אהבה וכו'. ולפי שפגם הברית בהוצאת ז"ל ואצ"ל בעריות או שאר איסורי ביאה דאורייתא או דרבנן (כי חמורים ד"ס וכו') פוגם במוח לכן תיקונו הוא דיתעסק באורייתא דמחכמה נפקא. וז"ש בתנא דבי אליהו אדם עבר עבירה ונתחייב מיתה למקום מה יעשה ויחיה אם היה רגיל לקרות דף אחד יקרא ב' דפים לשנות פרק א' ישנה ב' פרקים וכו'. והיינו כמשל חבל הנפסק וחוזר וקושרו שבמקום הקשר הוא כפול ומכופל. וככה הוא בחבל נחלתו וכו'. וזש"ה בחסד ואמת יכופר עון וכו' ואין אמת אלא תורה וכו'. ועון בית עלי בזבח ומנחה הוא דאינו מתכפר אבל מתכפר בתורה וגמ"ח כדאי' בספ"ק דר"ה:

לוח היום־יום

כ"ה תמוז

קיימים בחסידות שני ביטויים מאוד אופיניים: א) יהודי מכיר באלוקות וחש את העל-טבעי ואינו זקוק להוכחות על כך. ב) יהודי אינו רוצה ואינו יכול להיות מנותק מאלוקות. האמת היא ששני הביטויים - אחד הם: יהודי מכיר באלוקות וחש את הלמעלה מן הטבע - לכן אינו יכול להיות מנותק מאלוקות.

נ"ך יומי – נחמיה פרק י"ב

(א) {פ} וְאֵלֶּה הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם אֲשֶׁר עָלוּ עִם־זְרֻבָּבֶל בֶּן־שְׁאַלְתִּיאֵל וְיֵשׁוּעַ שְׂרָיָה יִרְמְיָה עֶזְרָא:

וישוע - הוא יהושע הכהן הגדול.

(ב) אֲמַרְיָה מַלּוּךְ חַטּוּשׁ: (ג) שְׁכַנְיָה רְחֻם מְרֵמוֹת: (ד) עִדּוֹא גִּנְּתוֹי אֲבִיָּה: (ה) מִיָּמִין מַעַדְיָה בִּלְגָּה: (ו) שְׁמַעְיָה וְיוֹיָרִיב יְדַעְיָה: (ז) סַלּוּ עָמוֹק חִלְקִיָּה יְדַעְיָה אֵלֶּה רָאשֵׁי הַכֹּהֲנִים וַאֲחֵיהֶם בִּימֵי יֵשׁוּעַ:

בימי ישוע - שהיו ראשים בימי יהושע כהן גדול.

(ח) {פ} וְהַלְוִיִּם יֵשׁוּעַ בִּנּוּי קַדְמִיאֵל שֵׁרֵבְיָה יְהוּדָה מַתַּנְיָה עַל־הַיְדוּת הוּא וְאָחָיו:

הידות - מן כלי שיר לומר שירה.

(ט) וּבַקְבֻּקְיָה [וְעַנְנִי] (ועגו) אֲחֵיהֶם לְנֶגְדָּם לְמִשְׁמָרוֹת:

למשמרות - כמו שמצינו (דברי הימים א כ"ד ואילך) שהלוים היו חלוקים לעשרים וארבעה משמרות.

(י) וְיֵשׁוּעַ הוֹלִיד אֶת־יוֹיָקִים וְיוֹיָקִים הוֹלִיד אֶת־אֶלְיָשִׁיב וְאֶלְיָשִׁיב אֶת־יוֹיָדָע:

וישוע הוליד את יויקים וגו' - כל אלו שבמקרא זה היו כהנים גדולים.

(יא) וְיוֹיָדָע הוֹלִיד אֶת־יוֹנָתָן וְיוֹנָתָן הוֹלִיד אֶת־יַדּוּעַ: (יב) וּבִימֵי יוֹיָקִים הָיוּ כֹהֲנִים רָאשֵׁי הָאָבוֹת לִשְׂרָיָה מְרָיָה לְיִרְמְיָה חֲנַנְיָה:

ובימי יויקים - שהיה כהן גדול היו כהנים הללו הם היו ראשים ראשי בית אב למשמרותם. **לשריה מריה** - למשמרת של שריה היה מריה ראש בית אב ולמשמרת של ירמיה היה חנניה ראש בית אב וכן כולם ואת אשר לא פירש כל העשרים וארבע משמרות לא דקדק המקרא בכך למנותם כולם.

(יג) לְעֶזְרָא מְשֻׁלָּם לַאֲמַרְיָה יְהוֹחָנָן: (יד) [לִמְלִיכוּ] (למלוכי) יוֹנָתָן לִשְׁבַנְיָה יוֹסֵף: (טו) לְחָרִם עַדְנָא לִמְרָיוֹת חֶלְקָי: (טז) [לְעִדּוֹא] (לעדיא) זְכַרְיָה לְגִנְּתוֹן מְשֻׁלָּם: (יז) לַאֲבִיָּה זִכְרִי לְמִנְיָמִין לְמוֹעַדְיָה פִּלְטָי: (יח) לְבִלְגָּה שַׁמּוּעַ לְשִׁמַעְיָה יְהוֹנָתָן: (יט) וּלְיוֹיָרִיב מַתְּנַי לִידַעְיָה עֻזִּי: (כ) לְסַלַּי קַלָּי לְעָמוֹק עֵבֶר: (כא) לְחִלְקִיָּה חֲשַׁבְיָה לִידַעְיָה נְתַנְאֵל: (כב) הַלְוִיִּם בִּימֵי אֶלְיָשִׁיב יוֹיָדָע וְיוֹחָנָן וְיַדּוּעַ כְּתוּבִים רָאשֵׁי אָבוֹת וְהַכֹּהֲנִים עַל־מַלְכוּת דָּרְיָוֶשׁ הַפָּרְסִי:

הלוים בימי אלישיב - הלוים הללו היו ראשי בית אבות במשמרות הלוים בימי אלישיב הכהן הגדול והכהנים המנוין למעלה בסמוך הם היו ראשי בית אבות במשמרותם גם בימי אלישיב. **על מלכות** - בימי מלכות דריוש היה דבר זה.

(כג) {פ} בְּנֵי לֵוִי רָאשֵׁי הָאָבוֹת כְּתוּבִּים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים וְעַד־יְמֵי יוֹחָנָן בֶּן־אֶלְיָשִׁיב:

ועד ימי יוחנן - כל אותן שהיו ראשי אבות הלוים עד ימי יוחנן כהן גדול מנוין שם בדברי הימים.

(כד) וְרַאשֵׁי הַלְוִיִּם חֲשַׁבְיָה שֵׁרֵבְיָה וְיֵשׁוּעַ בֶּן־קַדְמִיאֵל וַאֲחֵיהֶם לְנֶגְדָּם לְהַלֵּל לְהוֹדוֹת בְּמִצְוַת דָּוִיד אִישׁ־הָאֱ־לֹהִים מִשְׁמָר לְעֵמַּת מִשְׁמָר:

משמר לעומת משמר - שהיו חלוקים במשמרותם לומר שירה.

(כה) מַתַּנְיָה וּבַקְבֶּקְיָה עֹבַדְיָה מְשֻׁלָּם טַלְמֹון עַקּוּב שֹׁמְרִים שׁוֹעֲרִים מִשְׁמָר בַּאֲסֻפֵּי הַשְּׁעָרִים:

שוערים משמר - שוערים היו במשמר שלהם לשמור שערי הבית. **באסופי** - כמו בסיפי השערים.

(כו) אֵלֶּה בִּימֵי יוֹיָקִים בֶּן־יֵשׁוּעַ בֶּן־יוֹצָדָק וּבִימֵי נְחֶמְיָה הַפֶּחָה וְעֶזְרָא הַכֹּהֵן הַסּוֹפֵר:

אלה בימי יויקים - אלה היו שוערים בימי יויקים.

(כז) {פ} וּבַחֲנֻכַּת חוֹמַת יְרוּשָׁלַ͏ִם בִּקְשׁוּ אֶת־הַלְוִיִּם מִכָּל־מְקוֹמֹתָם לְהָבִיא אֶם לִירוּשָׁלַ͏ִם לַעֲשׂוֹת חֲנֻכָּה וְשִׂמְחָה וּבְתוֹדוֹת וּבְשִׁיר מְצִלְתַּיִם נְבָלִים וּבְכִנֹּרוֹת:

ובחנוכת חומת ירושלים - בתשלום חומת העיר לקדש את העיר. **ובתודות** - ובהודאות.

(כח) וַיֵּאָסְפוּ בְּנֵי הַמְשֹׁרְרִים וּמִן־הַכִּכָּר סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלַ͏ִם וּמִן־חַצֵרֵי נְטֹפָתִי:

ומן הככר - אשר סביבות ירושלים באו המשוררים.

(כט) וּמִבֵּית הַגִּלְגָּל וּמִשְּׂדוֹת גֶּבַע וְעַזְמָוֶת כִּי חֲצֵרִים בָּנוּ לָהֶם הַמְשֹׁרְרִים סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלָ͏ִם: (ל) וַיִּטַּהֲרוּ הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וַיְטַהֲרוּ אֶת־הָעָם וְאֶת־הַשְּׁעָרִים וְאֶת־הַחוֹמָה:

ויטהרו - תחלה טהרו את עצמן ואח"כ טהרו את אחרים. **ואת השערים ואת החומה** - שלא תהיה טומאה שם בעיר.

(לא) וָאַעֲלֶה אֶת־שָׂרֵי יְהוּדָה מֵעַל לַחוֹמָה וָאַעֲמִידָה שְׁתֵּי תוֹדֹת גְּדוֹלֹת וְתַהֲלֻכֹת לַיָּמִין מֵעַל לַחוֹמָה לְשַׁעַר הָאַשְׁפֹּת:

מעל לחומה - שקדש את העיר והלכו השרים ובית דין והכהנים והלוים עם שתי תודות סביב לעיר הכל כמפורש במסכת שבועות כדי לקדש את העיר. **שתי תודות** - שתי לחמי תודה כל לחם ולחם קרוי תודה. **ותהלוכות לימין** - וכאשר יצאו מן העיר כדי לסובבה הלכו לצד ימינה.

(לב) וַיֵּלֶךְ אַחֲרֵיהֶם הוֹשַׁעְיָה וַחֲצִי שָׂרֵי יְהוּדָה: (לג) וַעֲזַרְיָה עֶזְרָא וּמְשֻׁלָּם: (לד) יְהוּדָה וּבִנְיָמִן וְשֹׁמַעְיָה וְיִרְמְיָה:

יהודה ובנימין - שני שרים היו.

(לה) {פ} וּמִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים בַּחֲצֹצְרוֹת זְכַרְיָה בֶן־יוֹנָתָן בֶּן־שְׁמַעְיָה בֶּן־מַתַּנְיָה בֶּן־מִיכָיָה בֶּן־זַכּוּר בֶּן־אָסָף: (לו) וְאֶחָיו שְׁמַעְיָה וַעֲזַרְאֵל מִלַּלַי גִּלַּלַי מָעַי נְתַנְאֵל וִיהוּדָה חֲנָנִי בִּכְלֵי־שִׁיר דָּוִיד אִישׁ הָאֱ־לֹהִים וְעֶזְרָא הַסּוֹפֵר לִפְנֵיהֶם:

ואחיו - חביריו של זכריה הכהן.

(לז) וְעַל֙ שַׁ֣עַר הָעַ֔יִן וְנֶ֥גְדָּ֖ם עָל֑וּ עַל־מַעֲל֥וֹת עִיר־דָּוִ֖יד בַּמַּעֲלֵ֣ה לַחוֹמָ֑ה מֵעַל֙ לְבֵ֣ית דָּוִ֔יד וְעַ֖ד שַׁ֣עַר הַמַּ֑יִם מִזְרָֽח׃

ועל שער העין - לפני שער העין הלכו סביבות העיר. **ונגדם עלו** - ולפניהם עלו משער העין למעלות של עיר דוד ואותן מעלות היו לחומה.

(לח) וְהַתּוֹדָ֣ה הַשֵּׁנִ֔ית הַהוֹלֶ֖כֶת לְמוּאל֑ וַאֲנִ֣י אַחֲרֶ֔יהָ וַחֲצִ֥י הָעָ֖ם מֵעַ֣ל לְהַחוֹמָ֑ה מֵעַל֙ לְמִגְדַּ֣ל הַתַּנּוּרִ֔ים וְעַ֖ד הַחוֹמָ֥ה הָרְחָבָֽה׃

והתודה השנית ההולכת למול - תודה אחרת שהיתה שנית לחברתה היתה הולכת נגד חברתה בשוה ולא זו אחר זו. **ואני אחריה** - ואני הייתי הולך אחריה של תודה.

(לט) וּמֵעַ֗ל לְשַׁ֙עַר־אֶפְרַ֔יִם וְעַל־שַׁ֖עַר הַיְשָׁנָ֑ה וְעַל־שַׁ֙עַר הַדָּגִ֔ים וּמִגְדַּ֖ל חֲנַנְאֵ֑ל וּמִגְדַּ֣ל הַמֵּאָ֔ה וְעַ֖ד שַׁ֣עַר הַצֹּ֑אן וְעָמְד֖וּ בְּשַׁ֥עַר הַמַּטָּרָֽה׃

ועמדו - שם היו עומדים שלא לילך יותר.

(מ) וַתַּעֲמֹ֜דְנָה שְׁתֵּ֣י הַתּוֹדֹ֗ת בְּבֵית֙ הָאֱ־לֹהִ֔ים וַאֲנִ֖י וַחֲצִ֣י הַסְּגָנִ֑ים עִמִּֽי׃

שתי התודות - שנשאו אותם לבהמ"ק.

(מא) וְהַכֹּהֲנִ֔ים אֶלְיָקִ֖ים מַעֲשֵׂיָ֣ה מִנְיָמִ֑ין מִיכָ֥יָה אֶלְיוֹעֵינַ֛י זְכַרְיָ֥ה חֲנַנְיָ֖ה בַּחֲצֹצְרֽוֹת׃

בחצוצרות - היו תוקעין מתוך שמחתן.

(מב) וּמַעֲשֵׂיָ֣ה וּשְׁמַעְיָ֔ה וְאֶלְעָזָ֖ר וְעֻזִּ֣י וְיֵהוֹחָנָ֑ן וּמַלְכִּיָּ֥ה וְעֵילָ֖ם וְעֶזֶ֑ר וַיַּשְׁמִ֣יעוּ הַמְשֹׁרְרִ֔ים וְיִזְרַחְיָ֖ה הַפָּקִֽיד׃ (מג) וַיִּזְבְּח֣וּ בַיּ֣וֹם־הַה֗וּא זְבָחִ֤ים גְּדוֹלִים֙ וַיִּשְׂמָ֔חוּ כִּ֣י הָאֱ־לֹהִ֔ים שִׂמְּחָ֖ם שִׂמְחָ֣ה גְדוֹלָ֑ה וְגַ֣ם הַנָּשִׁ֔ים וְהַיְלָדִ֖ים שָׂמֵ֑חוּ וַתִּשָּׁמַ֥ע שִׂמְחַ֖ת יְרוּשָׁלִָֽם מֵרָחֽוֹק׃ (מד) וַיִּפָּקְד֣וּ בַיּ֔וֹם הַה֖וּא אֲנָשִׁ֣ים עַל־הַנְּשָׂכ֑וֹת לָאֹצָר֣וֹת לַתְּרוּמ֗וֹת לָֽרֵאשִׁית֙ וְלַמַּעַשְׂר֔וֹת לִכְנ֥וֹס בָּהֶ֛ם לִשְׂדֵ֥י הֶעָרִ֖ים מְנָא֣וֹת הַתּוֹרָ֑ה לַכֹּהֲנִ֖ים וְלַלְוִיִּ֥ם כִּֽי שִׂמְחַ֛ת יְהוּדָ֖ה עַל־הַכֹּהֲנִ֥ים וְעַל־הַלְוִיִּ֖ם הָעֹמְדִֽים׃

ויפקדו - לשון פקידות. **הנשכות** - כמו הלשכות של בית המקדש. **לכנוס בהם** - ובאותן הלשכות היו נותנים כל מתנותיהם של כהנים ולוים ומשם היו חולקין ביניהם. **מנאות** - כמו מנות. **לכהנים וללוים** - כהנים היו נוטלים הראוי להם והלוים הראוי להם. **העומדים** - ומשמשים שם לפני הקב"ה בתודות והודאות.

(מה) וַיִּשְׁמְר֗וּ מִשְׁמֶ֙רֶת֙ אֱ־לֹהֵיהֶ֔ם וּמִשְׁמֶ֖רֶת הַטָּהֳרָ֑ה וְהַמְשֹׁרְרִ֣ים וְהַשֹּׁעֲרִ֔ים כְּמִצְוַ֖ת דָּוִ֥יד שְׁלֹמֹ֖ה בְּנֽוֹ׃ (מו) כִּֽי־בִימֵ֤י דָוִיד֙ וְאָסָ֣ף מִקֶּ֔דֶם [רָאשֵׁי֙] (ראש) הַמְשֹׁרְרִ֔ים וְשִׁיר־תְּהִלָּ֖ה וְהֹד֥וֹת לֵא־לֹהִֽים׃ (מז) וְכָל־יִשְׂרָאֵל֮ בִּימֵי֒ זְרֻבָּבֶ֣ל וּבִימֵ֣י נְחֶמְיָ֔ה נֹתְנִ֥ים מְנָיוֹת֙ הַמְשֹׁרְרִ֔ים וְהַשֹּׁעֲרִ֖ים דְּבַר־י֣וֹם בְּיוֹמ֑וֹ וּמַקְדִּשִׁ֣ים לַלְוִיִּ֔ם וְהַלְוִיִּ֥ם מַקְדִּשִׁ֖ים לִבְנֵ֥י אַהֲרֹֽן׃

מניות - כמו מנות. **ומקדישים ללוים** - היו נותנים מעשר ללוים והם היו נוטלים מעשר מן המעשר ונותנים לכהנים.

שבת קדש \\ כ"ו תמוז \\ ש"פ מטות־מסעי

חומש - שביעי פרשת מטו"מ

(פרק ל"ה) (ט) {שביעי} {פ} וַיְדַבֵּר יְ־הוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:

ומַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר.

(י) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן אַרְצָה כְּנָעַן:

מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן אֲרֵי אַתּוּן עָבְרִין יָת יַרְדְּנָא לְאַרְעָא דְּכְנָעַן.

(יא) וְהִקְרִיתֶם לָכֶם עָרִים עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם וְנָס שָׁמָּה רֹצֵחַ מַכֵּה־נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה:

וּתְזַמְנוּן לְכוֹן קִרְוִין קִרְוֵי שֵׁיזָבוּתָא יְהֶוְיָן לְכוֹן וְיִעְרוֹק לְתַמָּן קָטוֹלָא דְּיִקְטוֹל נַפְשָׁא בְּשָׁלוּ.

והקריתם - אין הקרייה אלא לשון הזמנה, וכן הוא אומר: כי הקרה י"י אלהיך לפני (בראשית כ"ז, כ').

(יב) וְהָיוּ לָכֶם הֶעָרִים לְמִקְלָט מִגֹּאֵל וְלֹא יָמוּת הָרֹצֵחַ עַד־עָמְדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה לַמִּשְׁפָּט:

וְיִהְוְיָן לְכוֹן קִרְוַיָּא לְשֵׁיזָבָא מִגְּאֵיל דְּמָא וְלָא יְמוּת קָטוֹלָא עַד דִּיקוּם קֳדָם כְּנִשְׁתָּא לְדִינָא.

מגואל - מפני גואל הדם, קרוב לנרצח.

(יג) וְהֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתֵּנוּ שֵׁשׁ־עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם:

וְקִרְוַיָּא דְּתִתְּנוּן שֵׁית קִרְוֵי שֵׁיזָבוּתָא יְהֶוְיָן לְכוֹן.

שש ערי מקלט - מגיד שאף על פי שהבדיל משה בחייו שלש ערים בעבר הירדן (דברים ד', מ"א), לא היו קולטות עד שנבחרו שלש שנתן יהושע בארץ כנען.

(לה, יג) שש ערי מקלט תהיינה לכם, כתוב בתחלת ספר החינוך שיש ברמב"ם שש מצוות תמידיות, ושהן כנגד שש ערי מקלט שצריך לנוס אליהן. הסברנו ששש המצות התמידיות הן כנגד ו' הקצוות. ההתבוננות של חודש אלול היא שאתה נמצא בתוך המקלט, והמקלט של היהודי, זה שאתה נמצא בתוך שש המצוות התמידיות. הוא נמצא בתוכן, ואסור לו לצאת מתוכן. הוא צריך לנוס לתוכן, ולא לצאת מתוכן אף פעם. איך, אהבת ה' היא כנגד החסד והיא בצד ימין. יראת ה' היא בצד שמאל. "אנכי" ו"לא יהיה לך" הם כנגד מעלה ומטה. "אנכי ה' אלקיך" זה להאמין בה' שלמעלה, ואילו "לא יהיה לך" זה לא להאמין באמונות טפלות שמתחתיך. זה מה ששומר את האדם מלפול. "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" זה קדם, מה שלפני העיניים. "לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" זה האחור, הזנות שכנגד ספירת היסוד היא "אשר אתם זונים אחריהם". זה מה שבא מן האחור. זו כוונה בשביל כל השנה כולה, אבל במיוחד בחודש אלול. [יין יצחק ח"ב עמ' רא]

(יד) אֵת| שְׁלֹשׁ הֶעָרִים תִּתְּנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְאֵת שְׁלֹשׁ הֶעָרִים תִּתְּנוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה:

יָת תְּלָת קִרְוַיָּא תִּתְּנוּן מֵעִבְרָא לְיַרְדְּנָא וְיָת תְּלָת קִרְוַיָּא תִּתְּנוּן בְּאַרְעָא דִּכְנָעַן קִרְוֵי שֵׁיזָבוּתָא יְהֶוְיָן.

את שלש הערים וגו' - אף על פי שבארץ כנען תשעה שבטים, וכאן אינן אלא שניים, השוו מניין ערי מקלט שלהם, משום דבגלעד נפישי רוצחים, כדכתיב: גלעד קרית פעלי און עקבה מדם (הושע ו', ח').

(טו) לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר וְלַתּוֹשָׁב בְּתוֹכָם תִּהְיֶינָה שֵׁשׁ־הֶעָרִים הָאֵלֶּה לְמִקְלָט לָנוּס שָׁמָּה כָּל־מַכֵּה־נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה:

לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיּוֹרָאָה וּלְתוֹתָבָאָה דְּבֵינֵיהוֹן יְהֵוְיָן שֵׁית קִרְוָנָא הָאִלֵּין לְשֵׁיזָבָא לְמִעְרַק לְתַמָּן כָּל דְּיִקְטוֹל נַפְשָׁא בְּשָׁלוּ.

(טז) וְאִם־בִּכְלִי בַרְזֶל | הִכָּהוּ וַיָּמֹת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוּמַת הָרֹצֵחַ:

וְאִם בְּמָאן דְּבַרְזֶל מְחָהִי וְקַטְלֵיהּ קָטוֹלָא הוּא אִתְקְטָלָא יִתְקְטִיל קָטוֹלָא.

ואם בכלי ברזל הכהו - אין זה מדבר בהורג בשוגג אלא בהורג במזיד. ובא ללמד שההורג בכל דבר צריך שיהא בו שיעור כדי להמית, שנאמר בכולן: אשר ימות בו, כדמתרגמינן: דהיא כמיסת דימות בה, חוץ מן הברזל, שגלוי וידוע לפני הקב"ה שהברזל ממית בכל שהוא, אפילו מחט, לפיכך לא נתנה בו תורה שיעור לכתוב בו: אשר ימות בו. ואם תאמר בהורג בשוגג מדבר, הרי הוא אומר למטה: או בכל אבן אשר ימות בה בלא ראות וגו' (במדבר ל"ה, כ"ג) - לימד על האמורים למעלה שבהורג במזיד הכתוב מדבר.

(יז) וְאִם בְּאֶבֶן יָד אֲשֶׁר־יָמוּת בָּהּ הִכָּהוּ וַיָּמֹת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוּמַת הָרֹצֵחַ:

וְאִם בְּאַבְנָא דְּמִתְנַסְבָּא בְּיַד דְּהִיא כְּמִסַּת דִּימוּת בַּהּ מְחָהִי וְקַטְלֵיהּ קָטוֹלָא הוּא אִתְקְטָלָא יִתְקְטִיל קָטוֹלָא.

באבן יד - שיש בה מלא יד. **אשר ימות בה** - שיש בה שיעור להמית, כתרגומו. לפי שנאמר: והכה איש את רעהו באבן (שמות כ"א, י"ח), ולא נתן בה שיעור, יכול כל שהיא? לכן נאמר כאן: אשר ימות בה.

(יח) אוֹ בִכְלִי עֵץ־יָד אֲשֶׁר־יָמוּת בּוֹ הִכָּהוּ וַיָּמֹת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוּמַת הָרֹצֵחַ:

אוֹ בְּמָאן דְּאָע דְּמִתְנְסֵיב בְּיַד דְּהוּא כְּמִסַּת דִּימוּת בֵּיהּ מְחָהִי וְקַטְלֵיהּ קָטוֹלָא הוּא אִתְקְטָלָא יִתְקְטִיל קָטוֹלָא.

או בכלי עץ יד וגומ' - לפי שנאמר: וכי יכה איש את עבדו או את אמתו בשבט (שמות כ"א, כ'), יכול כל שהיא? לכך נאמר: בעץ אשר ימות בו - שיהא בו כדי להמית.

(יט) גֹּאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת־הָרֹצֵחַ בְּפִגְעוֹ־בוֹ הוּא יְמִתֶנּוּ:

גָּאֵיל דְּמָא הוּא יְקְטוֹל יָת קָטוֹלָא כַּד אִתְחַיַּיב לֵיהּ מִן דִּינָא הוּא יְקְטְלִנֵּיהּ.

בפגעו בו - אפילו בתוך ערי מקלט.

(כ) וְאִם־בִּשְׂנְאָה יֶהְדָּפֶנּוּ אוֹ־הִשְׁלִיךְ עָלָיו בִּצְדִיָּה וַיָּמֹת:

וְאִם בְּשִׂנְאָה דְּחָהִי אוֹ רְמָא עֲלוֹהִי בְּכָמְנָא וְקַטְלֵיהּ.

בצדייה - כתרגומו: בכמנא - במארב.

(כא) אוֹ בְאֵיבָה הִכָּהוּ בְיָדוֹ וַיָּמֹת מוֹת־יוּמַת הַמַּכֶּה רֹצֵחַ הוּא גֹּאֵל הַדָּם יָמִית אֶת־הָרֹצֵחַ בְּפִגְעוֹ־בוֹ:

אוֹ בְּדֻבְבוּ מְחָהִי בִּידֵיהּ וְקַטְלֵיהּ אִתְקְטָלָא יִתְקְטִיל מָחְיָא קָטוֹלָא הוּא גָּאֵיל דְּמָא יְקְטוֹל יָת קָטוֹלָא כַּד אִתְחַיַּיב לֵיהּ.

(כב) וְאִם־בְּפֶתַע בְּלֹא־אֵיבָה הֲדָפוֹ אוֹ־הִשְׁלִיךְ עָלָיו כָּל־כְּלִי בְּלֹא צְדִיָּה:
וְאִם בִּתְכִיף בְּלָא דְּבָבוּ דְּחָהִי אוֹ רְמָא עֲלוֹהִי כָּל מָאן בְּלָא כְּמַן לֵיהּ.

בפתע - באונס. ותרגומו: בתכף. שהיה סמוך לו, ולא היה לו שהות ליזהר עליו.

(כג) אֹו בְּכָל־אֶבֶן אֲשֶׁר־יָמוּת בָּהּ בְּלֹא רְאֹות וַיִּפֹּל עָלָיו וַיָּמֹת וְהוּא לֹא־אוֹיֵב לֹו וְלֹא מְבַקֵּשׁ רָעָתֹו:
אוֹ בְּכָל אַבְנָא דְּהִיא כְּמַסַּת דִּימוּת בַּהּ בְּלָא חָזֵי וּרְמָא עֲלוֹהִי וּמִית וְהוּא לָא שָׂנֵי לֵיהּ וְלָא תָּבַע בִּשְׁתֵּיהּ.

או בכל אבן אשר ימות בה - הכהו. **בלא ראות** - שלא ראהו. **ויפל עליו** - מכאן אמרו: ההורג דרך ירידה גולה, דרך עלייה אינו גולה.

(כד) וְשָׁפְטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמַּכֶּה וּבֵין גֹּאֵל הַדָּם עַל הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה:
וְיִדְינוּן כְּנִשְׁתָּא בֵּין מָחְיָא וּבֵין גָּאֵיל דְּמָא עַל דִּינַיָּא הָאִלֵּין.

(כה) וְהִצִּילוּ הָעֵדָה אֶת־הָרֹצֵחַ מִיַּד ׀ גֹּאֵל הַדָּם וְהֵשִׁיבוּ אֹתֹו הָעֵדָה אֶל־עִיר מִקְלָטֹו אֲשֶׁר־נָס שָׁמָּה וְיָשַׁב בָּהּ עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל אֲשֶׁר־מָשַׁח אֹתֹו בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ:
וְיֵשֵׁיזְבוּן כְּנִשְׁתָּא יָת קָטוֹלָא מִיַּד גָּאֵיל דְּמָא וְיָתִיבוּן יָתֵיהּ כְּנִשְׁתָּא לְקִרְיַת שֵׁיזָבוּתֵיהּ דַּעֲרַק לְתַמָּן וְיִתֵּיב בַּהּ עַד דִּימוּת כָּהֲנָא רַבָּא דְּרַבִּי יָתֵיהּ בְּמִשְׁחָ קוּדְשָׁא.

עד מות הכהן הגדול - שהוא בא להשרות שכינה בישראל ולהאריך ימיהם, והרוצח בא לסלק את השכינה ומקצר את ימי החיים, אינו כדיי שיהא לפני כהן גדול. דבר אחר: לפי שהיה לו לכהן גדול להתפלל שלא תארע תקלה זו בישראל.
אשר משח אותו בשמן הקדש - לפי פשוטו: מן המקראות קצרים הוא, ולא פירש מי משחו, אלא: אשר משח המושח אותו בשמן הקדש. ורבותינו דרשוהו במסכת מכות (בבלי מכות י"א:): לראיית דברים, ללמוד שאם עד שלא נגמר דינו מת כהן גדול ומינו אחר תחתיו, ולאחר מיכן נגמר דינו, חוזר במיתתו של שיני, שנאמר: אשר משח אותו. וכי הוא משחו לכהן או הכהן משח אותו? אלא להביא את הנמשח בימיו שמחזירו במיתתו.

(כו) וְאִם־יָצֹא יֵצֵא הָרֹצֵחַ אֶת־גְּבוּל ׀ עִיר מִקְלָטֹו אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה:
וְאִם מִפָּק יִפּוֹק קָטוֹלָא יָת תְּחוּם קִרְיַת שֵׁיזָבוּתֵיהּ דְּיִעְרוֹק לְתַמָּן.

(כז) וּמָצָא אֹתֹו גֹּאֵל הַדָּם מִחֻּוץ לִגְבוּל עִיר מִקְלָטֹו וְרָצַח גֹּאֵל הַדָּם אֶת־הָרֹצֵחַ אֵין לֹו דָּם:
וְיַשְׁכַּח יָתֵיהּ גָּאֵיל דְּמָא מִבַּרָא לִתְחוּם קִרְיַת שֵׁיזָבוּתֵיהּ וְיִקְטוֹל גָּאֵיל דְּמָא יָת קָטוֹלָא לֵית לֵיהּ דָּם.

אין לו דם - הרי הוא כהורג את המת שאין לו דם.

(כח) כִּי בְעִיר מִקְלָטֹו יֵשֵׁב עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל וְאַחֲרֵי מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב הָרֹצֵחַ אֶל־אֶרֶץ אֲחֻזָּתֹו:
אֲרֵי בְּקִרְיַת שֵׁיזָבוּתֵיהּ יִתֵּיב עַד דִּימוּת כָּהֲנָא רַבָּא וּבָתַר דִּימוּת כָּהֲנָא רַבָּא יְתוּב קָטוֹלָא לַאֲרַע אַחְסָנָתֵיהּ.

(כט) וְהָיוּ אֵלֶּה לָכֶם לְחֻקַּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם:
וִיהוֹן אִלֵּין לְכוֹן לִגְזֵירַת דִּין לְדָרֵיכוֹן בְּכֹל מוֹתְבָנֵיכוֹן.

בכל משבתיכם - לימד שתהא סנדרי נוהגת בחוצה לארץ כל זמן שנוהגת בארץ ישראל.

(ל) כָּל־מַכֵּה־נֶפֶשׁ לְפִי עֵדִים יִרְצַח אֶת־הָרֹצֵחַ וְעֵד אֶחָד לֹא־יַעֲנֶה בְנֶפֶשׁ לָמוּת:

כָּל דְּיִקְטוֹל נַפְשָׁא לְפוּם סָהֲדִין יִקְטוֹל יָת קָטוֹלָא וְסָהִיד חַד לָא יַסְהֵיד בְּאֶנָשׁ לְמִקְטַל.

כל מכה נפש וגו' - הבא להורגו על שהכה את הנפש. **לפי עדים ירצחנו** - שיעידו שבמזיד ובהתראה הרגו.

(לא) וְלֹא־תִקְחוּ כֹפֶר לְנֶפֶשׁ רֹצֵחַ אֲשֶׁר־הוּא רָשָׁע לָמוּת כִּי־מוֹת יוּמָת:

וְלָא תְקַבְּלוּן מָמוֹן עַל אֱנָשׁ קָטוֹל דְּהוּא חַיָּיב לְמְמָת אֱרֵי אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵיל.

ולא תקחו כופר - לא יפטר בממון.

(לב) וְלֹא־תִקְחוּ כֹּפֶר לָנוּס אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ לָשׁוּב לָשֶׁבֶת בָּאָרֶץ עַד־מוֹת הַכֹּהֵן:

וְלָא תְקַבְּלוּן מָמוֹן לְמִעְרַק לְקִרְיַת שֵׁיזָבוּתֵיהּ לְמְתָּב לְמִתַּב בְּאַרְעָא עַד דִּימוּת כָּהֲנָא.

ולא תקחו כופר לנוס אל עיר מקלטו - למי שנס אל עיר מקלט, שהרג בשוגג, אינו נפטר מגלות בממון, ליתן כופר לשוב לשבת בארץ בטרם ימות הכהן. **לנוס** - כמו: לָנָס, כמו: שובי מלחמה (מיכה ב', ח') - ששבו מן המלחמה, נוגי ממועד (צפניה ג', י"ח), כי מולים היו (יהושע ה', ה'). כאשר תאמר שוב על מי ששב כבר ומול על מי שמל כבר, כן תאמר לנוס על מי שנס. וקורהו נוס - מוברח, [ותרגום: לדערק]. ואם תאמר: לנוס - לברוח, ותפרשהו: למי שיש לו לברוח לא תקחו כופר לפוטרו מן הגלות, לא ידעתי היאך יאמר: לשוב לשבת, הרי עדיין לא נס ומהיכן ישוב.

(לג) וְלֹא־תַחֲנִיפוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ כִּי הַדָּם הוּא יַחֲנִיף אֶת־הָאָרֶץ וְלָאָרֶץ לֹא־יְכֻפַּר לַדָּם אֲשֶׁר שֻׁפַּךְ־בָּהּ כִּי־אִם בְּדַם שֹׁפְכוֹ:

וְלָא תְחַיְּבוּן יָת אַרְעָא דְּאַתּוּן בַּהּ אֲרֵי דְּמָא הוּא מְחַיֵּיב יָת אַרְעָא וּלְאַרְעָא לָא מִתְכַּפַּר עַל דַּם זַכַּאי דְּאִתְאֲשַׁד בַּהּ אֱלָהֵין בְּדַם אָשְׁדֵיהּ.

לא תחניפו - לא תרשיעו, לא תחייבון, כתרגומו.

(לד) וְלֹא תְטַמֵּא אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָהּ כִּי אֲנִי יְ־הוָה שֹׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְלָא תְסָאֲבוּן יָת אַרְעָא דְּאַתּוּן יָתְבִין בַּהּ דְּשָׁכִינְתִּי שָׁרְיָא בְּגַוַּהּ אֲרֵי אֲנָא יְיָ שָׁכִינְתִּי שָׁרְיָא בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

אשר אני שוכן בתוכם - שלא תשכינו אותי בטומאתם. **כי אני שוכן בתוך בני ישראל** - אף בזמן שהם טמאים שכינה ביניהם.

(פרק ל"ו) (א) {שביעי} {פ} וַיִּקְרְבוּ רָאשֵׁי הָאָבוֹת לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי־גִלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה מִמִּשְׁפְּחֹת בְּנֵי יוֹסֵף וַיְדַבְּרוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי הַנְּשִׂאִים רָאשֵׁי אָבוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וּקְרִיבוּ רֵישֵׁי אֲבָהָתָא לְזַרְעִית בְּנֵי גִלְעָד בַּר מָכִיר בַּר מְנַשֶּׁה מִזַּרְעָיַת בְּנֵי יוֹסֵף וּמַלִּילוּ קֳדָם מֹשֶׁה וּקְדָם רַבְרְבַיָּא רֵישֵׁי אֲבָהָתָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל.

(ב) וַיֹּאמְרוּ אֶת־אֲדֹנִי צִוָּה יְ־הוָה לָתֵת אֶת־הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה בְּגוֹרָל לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַאדֹנִי צֻוָּה בַּי־הוָה לָתֵת אֶת־נַחֲלַת צְלָפְחָד אָחִינוּ לִבְנֹתָיו:

וַאֲמַרוּ יָת רַבּוֹנִי פַּקֵּיד יְיָ לְמִתַּן יָת אַרְעָא בַּאֲחָסָנָא בְּעַדְבָּא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְרִבּוֹנִי אִתְפַּקַּד בְּמֵימְרָא דַּייָ לְמִתַּן יָת אֲחָסָנַת צְלָפְחָד אֲחוּנָא לִבְנָתֵיהּ.

(ג) וְהָיוּ לְאֶחָד מִבְּנֵי שִׁבְטֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁים וְנִגְרְעָה נַחֲלָתָן מִנַּחֲלַת אֲבֹתֵינוּ וְנוֹסַף עַל נַחֲלַת הַמַּטֶּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִגּרַל נַחֲלָתֵנוּ יִגָּרַע:

וְיִהְוֵון לְחַד מִבְּנֵי שִׁבְטֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁין וְתִתְמְנַע אַחְסָנַתְהוֹן מֵאַחְסָנַת אֲבָהָתַנָא וְתִתּוֹסַף עַל אַחְסָנַת שִׁבְטָא דְּיִהְוֵון לְהוֹן וּמֵעֲדַב אַחְסָנַתַנָא יִתְמְנַע.

ונוסף על נחלת המטה - שהרי בנה יורשה, והבן יתייחש על שבט אביו.

(ד) וְאִם־יִהְיֶה הַיֹּבֵל לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנוֹסְפָה נַחֲלָתָן עַל נַחֲלַת הַמַּטֶּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִנַּחֲלַת מַטֵּה אֲבֹתֵינוּ יִגָּרַע נַחֲלָתָן:

וְאִם יְהֵי יוֹבֵילָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִתּוֹסַף אַחְסָנַתְהוֹן עַל אַחְסָנַת שִׁבְטָא דְּיִהְוֵון לְהוֹן וּמֵאַחְסָנַת שִׁבְטָא דַּאֲבָהָתַנָא תִּתְמְנַע אַחְסָנַתְהוֹן.

ואם יהיה היובל - מכאן היה ר' יהודה אומר (ספרא ויקרא ב', י"ד): עתיד היובל שיפסוק. **ואם יהיה היובל** - כלומר אין זו מכירה שחוזרת ביובל, שהירושה אינה חוזרת, ואפילו יהיה היובל לא תחזור הנחלה לשבטנו, ונמצא שנוספה על נחלת המטה אשר תהיינה להם.

(ה) וַיְצַו מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־פִּי יְ־הוָה לֵאמֹר כֵּן מַטֵּה בְנֵי־יוֹסֵף דֹּבְרִים:

וּפַקֵּיד מֹשֶׁה יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל מֵימְרָא דַּייָ לְמֵימַר יָאוּת שִׁבְטָא דִּבְנֵי יוֹסֵף מְמַלְלִין.

(ו) זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְ־הוָה לִבְנוֹת צְלָפְחָד לֵאמֹר לַטּוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אַךְ לְמִשְׁפַּחַת מַטֵּה אֲבִיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים:

דֵּין פִּתְגָמָא דְּפַקֵּיד יְיָ לִבְנָת צְלָפְחָד לְמֵימַר לִדְתָקִין בְּעֵינֵיהוֹן יְהְוֵין לְנָשִׁין בְּרַם לְזַרְעִית שִׁבְטָא דַּאֲבוּהֹן יְהְוֵין לְנָשִׁין.

(ז) וְלֹא־תִסֹּב נַחֲלָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמַּטֶּה אֶל־מַטֶּה כִּי אִישׁ בְּנַחֲלַת מַטֵּה אֲבֹתָיו יִדְבְּקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְלָא תַסְחַר אַחְסָנָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִשִּׁבְטָא לְשִׁבְטָא אֲרֵי גְּבַר בְּאַחְסָנַת שִׁבְטָא דַּאֲבָהָתּוֹהִי יִדְבְּקוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

(ח) וְכָל־בַּת יֹרֶשֶׁת נַחֲלָה מִמַּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶחָד מִמִּשְׁפַּחַת מַטֵּה אָבִיהָ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירְשׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלַת אֲבֹתָיו:

וְכָל בְּרַתָּא יָרְתַת אַחְסָנָא מִשִּׁבְטַיָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחַד מִזַּרְעִית שִׁבְטָא דַּאֲבוּהָא תְּהֵי לְאִתּוּ בְּדִיל דְּיֵירְתוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבַר אַחְסָנַת אֲבָהָתּוֹהִי.

בת יורשת נחלה - שלא היה בן לאביה.

(ט) וְלֹא־תִסֹּב נַחֲלָה מִמַּטֶּה לְמַטֶּה אַחֵר כִּי־אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְבְּקוּ מַטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְלָא תַסְחַר אַחְסָנָא מִשִּׁבְטָא לְשִׁבְטָא אוּחְרָנָא אֲרֵי גְּבַר בְּאַחְסָנְתֵיהּ יִדְבְּקוּן שִׁבְטַיָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל.

(י) כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְ־הוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ בְּנוֹת צְלָפְחָד:

כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה כֵּן עֲבַדָא בְּנָת צְלָפְחָד.

(יא) {מפטיר} וַתְּהִיֶינָה מַחְלָה תִרְצָה וְחָגְלָה וּמִלְכָּה וְנֹעָה בְּנוֹת צְלָפְחָד לִבְנֵי דֹדֵיהֶן לְנָשִׁים:

וַהֲוָאָה מַחְלָה תִּרְצָה וְחָגְלָה וּמִלְכָּה וְנוֹעָה בְּנָת צְלָפְחָד לִבְנֵי אֲחֵי אֲבוּהוֹן לְנְשִׁין.

מחלה תרצה וגו' - כאן מנאן לפי גדולתן זו מזו בשנים, ונשאו בסדר תולדותן, ובכל המקרא מנאן לפי חכמתן, ומגיד ששקולות זו כזו. (סיום) חסלת מסעות.

(יב) מִמִּשְׁפְּחֹת בְּנֵי־מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף הָיוּ לְנָשִׁים וַתְּהִי נַחֲלָתָן עַל־מַטֵּה מִשְׁפַּחַת אֲבִיהֶן:

מִזַּרְעָיַת בְּנֵי מְנַשֶּׁה בַּר יוֹסֵף הֲווֹאָה לִנְשִׁין וַהֲוָת אַחְסָנַתְהוֹן עַל שֵׁיבֵט זַרְעִית אֲבוּהוֹן.

(יג) אֵלֶּה הַמִּצְוֹת וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְ־הוָה בְּיַד־מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעַרְבֹת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרֵחוֹ:

אִלֵּין פִּקּוּדַיָּא וְדִינַיָּא דְּפַקֵּיד יְיָ בִּידָא דְּמֹשֶׁה לְוָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמֵישְׁרַיָּא דְּמוֹאָב עַל יַרְדְּנָא דִּירִיחוֹ.

חֲזַק חֲזַק וְנִתְחַזֵּק!

תהלים - פרקים כ', קי"ט (פסוקים עג-קעו)

תניא - אגרת התשובה פ"י

פרק י והנה תשובה עילאה זו דאתדבקותא דרוחא ברוחא ע"י תורה וגמ"ח. היא בבחי' המשכה מלמעלה למטה להיות דבר ה' ממש בפיו וכמ"ש ואשים דברי בפיך. וימינו תחבקני בגמ"ח דחסד דרועא ימינא וכו'. אבל אדם התחתון צריך לילך ממדרגה למדרגה ממטה למעלה היא בחי' תשובה עילאה ואתדבקות רוחא ברוחא בכוונת הלב בתפלה ובפרט בק"ש וברכותיה. כדי לומר ואהבת כו' בכל לבבך ובכל נפשך וכו' באמת לאמיתו. וכן והיו הדברים האלה וכו' ודברת בם וכו' להיות דבר ה' בפיו באמת ואין אמת וכו'. וכן לקיים כל המצות כמ"ש אשר קדשנו במצותיו כמו הרי את מקודשת לי היא בחי' קדש העליון לשון פרישות והבדלה שאינו יכול להתלבש תוך עלמין משום דכולא קמיה כלא חשיב אלא בבחי' סובב כ"ע הוא רצון העליון ב"ה וכו' כמ"ש בלק"א פמ"ו. וגם אחר התפלה אומרים אליך ה' נפשי אשא דהיינו לאתדבקא רוחא ברוחא כל היום וכו'. וכל זה ע"י ההתבוננות בגדולת א"ס ב"ה בהעמקת הדעת בשתים לפניה ובפסוקי דזמרה כנודע.

לוח היום־יום

כ"ו תמוז

בלימוד - התמסרות האדם היא לדבר שחפץ להבין ומבין, בתפלה - ההתמסרות היא אל למעלה מהשכל וההבנה; בלימוד תורה מרגיש האדם כתלמיד בפני רבו, בתפלה - כבן אצל אביו.

נ"ך יומי – נחמיה פרק י"ג

(א) {פ} בַּיּוֹם הַהוּא נִקְרָא בְּסֵפֶר מֹשֶׁה בְּאָזְנֵי הָעָם וְנִמְצָא כָּתוּב בּוֹ אֲשֶׁר לֹא־יָבוֹא עַמֹּנִי וּמוֹאָבִי בִּקְהַל הָאֱ־לֹהִים עַד־עוֹלָם: (ב) כִּי לֹא קִדְּמוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּלֶּחֶם וּבַמָּיִם וַיִּשְׂכֹּר עָלָיו אֶת־בִּלְעָם לְקַלְלוֹ וַיַּהֲפֹךְ אֱ־לֹהֵינוּ הַקְּלָלָה לִבְרָכָה: (ג) וַיְהִי כְּשָׁמְעָם אֶת־הַתּוֹרָה וַיַּבְדִּילוּ כָל־עֵרֶב מִיִּשְׂרָאֵל:

כל ערב - כל תערובות האומות, כמו וגם ערב רב עלה אתם (שמות י"ב, ל"ח).

(ד) וְלִפְנֵי מִזֶּה אֶלְיָשִׁיבׄ הַכֹּהֵן נָתְוּן בְּלִשְׁכַּת בֵּית־אֱ־לֹהֵינוּ קָרוֹב לְטוֹבִיָּה:

ולפני מזה - ומקודם לכן. **קרוב לטוביה** - אותו אלישיב הכהן היה קרוב לטוביה חברו של סנבלט ונתן שם הכהן כליו של טוביה.

(ה) וַיַּעַשׂ לוֹ לִשְׁכָּה גְּדוֹלָה וְשָׁם הָיוּ לְפָנִים נֹתְנִים אֶת־הַמִּנְחָה הַלְּבוֹנָה וְהַכֵּלִים וּמַעְשַׂר הַדָּגָן הַתִּירֹושׁ וְהַיִּצְהָר מִצְוַתׄ הַלְוִיִּם וְהַמְשֹׁרְרִים וְהַשּׁוֹעֲרִים וּתְרוּמַת הַכֹּהֲנִים:

ויעש - אלישיב. **לפנים** - שם היו נותנים קודם שבאתי לירושלים. **מצות הלוים** - מתנות הראויות ללוים.

(ו) וּבְכָל־זֶּה לֹא הָיִיתִי בִּירוּשָׁלִָם כִּי בִּשְׁנַתׄ שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם לְאַרְתַּחְשַׁסְתְּא מֶלֶךְ־בָּבֶלׄ בָּאתִי אֶל־הַמֶּלֶךְ וּלְקֵץ יָמִים נִשְׁאַלְתִּי מִן־הַמֶּלֶךְ:

ובכל זה - ובכל המעשה הזה באתי אל המלך וחזרתי לבבל. **נשאלתי** - שיתן לי רשות לעלות לירושלים ולחזור.

(ז) וָאָבוֹא לִירוּשָׁלִָם וָאָבִינָה בָרָעָה אֲשֶׁר עָשָׂה אֶלְיָשִׁיבׄ לְטוֹבִיָּה לַעֲשׂוֹת לוֹ לִשְׁכָּה בְּחַצְרֵי בֵּית הָאֱ־לֹהִים: (ח) וַיֵּרַע לִי מְאֹד וָאַשְׁלִיכָה אֶת־כָּל־כְּלֵי בֵית־טוֹבִיָּה הַחוּץ מִן־הַלִּשְׁכָּה: (ט) וָאֹמְרָה וַיְטַהֲרוּ הַלְּשָׁכוֹת וָאָשִׁיבָה שָׁם כְּלֵי בֵּית הָאֱ־לֹהִים אֶת־הַמִּנְחָה וְהַלְּבוֹנָה:

ואומרה - צויתי לטהר ויטהרו הלשכות וגומר.

(י) {פ} וָאֵדְעָה כִּי־מְנָיוֹת הַלְוִיִּם לֹא נִתָּנָה וַיִּבְרְחוּ אִישׁ־לְשָׂדֵהוּ הַלְוִיִּם וְהַמְשֹׁרְרִים עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה:

מניות - מנות. **לא נתנה** - שלא נתנו ישראל שם המתנות ועל כן ברחו והלכו להם אנה ואנה לשאול מתנותיהם ולא היו עוסקים כל כך בעבודתם.

(יא) וָאָרִיבָה אֶת־הַסְּגָנִים וָאֹמְרָה מַדּוּעַ נֶעֱזַב בֵּית־הָאֱ־לֹהִים וָאֲקַבְּצֵם וָאַעֲמִדֵם עַל־עָמְדָם:

ואקבצם - קבצתי את הכהנים והלוים להעמידם על משמרתם בעבודתם וכל ישראל היו מביאים להם שם מתנותם.

(יב) וְכָל־יְהוּדָה הֵבִיאוּ מַעֲשֵׂר הַדָּגָן וְהַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר לָאוֹצָרוֹת: (יג) וָאוֹצְרָה עַל־אֹצָרוֹת שֶׁלֶמְיָה הַכֹּהֵן וְצָדוֹק הַסּוֹפֵר וּפְדָיָהוּ מִן־הַלְוִיִּם וְעַל־יָדָם חָנָן בֶּן־זַכּוּר בֶּן־מַתַּנְיָה כִּי נֶאֱמָנִים נֶחְשָׁבוּ וַעֲלֵיהֶם לַחֲלֹק לַאֲחֵיהֶם:

כי נאמנים - היו לחלוק המתנות ביניהם.

(יד) {פ} זָכְרָה־לִּי אֱ־לֹהַי עַל־זֹאת וְאַל־תֶּמַח חֲסָדַי אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּבֵית אֱ־לֹהַי וּבְמִשְׁמָרָיו: (טו) בַּיָּמִים הָהֵמָּה רָאֵיתִי בִיהוּדָה | דֹּרְכִים־גִּתוֹת | בַּשַּׁבָּת וּמְבִיאִים הָעֲרֵמוֹת וְעֹמְסִים עַל־הַחֲמֹרִים וְאַף־יַיִן עֲנָבִים וּתְאֵנִים וְכָל־מַשָּׂא וּמְבִיאִים יְרוּשָׁלַ͏ִם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וָאָעִיד בְּיוֹם מִכְרָם צָיִד:

הערמות - אלומות של תבואה. **ואעיד** - העידותי בהם שלא לעשות. **ביום מכרם**
ציד - ביום שהיו מוכרים מזון וציד, ציד, כמו: ויתן להם צידה לדרך (בראשית מ"ה, כ"א).

(טז) וְהַצֹּרִים יָשְׁבוּ בָהּ מְבִיאִים דָּאג וְכָל־מֶכֶר וּמוֹכְרִים בַּשַּׁבָּת לִבְנֵי יְהוּדָה וּבִירוּשָׁלָ͏ִם:

והצורים - סוחרים של צור מביאים דגים למכור.

(יז) וָאָרִיבָה אֶת חֹרֵי יְהוּדָה וָאֹמְרָה לָהֶם מָה־הַדָּבָר הָרָע הַזֶּה אֲשֶׁר אַתֶּם עֹשִׂים וּמְחַלְלִים אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת: (יח) הֲלוֹא כֹה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם וַיָּבֵא אֱ־לֹהֵינוּ עָלֵינוּ אֶת כָּל־הָרָעָה הַזֹּאת וְעַל הָעִיר הַזֹּאת וְאַתֶּם מוֹסִיפִים חָרוֹן עַל־יִשְׂרָאֵל לְחַלֵּל אֶת־הַשַּׁבָּת: (יט) {פ} וַיְהִי כַּאֲשֶׁר צָלְלוּ שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַ͏ִם לִפְנֵי הַשַּׁבָּת וָאֹמְרָה וַיִּסְגְּרוּ הַדְּלָתוֹת וָאֹמְרָה אֲשֶׁר לֹא יִפָּתְחוּם עַד אַחַר הַשַּׁבָּת וּמִנְּעָרַי הֶעֱמַדְתִּי עַל־הַשְּׁעָרִים לֹא־יָבוֹא מַשָּׂא בְּיוֹם הַשַּׁבָּת:

ויהי כאשר צללו - כאשר נטו הצללים של ערב שבת בשערים צויתי לסגור דלתות העיר שלא יפתחו עד אחר שבת שלא יבואו הרוכלים בעיר למכור סחורתן כדי שלא יחללו ישראל את השבת על ידיהם.

(כ) וַיָּלִינוּ הָרֹכְלִים וּמֹכְרֵי כָל־מִמְכָּר מִחוּץ לִירוּשָׁלָ͏ִם פַּעַם וּשְׁתָּיִם:

וילינו - והיו לנים הרוכלים והסוחרים ביום השבת מחוץ לירושלים פעם א' ושתי פעמים כדי שיבואו בני ישראל לפתוח השערים ולקנות מהם בשבת.

(כא) וָאָעִידָה בָהֶם וָאֹמְרָה אֲלֵיהֶ͏ם מַדּוּעַ אַתֶּם לִנִים נֶגֶד הַחוֹמָה אִם־תִּשְׁנוּ יָד אֶשְׁלַח בָּכֶם מִן־הָעֵת הַהִיא לֹא־בָאוּ בַּשַּׁבָּת:

ואומרה אליהם - התריתי באותם הרוכלים. **אם תשנו** - אם תוסיפו לעשות פעם שנייה. **מן העת** - מן אותו יום והלאה לא באו ביום השבת.

(כב) {פ} וָאֹמְרָה לַלְוִיִּם אֲשֶׁר יִהְיוּ מְטַהֲרִים וּבָאִים שֹׁמְרִים הַשְּׁעָרִים לְקַדֵּשׁ אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת גַּם־זֹאת זָכְרָה־לִּי אֱ־לֹהַי וְחוּסָה עָלַי כְּרֹב חַסְדֶּךָ: (כג) {פ}

גַּם| בַּיָּמִים הָהֵם רָאִיתִי אֶת־הַיְהוּדִים הֹשִׁיבוּ נָשִׁים [אַשְׁדֳּדִיּוֹת] (אשדודיות) [עַמֳּנִיּוֹת] (עמוניות) מוֹאֲבִיּוֹת:

הושיבו נשים - אשר נשאו להם נשים נוכריות.

(כד) וּבְנֵיהֶם חֲצִי מְדַבֵּר אַשְׁדּוֹדִית וְאֵינָם מַכִּירִים לְדַבֵּר יְהוּדִית וְכִלְשׁוֹן עַם וָעָם:

חצי מדבר - הרבה מבניהם היו מדברים לשון אשדודית כאמותם.

(כה) וָאָרִיב עִמָּם וָאֲקַלְלֵם וָאַכֶּה מֵהֶם אֲנָשִׁים וָאֶמְרְטֵם וָאַשְׁבִּיעֵם בֵּא־לֹהִים אִם־תִּתְּנוּ בְנֹתֵיכֶם לִבְנֵיהֶם וְאִם־תִּשְׂאוּ מִבְּנֹתֵיהֶם לִבְנֵיכֶם וְלָכֶם:

ואכה - נתתי להם מלקיות להלקותם כדי להוכיחם ולהזכירם.

(כו) הֲלוֹא עַל־אֵלֶּה חָטָא־שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וּבַגּוֹיִם הָרַבִּים לֹא־הָיָה מֶלֶךְ כָּמֹהוּ וְאָהֻוב לֵא־לֹהָיו הָיָה וַיִּתְּנֵהוּ אֱ־לֹהִים מֶלֶךְ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל גַּם־אוֹתוֹ הֶחֱטִיאוּ הַנָּשִׁים הַנָּכְרִיּוֹת:

גם אותו החטיאו - כל שכן שתהיו חוטאים על ידי נשיכם נוכריות וזהו שנאמר בסמוך ולכם הנשמע וגו' בתמיה כלומר שלמה מלך ישראל נמצא חטא על ידי נשים נוכריות ואתם נשאתם נשים נוכריות להיות חוטאין.

(כז) וְלָכֶם הֲנִשְׁמַע לַעֲשׂת אֶת כָּל־הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת לִמְעֹל בֵּא־לֹהֵינוּ לְהֹשִׁיב נָשִׁים נָכְרִיּוֹת: (כח) וּמִבְּנֵי יוֹיָדָע בֶּן־אֶלְיָשִׁיב הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל חָתָן לְסַנְבַלַּט הַחֹרֹנִי וָאַבְרִיחֵהוּ מֵעָלָי:

ומבני יוידע - חתן לסנבלט אחד מבני יוידע חתן לסנבלט צורר היהודים והברחתיהו מעלי למען לא יהיה רגיל בירושלים בשביל חתנו לראות את העיר ואת מוצאיה ואת מובאיה.

(כט) זָכְרָה לָהֶם אֱ־לֹהַי עַל גְּאֲלֵי הַכְּהֻנָּה וּבְרִית הַכְּהֻנָּה וְהַלְוִיִּם:

זכרה להם - הטובה אשר עשו.

(ל) וְטִהַרְתִּים מִכָּל־נֵכָר {פ} וָאַעֲמִידָה מִשְׁמָרוֹת לַכֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם אִישׁ בִּמְלַאכְתּוֹ: (לא) וּלְקָרְבַּן הָעֵצִים בְּעִתִּים מְזֻמָּנוֹת וְלַבִּכּוּרִים זָכְרָה־לִּי אֱ־לֹהַי לְטוֹבָה:

בעתים - לעתים היו כורתים עצים למערכה. **ולבכורים** - שהיו מביאים בכורים בפרק אחד לכל דבר ודבר קבעתי זמנו.

הפטרת מטו"מ לקריאה בצבור ולשמו"ת

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בִּנְבִיאִים טוֹבִים וְרָצָה בְדִבְרֵיהֶם הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וּבִנְבִיאֵי הָאֱמֶת וָצֶדֶק:

(ירמיהו ב', ד') (ד) {פ} שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה בֵּית יַעֲקֹב וְכֹל־מִשְׁפְּחוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל: (ה) כֹּה | אָמַר יְהוָה מַה־מָּצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם בִּי עָוֶל כִּי רָחֲקוּ מֵעָלָי וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיֶּהְבָּלוּ: (ו) וְלֹא אָמְרוּ אַיֵּה יְהוָה הַמַּעֲלֶה אֹתָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם הַמּוֹלִיךְ אֹתָנוּ בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ עֲרָבָה וְשׁוּחָה בְּאֶרֶץ צִיָּה וְצַלְמָוֶת בְּאֶרֶץ לֹא־עָבַר בָּהּ אִישׁ וְלֹא־יָשַׁב אָדָם שָׁם: (ז) וָאָבִיא אֶתְכֶם אֶל־אֶרֶץ הַכַּרְמֶל לֶאֱכֹל פִּרְיָהּ וְטוּבָהּ וַתָּבֹאוּ וַתְּטַמְּאוּ אֶת־אַרְצִי וְנַחֲלָתִי שַׂמְתֶּם לְתוֹעֵבָה: (ח) הַכֹּהֲנִים לֹא אָמְרוּ אַיֵּה יְהוָה וְתֹפְשֵׂי הַתּוֹרָה לֹא יְדָעֻונִי וְהָרֹעִים פָּשְׁעוּ בִי וְהַנְּבִאִים נִבְּאוּ בַבַּעַל וְאַחֲרֵי לֹא־יוֹעִלוּ הָלָכוּ: (ט) לָכֵן עֹד אָרִיב אִתְּכֶם נְאֻם־יְהוָה וְאֶת־בְּנֵי בְנֵיכֶם אָרִיב: (י) כִּי עִבְרוּ אִיֵּי כִתִּיִּים וּרְאוּ וְקֵדָר שִׁלְחוּ וְהֵתְבּוֹנָנוּ מְאֹד וּרְאוּ הֵן הָיְתָה כָּזֹאת: (יא) הַהֵימִיר גּוֹי אֱלֹהִים וְהֵמָּה לֹא אֱ־לֹהִים וְעַמִּי הֵמִיר כְּבוֹדוֹ בְּלוֹא יוֹעִיל: (יב) שֹׁמּוּ שָׁמַיִם עַל־זֹאת וְשַׂעֲרוּ חָרְבוּ מְאֹד נְאֻם־יְהוָה: (יג) כִּי־שְׁתַּיִם רָעוֹת עָשָׂה עַמִּי אֹתִי עָזְבוּ מְקוֹר | מַיִם חַיִּים לַחְצֹב לָהֶם בֹּארוֹת בֹּארֹת נִשְׁבָּרִים אֲשֶׁר לֹא־יָכְלוּ הַמָּיִם: (יד) הַעֶבֶד יִשְׂרָאֵל אִם־יְלִיד בַּיִת הוּא מַדּוּעַ הָיָה לָבַז: (טו) עָלָיו יִשְׁאֲגוּ כְּפִירִים נָתְנוּ קוֹלָם וַיָּשִׁיתוּ אַרְצוֹ לְשַׁמָּה עָרָיו [נִצְּתוּ] (נצתה) מִבְּלִי יֹשֵׁב: (טז) גַּם־בְּנֵי־נֹף [וְתַחְפַּנְחֵס] (ותחפנס) יִרְעוּךְ קָדְקֹד: (יז) הֲלוֹא־זֹאת תַּעֲשֶׂה־לָּךְ עָזְבֵךְ אֶת־יְהוָה אֱ־לֹהַיִךְ בְּעֵת מוֹלְכֵךְ בַּדָּרֶךְ: (יח) וְעַתָּה מַה־לָּךְ לְדֶרֶךְ מִצְרַיִם לִשְׁתּוֹת מֵי שִׁחוֹר וּמַה־לָּךְ לְדֶרֶךְ אַשּׁוּר לִשְׁתּוֹת מֵי נָהָר: (יט) תִּיסָּרֵךְ רָעָתֵךְ וּמְשֻׁבוֹתַיִךְ תוֹכִחֽוּךְ וּדְעִי וּרְאִי כִּי־רַע וָמָר עָזְבֵךְ אֶת־יְהוָה אֱ־לֹהָיִךְ וְלֹא פַחְדָתִי אֵלַיִךְ נְאֻם־אֲדֹנָי יֱ־הוִה צְבָאוֹת: (כ) כִּי מֵעוֹלָם שָׁבַרְתִּי עֻלֵּךְ נִתַּקְתִּי מוֹסְרוֹתַיִךְ וַתֹּאמְרִי לֹא [אֶעֱבֹר] (אעבוד) כִּי עַל־כָּל־גִּבְעָה גְּבֹהָה וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן אַתְּ צֹעָה זֹנָה: (כא) וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ שׂוֹרֵק כֻּלֹּה זֶרַע אֱמֶת וְאֵיךְ נֶהְפַּכְתְּ לִי סוּרֵי הַגֶּפֶן נָכְרִיָּה: (כב) כִּי אִם־תִּכַבְּסִי בַּנֶּתֶר וְתַרְבִּי־לָךְ בֹּרִית נִכְתָּם עֲוֹנֵךְ לְפָנַי נְאֻם אֲדֹנָי יֱ־הוִה: (כג) אֵיךְ תֹּאמְרִי לֹא נִטְמֵאתִי אַחֲרֵי הַבְּעָלִים לֹא הָלַכְתִּי רְאִי דַרְכֵּךְ בַּגַּיְא דְּעִי מֶה עָשִׂית בִּכְרָה קַלָּה מְשָׁרֶכֶת דְּרָכֶיהָ: (כד) פֶּרֶה | לִמֵּד מִדְבָּר בְּאַוַּת [נַפְשָׁהּ] (נפשו) שָׁאֲפָה רוּחַ תַּאֲנָתָהּ מִי יְשִׁיבֶנָּה כָּל־מְבַקְשֶׁיהָ לֹא יִיעָפוּ בְּחָדְשָׁהּ יִמְצָאוּנָהּ: (כה) מִנְעִי רַגְלֵךְ מִיָּחֵף [וּגְרוֹנֵךְ] (וגורנך) מִצְּמָאָה וַתֹּאמְרִי נוֹאָשׁ לֹוא כִּי־אָהַבְתִּי זָרִים וְאַחֲרֵיהֶם אֵלֵךְ: (כו) כְּבֹשֶׁת גַּנָּב כִּי יִמָּצֵא כֵּן הֹבִישׁוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל הֵמָּה מַלְכֵיהֶם שָׂרֵיהֶם וְכֹהֲנֵיהֶם וּנְבִיאֵיהֶם: (כז) אֹמְרִים לָעֵץ אָבִי אַתָּה וְלָאֶבֶן אַתְּ [יְלִדְתָּנוּ] (ילדתני) כִּי־

פָּנִו אֵלַי עֹרֶף וְלֹא פָנִים וּבְעֵת רָעָתָם יֹאמְרוּ קוּמָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ: (כח) וְאַיֵּה אֱ־
לֹהֶיךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לָּךְ יָקֻומוּ אִם־יוֹשִׁיעוּךָ בְּעֵת רָעָתֶךָ כִּי מִסְפַּר עָרֶיךָ הָיוּ אֱ־
לֹהֶיךָ יְהוּדָה: (א) {ס} אִם־תָּשׁוּב יִשְׂרָאֵל | נְאֻם־יְהוָה אֵלַי תָּשׁוּב וְאִם־תָּסִיר
שִׁקּוּצֶיךָ מִפָּנַי וְלֹא תָנוּד: (ב) וְנִשְׁבַּעְתָּ חַי־יְהוָה בֶּאֱמֶת בְּמִשְׁפָּט וּבִצְדָקָה
וְהִתְבָּרְכוּ בוֹ גוֹיִם וּבוֹ יִתְהַלָּלוּ:

***

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, צוּר כָּל הָעוֹלָמִים, צַדִּיק בְּכָל הַדּוֹרוֹת,
הָאֵל הַנֶּאֱמָן, הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה, הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם, שֶׁכָּל דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק. נֶאֱמָן
אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ, וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אָחוֹר לֹא יָשׁוּב
רֵיקָם, כִּי אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הָאֵל הַנֶּאֱמָן בְּכָל דְּבָרָיו:
רַחֵם עַל צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ, וְלַעֲלוּבַת נֶפֶשׁ תּוֹשִׁיעַ וּתְשַׂמַּח בִּמְהֵרָה
בְיָמֵינוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ: **שַׂמְּחֵנוּ** יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא
עַבְדֶּךָ, וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ, בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֶל לִבֵּנוּ. עַל כִּסְאוֹ לֹא
יֵשֵׁב זָר וְלֹא יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ. כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לוֹ שֶׁלֹּא
יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מָגֵן דָּוִד: **עַל הַתּוֹרָה** וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל
הַנְּבִיאִים וְעַל יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה, שֶׁנָּתַתָּ לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לִקְדֻשָּׁה וְלִמְנוּחָה,
לְכָבוֹד וּלְתִפְאֶרֶת, עַל הַכֹּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ,
יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת.

הַמּוֹלָד יִהְיֶה בְּלֵיל רְבִיעִי, שָׁעָה 7, 30 דַּקּוֹת וְ17 חֲלָקִים
רֹאשׁ חֹדֶשׁ מְנַחֵם־אָב בְּיוֹם הָרְבִיעִי הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה

הפטרת מטו"מ לשמו"ת

(ירמיהו א-ב) (א) דִּבְרֵי יִרְמְיָהוּ בֶּן־חִלְקִיָּהוּ מִן־הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר בַּעֲנָתוֹת
בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִן: (ב) אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלָיו בִּימֵי יֹאשִׁיָּהוּ בֶן־אָמוֹן מֶלֶךְ
יְהוּדָה בִּשְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְמָלְכוֹ: (ג) וַיְהִי בִּימֵי יְהוֹיָקִים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ
יְהוּדָה עַד־תֹּם עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְצִדְקִיָּהוּ בֶן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד־גְּלוֹת
יְרוּשָׁלַם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי: (ד) {פ} וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: (ה) בְּטֶרֶם
[אֶצָרְךָ] (אצורך) בַּבֶּטֶן יְדַעְתִּיךָ וּבְטֶרֶם תֵּצֵא מֵרֶחֶם הִקְדַּשְׁתִּיךָ נָבִיא לַגּוֹיִם
נְתַתִּיךָ: (ו) וָאֹמַר אָהָהּ אֲ־דֹנָי יֱ־הוִֹה הִנֵּה לֹא־יָדַעְתִּי דַּבֵּר כִּי־נַעַר אָנֹכִי: (ז)
{ס} וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל־תֹּאמַר נַעַר אָנֹכִי כִּי עַל־כָּל־אֲשֶׁר אֶשְׁלָחֲךָ תֵּלֵךְ
וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוְּךָ תְּדַבֵּר: (ח) אַל־תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי־אִתְּךָ אֲנִי לְהַצִּלֶךָ
נְאֻם־יְהוָה: (ט) וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יָדוֹ וַיִּגַּע עַל־פִּי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הִנֵּה

נָתַתִּי דְבָרַי בְּפִיךָ: (י) רְאֵה הִפְקַדְתִּיךָ | הַיּוֹם הַזֶּה עַל־הַגּוֹיִם וְעַל־הַמַּמְלָכוֹת לִנְתוֹשׁ וְלִנְתוֹץ וּלְהַאֲבִיד וְלַהֲרוֹס לִבְנוֹת וְלִנְטוֹעַ: (יא) {פ} וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר מָה־אַתָּה רֹאֶה יִרְמְיָהוּ וָאֹמַר מַקֵּל שָׁקֵד אֲנִי רֹאֶה: (יב) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הֵיטַבְתָּ לִרְאוֹת כִּי־שֹׁקֵד אֲנִי עַל־דְּבָרִי לַעֲשֹׂתוֹ: (יג) {ס} וַיְהִי דְבַר־יְהוָה | אֵלַי שֵׁנִית לֵאמֹר מָה אַתָּה רֹאֶה וָאֹמַר סִיר נָפוּחַ אֲנִי רֹאֶה וּפָנָיו מִפְּנֵי צָפוֹנָה: (יד) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי מִצָּפוֹן תִּפָּתַח הָרָעָה עַל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ: (טו) כִּי | הִנְנִי קֹרֵא לְכָל־מִשְׁפְּחוֹת מַמְלְכוֹת צָפוֹנָה נְאֻם־יְהוָה וּבָאוּ וְנָתְנוּ אִישׁ כִּסְאוֹ פֶּתַח | שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַם וְעַל כָּל־חוֹמֹתֶיהָ סָבִיב וְעַל כָּל־עָרֵי יְהוּדָה: (טז) וְדִבַּרְתִּי מִשְׁפָּטַי אוֹתָם עַל כָּל־רָעָתָם אֲשֶׁר עָזָבוּנִי וַיְקַטְּרוּ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְמַעֲשֵׂי יְדֵיהֶם: (יז) וְאַתָּה תֶּאְזֹר מָתְנֶיךָ וְקַמְתָּ וְדִבַּרְתָּ אֲלֵיהֶם אֵת כָּל־אֲשֶׁר אָנֹכִי אֲצַוֶּךָּ אַל־תֵּחַת מִפְּנֵיהֶם פֶּן־אַחִתְּךָ לִפְנֵיהֶם: (יח) וַאֲנִי הִנֵּה נְתַתִּיךָ הַיּוֹם לְעִיר מִבְצָר וּלְעַמּוּד בַּרְזֶל וּלְחֹמוֹת נְחֹשֶׁת עַל־כָּל־הָאָרֶץ לְמַלְכֵי יְהוּדָה לְשָׂרֶיהָ לְכֹהֲנֶיהָ וּלְעַם הָאָרֶץ: (יט) וְנִלְחֲמוּ אֵלֶיךָ וְלֹא־יוּכְלוּ לָךְ כִּי־אִתְּךָ אֲנִי נְאֻם־יְהוָה לְהַצִּילֶךָּ: (א) {פ} וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: (ב) הָלֹךְ וְקָרָאתָ בְאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אַהֲבַת כְּלוּלֹתָיִךְ לֶכְתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה: (ג) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהוָה רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ כָּל־אֹכְלָיו יֶאְשָׁמוּ רָעָה תָּבֹא אֲלֵיהֶם נְאֻם־יְהוָה:

פרק משנה שבועי – מנחות פרק ז׳

שבוע פרשת מטו"מ

(א) הַתּוֹדָה הָיְתָה בָּאָה חָמֵשׁ סְאִין יְרוּשַׁלְמִיּוֹת, שֶׁהֵן שֵׁשׁ מִדְבָּרִיּוֹת, שְׁתֵּי אֵיפוֹת, הָאֵיפָה שָׁלֹשׁ סְאִין, עֶשְׂרִים עִשָּׂרוֹן, עֲשָׂרָה לֶחֶמֶץ וַעֲשָׂרָה לַמַּצָּה. עֲשָׂרָה לֶחֶמֶץ, עִשָּׂרוֹן לְחַלָּה. וַעֲשָׂרָה לַמַּצָּה, וּבַמַּצָּה שְׁלֹשָׁה מִינִין, חַלּוֹת וּרְקִיקִים וּרְבוּכָה. נִמְצְאוּ שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנוֹת וּשְׁלִישׁ לְכָל מִין, שָׁלֹשׁ חַלּוֹת לְעִשָּׂרוֹן. בְּמִדָּה יְרוּשַׁלְמִית הָיוּ שְׁלֹשִׁים קַב, חֲמִשָּׁה עָשָׂר לֶחֶמֶץ, וַחֲמִשָּׁה עָשָׂר לַמַּצָּה. חֲמִשָּׁה עָשָׂר לֶחֶמֶץ, קַב וָחֵצִי לְחַלָּה. וַחֲמִשָּׁה עָשָׂר לַמַּצָּה, וְהַמַּצָּה שְׁלֹשָׁה מִינִין, חַלּוֹת וּרְקִיקִים וּרְבוּכָה, נִמְצְאוּ חֲמֵשֶׁת קַבִּים לְכָל מִין, שְׁתֵּי חַלּוֹת לְקָב.

הַתּוֹדָה. חָמֵשׁ סְאִין יְרוּשַׁלְמִיּוֹת שֶׁהֵן שֵׁשׁ מִדְבָּרִיּוֹת. חָמֵשׁ סְאִין שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם הֵן שֵׁשׁ מֵאוֹתָן שֶׁהָיוּ בַּמִּדְבָּר בִּימֵי מֹשֶׁה. שֶׁהוֹסִיפוּ עַל הַמִּדָּה שֶׁהָיְתָה בִּימֵי מֹשֶׁה שְׁתוּת. דְּקַיְמָא לָן מוֹסִיפִין עַל הַמִּדּוֹת וְאֵין מוֹסִיפִין יוֹתֵר מִשְּׁתוּת. וְאוֹתוֹ שְׁתוּת הוּא שְׁתוּת מִלְּבַר: **שְׁתֵּי אֵיפוֹת**. כְּלוֹמַר, הָנָךְ שֵׁשׁ סְאִין הֵם שְׁתֵּי אֵיפוֹת, שֶׁהֵם עֶשְׂרִים עִשָּׂרוֹן, שֶׁהֲרֵי בְּכָל אֵיפָה עֲשָׂרָה עֶשְׂרוֹנוֹת: **עֲשָׂרָה לֶחֶמֶץ**. עֲשָׂרָה עֶשְׂרוֹנִים לְעֶשֶׂר חַלּוֹת חָמֵץ שֶׁבַּתּוֹדָה: **רְבוּכָה**. חֲלוּטָה בְּמַיִם רוֹתְחִין קְרוּיָה רְבוּכָה. וְרַמְבַּ"ם פֵּרֵשׁ רְבוּכָה, מְרֻבָּה בְּשֶׁמֶן וּקְלוּיָה בּוֹ, לְפִי שֶׁהָיָה בָּהּ שֶׁמֶן כְּנֶגֶד הַחַלּוֹת וְהָרְקִיקִין: **נִמְצְאוּ שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנוֹת וּשְׁלִישׁ לְכָל מִין וָמִין**. שֶׁבַּמַּצָּה: **שָׁלֹשׁ חַלּוֹת לְעִשָּׂרוֹן**. דַּהֲוָה לְהוּ עֶשֶׂר חַלּוֹת לִשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנוֹת וּשְׁלִישׁ: **בְּמִדָּה יְרוּשַׁלְמִית**. שֶׁלֹּא הָיוּ בָּהּ עֶשְׂרוֹנוֹת אֶלָּא קַבִּים, הָוֵי הָנָךְ חָמֵשׁ סְאִין שְׁלֹשִׁים קַבִּין. שֶׁהַסְּאָה שִׁשָּׁה קַבִּים. וּבַגְּמָרָא בַּבְּרַיְתָא מַיְתֵי מִגְּזֵרָה שָׁוָה שֶׁכָּל מִין וָמִין מֵאַרְבָּעָה מִינִים שֶׁבַּתּוֹדָה הָיוּ בָּאִים עֶשֶׂר חַלּוֹת, וְאָמְרוּ, נֶאֱמַר כָּאן וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶחָד מִכָּל קָרְבָּן תְּרוּמָה לַה', וְנֶאֱמַר בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר [מִמֶּנּוּ] תְּרוּמָה לַה', מַה לְּהַלָּן אֶחָד מֵעֶשֶׂר אַף כָּאן אֶחָד מֵעֶשֶׂר. וְלָמַדְנוּ שֶׁמִּין אֶחָד שֶׁל חָמֵץ הָיָה עֲשָׂרָה עֶשְׂרוֹנִים כְּנֶגֶד שְׁלֹשָׁה מִינִים שֶׁל מַצָּה, מִדִּכְתִיב (ויקרא ז) עַל חַלַּת לֶחֶם חָמֵץ, אָמְרָה תּוֹרָה כְּנֶגֶד חָמֵץ הָבֵא מַצָּה:

(ב) הַמְּלוּאִים הָיוּ בָּאִים כַּמַּצָּה שֶׁבַּתּוֹדָה, חַלּוֹת וּרְקִיקִים וּרְבוּכָה. הַנְּזִירוּת הָיְתָה בָּאָה שְׁתֵּי יָדוֹת בַּמַּצָּה שֶׁבַּתּוֹדָה, חַלּוֹת וּרְקִיקִים, וְאֵין בָּהּ רְבוּכָה, נִמְצְאוּ עֲשָׂרָה קַבִּים יְרוּשַׁלְמִיּוֹת, שֶׁהֵן שִׁשָּׁה עֶשְׂרוֹנוֹת וַעֲדוּיָן. וּמִכֻּלָּן הָיָה נוֹטֵל אֶחָד מֵעֲשָׂרָה תְּרוּמָה, שֶׁנֶּאֱמַר: וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶחָד מִכָּל קָרְבָּן תְּרוּמָה לַה' (ויקרא ז', י"ד). אֶחָד, שֶׁלֹּא יִטֹּל פָּרוּס. מִכָּל קָרְבָּן, שֶׁיְּהוּ כָּל הַקָּרְבָּנוֹת שָׁוִין, וְשֶׁלֹּא יִטֹּל מִקָּרְבָּן לַחֲבֵרוֹ. לַכֹּהֵן הַזֹּרֵק אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים לוֹ יִהְיֶה, וְהַשְּׁאָר נֶאֱכָל לַבְּעָלִים.

הַמְּלוּאִים. שֶׁהָיוּ בִּימֵי מֹשֶׁה. כְּשֶׁנִּתְחַנֵּךְ אַהֲרֹן וּבָנָיו לַכְּהֻנָּה: **הָיוּ בָּאִים כַּמַּצָּה שֶׁבַּתּוֹדָה חַלּוֹת וּרְקִיקִים וּרְבוּכָה**. דִּכְתִיב בַּמִּלּוּאִים (שם ח) וּמִסַּל הַמַּצּוֹת אֲשֶׁר לִפְנֵי ה' לָקַח חַלַּת מַצָּה אַחַת וְחַלַּת לֶחֶם שֶׁמֶן אַחַת וְרָקִיק אֶחָד, חַלַּת מַצָּה אֵלּוּ חַלּוֹת, וְחַלַּת לֶחֶם שֶׁמֶן זוּ רְבוּכָה דְּמוֹסִיף בָּהּ שֶׁמֶן כְּנֶגֶד חַלּוֹת וּרְקִיקִים, וְרָקִיק זֶה

רָקִיק: **נְזִירוּת**. לַחְמֵי נָזִיר, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו) וְסַל מַצּוֹת סֹלֶת חַלֹּת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן. וּרְבוּכָה לֹא הֻזְכַּר שָׁם: **שְׁתֵּי יָדוֹת**. שְׁנֵי חֲלָקִים שֶׁל מִינֵי מַצָּה שֶׁבַּתּוֹדָה הָיוּ בַּנְּזִירוּת, וּכְדִמְפָרֵשׁ וְאָזֵיל: **נִמְצְאוּ**. לַנְּזִירוּת: **עֲשָׂרָה קַבִּין**. שֶׁהֲרֵי בַּשְּׁלֹשָׁה מִינֵי מַצָּה שֶׁבַּתּוֹדָה הָיוּ חֲמִשָּׁה עָשָׂר קַבִּין, וְהָוֵי לְהוּ עֲשָׂרָה שְׁנֵי יָדוֹת שֶׁל חֲמִשָּׁה עָשָׂר: **שֶׁהֵן שֵׁשׁ עֶשְׂרוֹנוֹת וַעֲדוּיָן**. כְּלוֹמַר, עוֹד שֶׁנּוֹסֶף עֲלֵיהֶן. שֶׁהֲרֵי הָיוּ שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים וּשְׁלִישׁ לְכָל מִין כְּדַאֲמַרַן לְעֵיל גַּבֵּי מַצָּה שֶׁבַּתּוֹדָה, נִמְצָא לִשְׁנֵי מִינִים שִׁשָּׁה עֶשְׂרוֹנוֹת וּשְׁנֵי שְׁלִישֵׁי עִשָּׂרוֹן, וְהַיְנוּ דְּקָאָמַר שִׁשָּׁה עֶשְׂרוֹנוֹת וַעֲדוּיָן: **וּמִכְּלָן**. מִכָּל אַרְבָּעָה מִינִים שֶׁבַּתּוֹדָה הָיוּ הַכֹּהֲנִים נוֹטְלִים אֶחָד מֵעֲשָׂרָה תְּרוּמָה: **שֶׁלֹּא יִטֹּל פָּרוּס**. שָׁבוּר וְחָתוּךְ: **שֶׁיִּהְיוּ כָּל הַקָּרְבָּנוֹת שָׁוִין**. הַמִּינִים יְהוּ שָׁוִין, עֲשָׂרָה חַלּוֹת לְכָל מִין: **שֶׁלֹּא יִטֹּל תְּרוּמָה מִקָּרְבָּן עַל חֲבֵרוֹ**. שֶׁאִם הָיָה מִמִּין זֶה חֲמִשָּׁה וּמִמִּין זֶה חֲמִשָּׁה עָשָׂר, נִמְצָא מַפְרִישׁ מִזֶּה עַל זֶה:

(ג) הַשּׁוֹחֵט אֶת הַתּוֹדָה בִּפְנִים, וְלַחְמָהּ חוּץ לַחוֹמָה, לֹא קָדַשׁ הַלָּחֶם. שְׁחָטָהּ עַד שֶׁלֹּא קָרְמוּ בַּתַּנּוּר, וַאֲפִלּוּ קָרְמוּ כֻּלָּן חוּץ מֵאַחַד מֵהֶן, לֹא קָדַשׁ הַלָּחֶם. שְׁחָטָהּ חוּץ לִזְמַנָּהּ וְחוּץ לִמְקוֹמָהּ, קָדַשׁ הַלָּחֶם. שְׁחָטָהּ וְנִמְצֵאת טְרֵפָה, לֹא קָדַשׁ הַלָּחֶם. שְׁחָטָהּ וְנִמְצֵאת בַּעֲלַת מוּם, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, קָדָשׁ, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא קָדַשׁ. שְׁחָטָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, וְכֵן אֵיל הַמְּלוּאִים וְכֵן שְׁנֵי כִבְשֵׁי עֲצֶרֶת שֶׁשְּׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, לֹא קָדַשׁ הַלָּחֶם.

הַשּׁוֹחֵט אֶת הַתּוֹדָה בִּפְנִים. לִפְנִים מִן הָעַזָּרָה: **וְלַחְמָהּ חוּץ לַחוֹמָה**. בַּגְּמָרָא מוֹקְמִינַן לַהּ חוּץ לְחוֹמַת בֵּית פַּאגִי. רַבּוֹתַי פֵּרְשׁוּ חוּץ לַחוֹמָה הַחִיצוֹנָה שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם. [אֲבָל חוּץ לָעֲזָרָה קָדוֹשׁ]. וְאַף עַל גַּב דִּכְתִיב (ויקרא ז) וְהִקְרִיב עַל זֶבַח הַתּוֹדָה חַלּוֹת, דְּמַשְׁמַע לִכְאוֹרָה שֶׁיִּהְיֶה הַלֶּחֶם אֶצְלָהּ בִּשְׁעַת זְבִיחָה, לֹא דָּרְשִׁינַן עַל בְּסָמוּךְ. וְרַמְבַּ"ם גּוֹרֵס בֵּית בַּגִּי. וּמְפָרֵשׁ שֶׁהוּא מָקוֹם קָרוֹב לְהַר הַבַּיִת אֶלָּא שֶׁהוּא חוּץ לְחוֹמַת הַר הַבַּיִת וְשָׁם אוֹפִים הַמְּנָחוֹת. וְעַל שֵׁם כָּךְ הָיוּ קוֹרִים לוֹ בֵּית בַּגִּי. לְשׁוֹן פַּת בַּג הַמֶּלֶךְ: **עַד שֶׁלֹּא קָרְמוּ בַּתַּנּוּר**. לָאו לֶחֶם נִינְהוּ. אֶלָּא עִסָּה בְּעָלְמָא: **שְׁחָטָהּ**. עַל מְנָת לְאָכְלָהּ חוּץ לִזְמַנָּהּ, קָדַשׁ הַלֶּחֶם וְנִפְגַּל. עַל מְנָת לְאָכְלָהּ חוּץ לִמְקוֹמָהּ, קָדַשׁ הַלֶּחֶם וְנִפְסַל. וְטַעֲמָא דְּקָדַשׁ הַלֶּחֶם, מִשּׁוּם דִּפְסוּלוֹ בַּקֹּדֶשׁ, וְקַיְמָא לָן כָּל שֶׁפְּסוּלוֹ בַּקֹּדֶשׁ הַקֹּדֶשׁ מְקַבְּלוֹ: **שְׁחָטָהּ וְנִמְצֵאת טְרֵפָה לֹא קָדַשׁ הַלֶּחֶם**. דִּפְסוּלוֹ קֹדֶם שְׁחִיטָה הוּא: **שְׁחָטָהּ וְנִמְצֵאת בַּעֲלַת מוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר קָדָשׁ**. בַּגְּמָרָא מוֹקֵי לַהּ בְּדָדְקִין שֶׁבָּעַיִן, דִּבְכִי הַאי מוּמָא סָבַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּאִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ הוֹאִיל וְאֵין מוּמָן נִכָּר, הִלְכָּךְ קָדַשׁ הַלֶּחֶם. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: **שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ**. לֹא קָדַשׁ הַלֶּחֶם, דִּכְתִיב (ויקרא ז) עַל חַלּוֹת לֶחֶם חָמֵץ יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ עַל זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו, עַל זֶבַח שֶׁנִּזְבַּח לְשֵׁם תּוֹדַת שְׁלָמָיו: **וְכֵן אֵיל הַמְּלוּאִים**. לְפִי שֶׁהֵן הָיוּ תְּחִלָּה לְכָל הַקָּרְבָּנוֹת נָקַט אֵיל הַמְּלוּאִים. וְהוּא הַדִּין לְאֵיל נָזִיר, דִּמְלוּאִים כְּקָרְבַּן יָחִיד הֵן חֲשׁוּבִים:

(ד) נְסָכִין שֶׁקִּדְּשׁוּ בִּכְלִי וְנִמְצָא הַזֶּבַח פָּסוּל, אִם יֵשׁ שָׁם זֶבַח אַחֵר, יִקָּרְבוּ עִמּוֹ. וְאִם לָאו, יִפָּסְלוּ בְּלִינָה. וְלַד תּוֹדָה וּתְמוּרָתָהּ, וְהַמַּפְרִישׁ תּוֹדָתוֹ וְאָבְדָה וְהִפְרִישׁ

אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, אֵינָן טְעוּנִים לֶחֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: וְהִקְרִיב עַל זֶבַח הַתּוֹדָה (ויקרא ז', י"ב), הַתּוֹדָה טְעוּנָה לֶחֶם, וְלֹא וְלָדָהּ וְלֹא חֲלִיפָתָהּ וְלֹא תְמוּרָתָהּ טְעוּנִין לֶחֶם.

נְסָכִים שֶׁקִּדְּשׁוּ בִכְלִי. לָאו דַּוְקָא בִּכְלִי. שֶׁאֵין נְסָכִים מִתְקַדְּשִׁים לִפְסֹל בְּיוֹצֵא וּבְלִינָה וְאַף עַל פִּי שֶׁקִּדְּשׁוּ בִּכְלִי, אֶלָּא בְּשִׁחִיטַת הַזֶּבַח, דִּכְתִיב זֶבַח וּנְסָכִים, הַנְּסָכִים תְּלוּיִים בַּזֶּבַח: **וְנִמְצָא הַזֶּבַח פָּסוּל**. שֶׁנִּפְסַל בַּזְּרִיקָה. דְּאִלּוּ בַּשְּׁחִיטָה נִפְסַל, לֹא קָדְשׁוּ נְסָכִים: **אִם יֶשׁ שָׁם זֶבַח אַחֵר יִקְרְבוּ עִמּוֹ**. בִּנְסָכִים שֶׁל צִבּוּר מוֹקְמִינַן לַהּ לְמַתְנִיתִין, מִשּׁוּם דְּלֵב בֵּית דִּין מַתְנֶה עֲלֵיהֶם, אִם הֻצְרְכוּ לְזֶבַח זֶה הֻצְרְכוּ וְאִם לָאו יִהְיוּ לְזֶבַח אַחֵר. אֲבָל בִּנְסָכִים שֶׁל יָחִיד אֵין כְּשֵׁרִים לְזֶבַח אַחֵר. וַאֲפִלּוּ נְסָכִים שֶׁל צִבּוּר אֵין קְרֵבִים עִם זֶבַח אַחֵר אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה אוֹתוֹ זֶבַח זָבוּחַ כְּשֶׁנִּפְסַל הַזֶּבַח הָרִאשׁוֹן, אֲבָל אִם לֹא הָיָה זָבוּחַ בְּשָׁעָה שֶׁנִּפְסַל הַזֶּבַח הָרִאשׁוֹן, אֵין קְרֵבִים עִם הַזֶּבַח הָאַחֵר. וּמַתְנִיתִין חַסּוֹרֵי מִחַסְּרָא וְהָכִי קָתָנֵי, יִקְרְבוּ עִמּוֹ, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁהָיָה זֶבַח זָבוּחַ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, אֲבָל אִם לֹא הָיָה זֶבַח זָבוּחַ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נַעֲשָׂה כְּמוֹ שֶׁנִּפְסְלוּ בְּלִינָה וּפְסוּלִים. וְהָכִי מִפְּרָשָׁא מַתְנִיתִין בַּגְּמָרָא. וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְקַדְּשׁוּ נְסָכִים בִּכְלִי אַף עַל פִּי שֶׁנִּשְׁחַט הַזֶּבַח יְכוֹלִים לְהַקְרִיב נְסָכִים אֲפִלּוּ אַחַר כַּמָּה יָמִים, דְּקַיְמָא לָן מֵבִיא אָדָם קָרְבָּנוֹ הַיּוֹם וְנִסְכּוֹ אֲפִלּוּ אַחַר כַּמָּה יָמִים, בֵּין נְסָכִים שֶׁל יָחִיד בֵּין נְסָכִים שֶׁל צִבּוּר. וְכֵן מְצֹרָע מֵבִיא אֲשָׁמוֹ הַיּוֹם וְלֹג שֶׁמֶן שֶׁלּוֹ לְאַחַר כַּמָּה יָמִים **וְלַד תּוֹדָה**. שֶׁהִפְרִישׁ תּוֹדָה מְעֻבֶּרֶת וְיָלְדָה: **וְכֵן הַמַּפְרִישׁ תּוֹדָתוֹ וְאָבְדָה וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ אֵינָהּ טְעוּנָה לֶחֶם**. הָרִאשׁוֹנָה, אִם נִמְצֵאת לְאַחַר הַקְרָבַת שְׁנִיָּה. וְכֵן שְׁנִיָּה אִם נִמְצֵאת הָרִאשׁוֹנָה קֹדֶם הַקְרָבָתָהּ וְהִקְרִיב רִאשׁוֹנָה, שׁוּב אֵין הַשְּׁנִיָּה טְעוּנָה לֶחֶם: **חֲלִיפָתָהּ**. הֵינוּ הַמַּפְרִישׁ תּוֹדָה וְאָבְדָה וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ: תְּמוּרָתָהּ. כְּגוֹן שֶׁעוֹמֶדֶת בְּעֵין וְאוֹמֵר זוֹ תְּמוּרַת זוֹ, וּכְתִיב (ויקרא כז) וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ:

(ה) הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה, יָבִיא הִיא וְלַחְמָהּ מִן הַחֻלִּין. תּוֹדָה מִן הַחֻלִּין וְלַחְמָהּ מִן הַמַּעֲשֵׂר, יָבִיא הִיא וְלַחְמָהּ מִן הַחֻלִּין. תּוֹדָה מִן הַמַּעֲשֵׂר וְלַחְמָהּ מִן הַחֻלִּין, יָבִיא. הַתּוֹדָה הִיא וְלַחְמָהּ מִן הַמַּעֲשֵׂר, יָבִיא. וְלֹא יָבִיא מֵחִטֵּי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אֶלָּא מִפְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי.

יָבִיא הִיא וְלַחְמָהּ מִן הַחֻלִּין. וְלֹא מִן הַמַּעֲשֵׂר. דְּכֵיוָן דְּאָמַר הֲרֵי עָלַי הָוֵי לֵיהּ דָּבָר שֶׁבְּחוֹבָה, וְכָל דָּבָר שֶׁבְּחוֹבָה אֵינוֹ בָּא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין: וְאִם אָמַר הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה מִן הַחֻלִּין וְלַחְמָהּ מִן הַמַּעֲשֵׂר יָבִיא הִיא וְלַחְמָהּ מִן הַחֻלִּין. דְּלֶחֶם נִגְרָר אַחַר תּוֹדָה, וְכֵיוָן דְּאָמַר הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה מִן הַחֻלִּין בְּעַל כָּרְחֵיהּ אִיחַיַּב לֵיהּ בַּלֶּחֶם, הִלְכָךְ הַאי דְּמַהֲדַר וְאָמַר לַחְמָהּ מִן הַמַּעֲשֵׂר לָאו כְּלוּם הוּא: **תּוֹדָה מִן הַמַּעֲשֵׂר וְלַחְמָהּ מִן הַחֻלִּין יָבִיא**. כְּלוֹמַר יָבִיא כְּמוֹ שֶׁנָּדַר. וְלָאו חוֹבָה, דְּכָל שֶׁכֵּן אִם יָבִיא שְׁנֵיהֶם מִן הַחֻלִּין דְּשַׁפִּיר עֲבַד. אֶלָּא אִם רָצָה לְהָבִיא כְּמוֹ שֶׁנָּדַר יָבִיא: **וְלֹא יָבִיא**. הַלֶּחֶם: **מֵחִטֵּי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי**. עַצְמוֹ, דְּלֶחֶם דּוּמְיָא דִּשְׁלָמִים בָּעִינַן, מַה שְּׁלָמִים מִפְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְלֹא מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי עַצְמוֹ, אַף לֶחֶם כֵּן:

(ו) מְנַיִן לָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה, לֹא יָבִיא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין, שֶׁנֶּאֱמַר: וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַה' אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר (דברים ט"ז, ב'), וַהֲלֹא אֵין פֶּסַח בָּא אֶלָּא מִן הַבְּהֵמוֹת

וּמִן הָעִזִּים. אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר צֹאן וּבָקָר. אֶלָּא לְהָקִישׁ כֹּל הַבָּא מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן לַפֶּסַח, מַה הַפֶּסַח, שֶׁהוּא בָּא בְּחוֹבָה, אֵינוֹ בָּא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין, אַף כָּל דָּבָר שֶׁהוּא בָּא בְּחוֹבָה, לֹא יָבֹא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין. לְפִיכָךְ, הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה, הֲרֵי עָלַי שְׁלָמִים, הוֹאִיל וְהֵם בָּאִים חוֹבָה, לֹא יָבֹאוּ אֶלָּא מִן הַחֻלִּין. וְהַנְּסָכִים בְּכָל מָקוֹם לֹא יָבֹאוּ אֶלָּא מִן הַחֻלִּין.

מַה פֶּסַח שֶׁהוּא בָּא בְּחוֹבָה אֵינוֹ בָּא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין. דְּפֶסַח מִצְרַיִם לֹא בָּא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין, שֶׁעֲדַיִן לֹא הָיְתָה לָהֶם שׁוּם תְּבוּאַת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, שֶׁאֵין מַעֲשֵׂר אֶלָּא מִשֶּׁנִּכְנְסוּ לָאָרֶץ, וּמַה פֶּסַח מִצְרַיִם לֹא בָּא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין, אַף פֶּסַח דּוֹרוֹת אֵינוֹ בָּא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין, שֶׁהֲרֵי הוּא אוֹמֵר (שמות יג) וְעָבַדְתָּ אֶת הָעֲבֹדָה הַזֹּאת בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה, שֶׁיְּהוּ כָּל עֲבוֹדַת הַחֹדֶשׁ הַזֶּה כְּזֶה שֶׁל מִצְרַיִם: **אַף כָּל דָּבָר שֶׁבְּחוֹבָה**. נַמִּי כּוּ'. לְפִיכָךְ, הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה אוֹ שְׁלָמִים, הוֹאִיל וְהֵן בָּאִים חוֹבָה, דְּקָאָמַר הֲרֵי עָלַי, לֹא יָבִיא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין: **וְהַנְּסָכִים**. אֲפִלּוּ אָמַר הֲרֵי עָלַי לְהָבִיא מִמַּעֲשֵׂר, לֹא יָבִיא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין. דְּכִי שָׂרָא רַחֲמָנָא לַאֲתוֹיֵי שְׁלָמִים מִמַּעֲשֵׂר הָנֵי מִלֵּי שְׁלָמִים גּוּפַיְהוּ דִּבְנֵי אֲכִילָה נִינְהוּ, אֲבָל נְסָכִים דְּכָלִיל הֵם לֹא יָבִיאוּ מִן הַמַּעֲשֵׂר:

השיעור השבועי – פרשת מטות־מסעי

נחלה מבוהלת

נקודה חסידית בפרשת מטות - מעין גנים (ג)

בקשת תהו

"וּמִקְנֶה רַב הָיָה לִבְנֵי רְאוּבֵן וְלִבְנֵי גָד"... בקשת בני ראובן וגד לנחלה בעבר הירדן המזרחי כלל לא מצאה חן בעיני משה רבינו, ואף הזכירה לו את חטא המרגלים. רק לאחר שהבטיחו בתנאי כפול ("תנאי בני גד ובני ראובן") כי יעברו חלוצים בכיבוש עבר הירדן המערבי, נחה דעתו של משה.

על הפסוק "נַחֲלָה מְבוֹהֶלֶת [כתיב: מבחלת] בָּרִאשֹׁנָה וְאַחֲרִיתָהּ לֹא תְבֹרָךְ"[א] דרשו חז"ל "אלו בני ראובן ובני גד... שחיבבו את ממונם יותר מן הנפשות, שהן אומרים למשה 'גדרות צאן נבנה למקננו פה וערים לטפנו'. אמר להם משה אינה כלום, אלא עשו את העיקר עיקר, תחלה 'בנו לכם ערים לטפכם' ואח"כ 'וגדרות לצאנכם'"[ב]. עוד מוסבר שהפגם היה בעצם הבהילות לקבל, כאן ועכשיו, נחלה ב"ארץ מקנה" המתאימה לממונם, תוך ויתור על נחלה בעבר המערבי (ארץ כנען), המקודש יותר - כדברי הרמב"ן[ג] שמשה רבינו רצה תחילה שכל השבטים ינחלו בצד המערבי ואילו עבר הירדן ישאר שמם ('חצר אחורית' של הארץ המיושבת) - ולכן גלו שבטי עבר הירדן לפני שאר השבטים, "ואחריתה לא תברך".

במעשה בני ראובן וגד היה ממד של תהו[ד], התפרצות לא מיושבת, ללא שיקול דעת הקובע סדר עדיפות נכון, וללא סבלנות להמתין עד שיסתיים כיבוש הארץ בכי טוב. עבר הירדן, שברובו אינו קרקע חקלאית אלא ארץ מרעה, מתאים לאנשי תהו שמחוץ לישוב ('קאובוי' רוכבי סוסים). משה מצדו רצה להנחות את נחלת הארץ בדרך תיקון, כנחלה המגיעה מאת ה', ואילו בני ראובן וגד 'משנים את ההיסטוריה' וחוטפים נחלה לעצמם, וכן נאמר שאין מביאים בכורים מעבר הירדן מפני שבבכורים שנאמר "אשר נתת לי" - "ולא שנטלתי לי מעצמי"[ה]. תהו הוא "רצוא", זו התכונה הבולטת של ראובן וגד שנתקנה בכך שהתנדבו להיות "חלוצים" לפני כולם, ואחר כך חזרו בדרך "שוב" לנחלתם בעבר הירדן המזרחי (כתכונת כל איש צבא, נוטריקון יוצא ובא).

לפי התוועדות אור ב' מנחם אב תשע"ה.

[א] משלי כ, כא.

[ב] במדבר רבה כב, ט.

[ג] במדבר כא, כא.

[ד] אכן, הפסוק "נחלה מבוהלת" נדרש גם על מלכי אדום, מלכי התהו. בראשית רבה פג, א.

[ה] ירושלמי בכורים פ"א ה"ח.

שאיפת הגאולה בעבר הירדן

בפשטות, משה נענה רק בדיעבד לבקשת בני גד ובני ראובן, כאילו 'מרים ידים' ונכנע לבקשה ה'תוהית'. אבל אנו יודעים שגם ל'אורות דתהו' יש תפקיד. אדרבה, הגאולה תלויה דווקא בהמשכת "אורות דתהו בכלים דתיקון". גם כאן, נחלת עבר הירדן, שתחילה באה בצורה לא מתוקנת, עתידה להגיע לישראל בשלמות לעתיד לבוא. עשרה עממים ניתנו לאברהם אבינו בברית בין הבתרים, שבעה מתוכם קבלו ישראל ביציאת מצרים, ואילו "קיני קנזי וקדמוני" - השייכים לעבר הירדן - ינתנו רק לעתיד לבוא[ו]. בפנימיות, בעוד שבעת עמי כנען מכוונים כנגד שבע המדות (ז"ת), מחסד עד מלכות, הרי קיני קנזי וקדמוני מכוונים כנגד שלש הספירות העליונות (ג"ר), כתר חכמה בינה, ה'מוחין' של אומות העולם שיתוקנו רק בביאת המשיח.

מצד המניע הגלוי, בחרו בני גד ובני ראובן בעבר הירדן מתוך בהלה לא מבוררת, ועל כך באה בצדק הבקורת של משה, אבל בפנימיות חשו בני ראובן וגד במעלה הגדולה של עבר הירדן ולכן חשקו בו. ועוד, לבהלה יש מקום עמוק בבקשת הגאולה. אמנם על הגאולה העתידה (והקרובה לבוא) נאמר "כי לא בחפזון תצאו"[ז], בניגוד ליציאת מצרים שהיתה בחפזון. אבל הכוונה היא שהקב"ה גואל אותנו "בשובה ונחת", "כי בא מועד", ואילו אנו מצדנו זועקים "עד מתי" ומצפים לגאולה בכלות הנפש, בבהלה חיובית[ח].

גם בהקדמת הממון-צאן לנפש-טף, שנראית לכאורה כשלילית לגמרי, גנוז משהו טוב מאד. הרי על צדיקים נאמר שחביב עליהם ממונם יותר מגופם[ט], כיעקב אבינו שחזר על פכים קטנים (אותם שכח מעבר הנהר, כמו עבר הירדן אצלנו). בעבודה, זו אהבת "בכל מאדך" המתפרשת גם "בכל ממונך"[י] וגם בכוחות 'המאודיים', כוחות התהו מעבר לגבולות.

שליחי משה - חצי שבט המנשה

סוף סוף, היכן משה רבינו בכל הסיפור? לכאורה, כל נחלת עבר הירדן נעשתה למורת רוחו. אך האמת היא שבקשת בני ראובן וגד נובעת בפנימיות מהתקשרות עצמית למשה רבינו. כך אומר משה עצמו לפני מותו, בברכת שבט גד, "וירא ראשית לו כי שם חלקת מחוקק ספון"[יא] - בני גד ראו לקבל נחלה "ראשית" (לפני שאר השבטים) כיון שידעו שבנחלתם יקבר משה רבינו! בהרחבה, משה שייך לכל עבר הירדן, אותו כבש ובו נטמן, הכל 'נחלת משה' ולכן בני ראובן וגד רצו בה כל כך.

אכן, משה מיישב את האורות דתהו בכלים דתקון, וכאן נכנס שבט מנשה לסיפור. בתחילת הפרשה מוזכרים רק בני גד ובני ראובן, אתם נעשה כל המשא-ומתן, והנה

[ו] רש"י בראשית טו, יט. וראה עיניך ברכות בחשבון לפרשת לך לך.

[ז] ישעיה נב, יב.

[ח] וראה בעתה אחישנה עמ' קה הערה ט.

[ט] חולין צא, א.

[י] ברכות פ"ט מ"ה.

[יא] דברים לג, כא.

לבסוף מופיע לפתע שבט מנשה, "ויתן להם משה לבני גד ולבני ראובן ולחצי שבט מנשה בן יוסף". אם בני מנשה לא בקשו נחלה בעבר הירדן, מדוע הם מצטרפים כעת לחגיגה? אלא שמשה מיזמתו מצרף את בני מנשה ונותן להם נחלה בעבר הירדן[ב], כפי שמסביר הרבי מליובאוויטש[ג], משה עשה זאת כפתיחה לירושת ארץ שלשת העממין (קיני-קניזי-קדמוני) לעתיד לבוא, שתעשה מדעת משה (שהרי כל הענינים החשובים - החל מהגאולה הראשונה ומתן תורה ועד הגאולה האחרונה - צריכים להפעל על ידי משה רבינו).

בלשון הקדש חציה של דבר היא חלוקה, לאו דווקא לשני חצאים שוים. לפי זה יש לדרוש שמשה בחר בשבט מנשה לשמש כנציגיו בעבר הירדן כיון ששמו טמון בשם השבט, וחלוקת השבט לשני חצאים היא חלוקת מנשה ל-משה ו-נ (הראיה לקשר בין השמות משה ומנשה היא הפסוק אודות כהן פסל מיכה - "ויהונתן בן גרשֹם בן מנשה"[ד] - בו כתוב מנשה ב-נ תלויה וחז"ל מלמדים כי מדובר במשה רבינו עצמו[טו]). מכיון שמשה רצה שחצי שבט המנשה ייצג אותו, מתבקש לומר שהוא השאיר את חלק ה-משה מעבר לירדן - "שלוחו של אדם כמותו" וכאשר משה שולח את בני מנשה הוא בעצם שולח את עצמו, את משה שבתוכם. לעומת זאת, ה-נ רומזת להסתלקות משה רבינו, שרק אז השיג את שער ה-נ, והיא זו שנכנסת לארץ ישראל.

תורה חדשה

כל סיפור כיבוש עבר הירדן הוא בבחינת "תורה חדשה" - הוא לא היה שייך מצד עצמו לתורת משה, כי לא הגיע מהתעוררות משה רבינו אלא מהתעוררות אחרים. בעוד שמבחינת גד וראובן זוהי "נחלה מבוהלת", הרי שהשתתפות משה 'לכתחילה' הופכת אותו לכיבוש משיחי, שהרי הוא מתחיל את ירושת המשיח של אומות קיני-קניזי-קדמוני. בתורה משה הוא בבחינת "גואל ראשון", אך הצטרפות משה לנחלת עבר הירדן המזרחי - דרך שליחות חצי שבט המנשה - היא כבר בבחינתו כ"גואל אחרון".

כאשר תתגלה בשלמות בחינתו של משה כ"גואל אחרון" תתגלה בחינתו בשלמות, כולל שער הנון. אמנם הוסבר כי חצי שבט המנשה הוא חצי ה'משה' שבו, הרי משה נקבר בהר נבו, הר **נ בו**. וכן ה-נ מתגלה בשמות קיני קניזי קדמוני (כנגד הג"ר הנכללים בשער הנון של הבינה). כאשר יתחברו ביחד משה עם שער ה-נ - במשה העתידי, "הוא גואל אחרון" - קיום עם ישראל בארצו בשלמות, עם היובל, יהיו נצחיים. אחד משמות המשיח - משה כ"גואל אחרון" - הוא ינון, בסוד שער הנון (שלמעלה מה-מט - התכללות ז המדות, שכנגדן ז עממי כנען, זו בזו).

[ב] כמבואר בירושלמי הנ"ל הערה ה, שנחלת חצי המנשה אינה בגדר "שנטלתי מעצמי".

[ג] לקו"ש חכ"ח עמ' 210 ואילך.

[ד] שופטים יח, ל.

[טו] ב"ב קט, ב.

לוח הילולא דצדיקיא לשבוע פרשת קרח

יום ראשון, כ' תמוז

רבי נתן נטע הנובר - מקובל, דרשן והיסטוריון, מחבר ספר 'יון מצולה' המתעד את גזירות ת"ח-ת"ט, נרצח על ידי מורדים באונגריש-ברוד (תמ"ג)

רבי אברהם חיים נאה - מגאוני ירושלים וחסידי חב"ד, בעל 'פסקי הסידור', מפורסם כבעל שיטת השיעורים והמידות ההלכתית (תשי"ד)

יום שני, כ"א בתמוז

ה"מרכבת המשנה" (רבי שלמה מחלמא) - אב"ד לבוב, מחבר החיבור המונומנטלי על הרמב"ם וספר 'שלחן עצי שטים', נפטר בסלוניקי בדרכו לארץ ישראל (תקמ"א)

רבי אברהם מתתיהו פרידמן משטפנשט - "הצדיק משטפנשט", מגדולי אדמו"רי בית רוז'ין ברומניה, שנודע כמושיען של ישראל וכפועל ישועות (תרצ"ג)

יום שלישי, כ"ב בתמוז

רבי שלמה מקארלין - מגדולי אדמו"רי חסידות קארלין, בעל 'שמע שלמה', נהרג על קידוש השם מפגיעת קוזק (תקנ"ב)

רבי דוד מקוצק - בנו וממשיך דרכו של השרף מקוצק, בעל 'אהבת דוד' (תרל"ג)

יום רביעי, כ"ג בתמוז

הרמ"ק (רבי משה קורדובירו) - מגדולי המקובלים בכל הדורות, ראש ישיבת המקובלים בצפת, מחבר 'תומר דבורה' ו'פרדס רימונים' (ש"ל)

יום חמישי, כ"ד בתמוז

רבי אליעזר לבאוויטש מויזניצא - בעל 'דמשק אליעזר', גאון מופלא שנהג בהצנע לכת ולמד תורה מתוך דחק ועניות (תרל"ג)

יום ששי, כ"ה בתמוז

ה"אור לשמים" (רבי מאיר מאפטא) - מגדולי מנהיגי החסידות בפולין, תלמידו של החוזה מלובלין, מחבר התפילה המפורסמת לפרנסה (תקפ"ט)

ה"ישועות מלכו" (רבי ישראל יהושע טרונק מקוטנא) - מגדולי פוסקי חסידות פולין, מחבר שו"ת 'ישועות מלכו' וחידושי 'יבין שמועה', נודע בשקדנותו העצומה (תרנ"ג)

שבת קדש, כ"ו בתמוז

רבי שלמה גאנצפריד - דיין באונגוואר, מחבר ספר 'קיצור שולחן ערוך' שהפך לאחד מספרי ההלכה הנפוצים ביותר בעם הישראלי, ובעל ספר 'אפריון' (תרמ"ו)

רבי סיני הלברשטאם מז'מיגראד - אדמו"ר ומייסד חסידות ז'מיגראד, בעל 'חמדה גנוזה', נפטר בגלות סיביר במהלך מלחמת העולם השנייה (תש"א)

הסיפור החסידי // רבי שלמה מקארלין – כ"ב תמוז

רבי, איך גלייב!

רבי שלמה הלוי סג"ל מקרלין נולד בשנת תצ"ח לאביו רבי מאיר. היה תלמיד מובהק למגיד ממעזריטש ורבי אהרון הגדול מקרלין, ומראשי החסידות בליטא. נודע כבעל מופת מופלא, אך רגיל היה לומר כי "המופת הגדול ביותר הוא להכניס לתוך לבו של ישראל שפע קודש, שיהיה ביכולתו להתפלל לה' יתברך". רבי שלמה תבע בחריפות אהבת ה' ויראתו בעת למוד התורה, וידידו אדמו"ר הזקן אמר עליו כי "הוא חי טפח מעל הקרקע". לאחר פטירת רבי אהרון מקרלין בשנת תקל"ב מילא את מקומו בקרלין, ובי"ז בתמוז תקנ"ב, בהיותו בן 52, נורה ברגלו על ידי קוזאק בזמן קבלת שבת. לאחר פציעתו סיפר שנגזרה גזירה קשה על מחצית מעם ישראל, אך הוא הסכים להיות כופר נפשם. הצדיק מסר את נפשו ומת על קידוש ה' לאחר חמישה ימים, בכ"ב תמוז.

***

הגה"ח רבי משה טרשצ'אנסקי זצ"ל, אב"ד קרמנצ'וג, היה מספר בשם הרב הצדיק הקדוש ר' שלמה מקרלין נ"ע: פעם בלכתו בדרך מבית הכנסת לביתו, אחר התפילה ביום טוב, עבר בעבר שני של הרחוב אדם סומא. כאשר אמרו לו מלוויו כי הרבי מקרלין חוזר עתה מבית הכנסת לביתו, ביקש שיעבירוהו לעבר השני כדי לומר "גוט יום טוב" לרבי. מלוויו מלאו בקשתו וכשהגיע אל הרבי ואמר לו "גוט יום טוב", התפתח ביניהם הדו-שיח דלהלן:

הרבי: המאמין אתה שאם ירצה השי"ת, אתה יכול מיד לראות בעיניך?

הסומא: כן, אני מאמין! (וכאן היה רבי משה מעיר ואומר, נו, יהודי באותן השנים, ובמיוחד בהתחשב מיהו השואל ששואל זאת, מובן שענה לו 'כן' בכל לבו). הרבי: לא, אין זה נחשב לאמונה. אני שואל האם אתה מאמין באמת? הסומא: כן רבי, אני מאמין באמת. הרבי: לא זו אמונה אמתית, שאלתי היא: האם אתה מאמין באמונה שלמה ללא שום ספק וספק ספיקא, שאם הקב"ה רוצה, תהיה מיד בריא בעיניך ככל אדם? הסומא: ודאי שכן. הרבי (ממשיך ועומד על שלו): האמונה שלך לא נחשבת עדיין לאמונה שלמה. הסומא: אמונתי אמונה שלמה.

כך נמשך הויכוח משך זמן, כאשר כל אחד מחזיק בדעתו בעקשנות. עד שהסומא התפרץ וצעק: רבי! איך גלייב [אני מאמין]! מיד נפקחו עיניו והחל לראות ככל האדם. (על אבותינו ועל יחוסם, עמ' 218)

אם צדיקים אחדים חרתו על דגלם דרישת אהבה ויראה, ואחרים התבוננות ושכל אלוקי, הרי עיקר ענייננו של רבי שלמה מקרלין הייתה האמונה האיתנה (כפי שהמאמין הראשון היה אברהם אבינו, המכונה בתנ"ך "איתן האזרחי"). רבי שלמה

בא ללמד כי אין דבר העומד בפני אמונה אמתית בה' יתברך, משום שה', יוצר בראשית, אינו מחויב לחוקי הטבע שהוא ברא. אדרבא, כאשר הקב"ה משדד את המערכה שמו מתקדש. היהודי בסיפור לא חפש 'מופת', הוא בסך הכל רצה לומר 'גוט יום טוב' לרבי שלמה, אבל רבי שלמה ראה בודאי שזו עת רצון, וקפץ על ההזדמנות לקדש שם שמים. לכן גם לא זקף הצדיק את המופת לזכותו וברך את הסומא, תחת זאת עמל לעורר ביהודי אמונה טהורה בה' יתברך, ובדרך ממילא החל זה לראות מיד לאחר מכן.

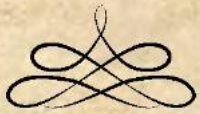
גם זמן התרחשות הסיפור, ביום טוב, קשור למופת הזה: "יום" היינו אור וראיה, והוא "טוב", כלומר ראיה טובה... אפילו מצוות היום, עלייה לרגל, קשורה קשר הדוק בחוש הראייה: בתורה נאמר כי המצווה היא "להראות", ובחז"ל היא נקראת "ראיה".

התלות של הראיה באמונה, מקשרת בין חודש ניסן, לשון נס, שכוחו הפנימי הוא אמונה, לבין חודש תמוז - בו חל היארצייט של רבי שלמה - לו שייך חוש הראיה על פי ספר יצירה. זהו סוד ה"קביעה הרצונית" המתחילה באמונה, עוברת דרך הרצון והשכל ומגיעה עד לראיה (וראה עוד בספר 'לב לדעת', מאמר אמונה וביטחון פרק ח'). הקשר הישיר כאן בין קצוות התהליך, הוא בסוד "עד מהרה ירוץ דברו": מאמונה בעל מודע ועד לראיה גשמית ממש.

גם היום כולנו עורים. "נגששה כעורים קיר, וכאין עינים נגששה". הרבי אומר שהמשיח כבר כאן, ועלינו מוטל רק לפקוח את העינים ולראות זאת. הרבי אף מציע את הדרך הישרה והקלה לכך, לימוד ענייני גאולה ומשיח. זו סגולה חב"דית של הבנה והפנמה, אך לדרכו של רבי שלמה מקרלין, ודאי היה מורה על חיזוק האמונה, גילוי נקודת האמונה האיתנה שהיא ירושה מאברהם אבינו בלב כל יהודי. אך מה אופייה של האמונה אותה מבקש הצדיק לעורר? אם לדייק בלשון המספר, במשך כל הדיון היהודי ענה לרבי בלשון הקדש: 'אני מאמין'. אך בסופו של דבר, הוא התפרץ וצעק את אמונתו באידיש: 'איך גלייב!', ואז החל לראות. מכך ניתן ללמוד, כי כאשר יהודי מבטא את האמונה השלמה והאמתית, מעצם הנשמה שלו, הוא עובר לדבר במאמע-לשון [שפת אם]. המלה אמונה מתחילה באותיות אם, והיא מוטבעת בנו ברחמה - שעל כן יהודי מוגדר בהלכה כמי שנולד לאם יהודיה...

מהי הגימטריא של הביטוי העברי, "אני מאמין"? 202, או רב. בכתבי האריז"ל מבואר, כי זהו מספר הניצוצות שנתבררו בגלות מצרים (מתוך רפח הניצוצין שנפלו בשבירת הכלים, בסוד הפסוק "וגם ערב רב עלה אתם"). ומהי הגימטריא של הביטוי האידי, "איך גלייב"? 86, או פו! זהו בדיוק מספר הנצוצות שנשארו לאחר גלות מצרים, אותם עלינו להעלות ולתקן עד ביאת המשיח.

על פי הסיפור הזה, האמונה הרגילה והשגורה טובה דייה בשביל יציאת מצרים. אך בשביל הגאולה האמיתית והשלמה, הפודה את פו הניצוצות האחרונים והופכת את שם אלהים מסתם 'הטבע' לכלי הוי', צריך להגיע לאמונה שמתפרצת מעצם הנשמה. אמונה כזו לא מתבטאת בשפה שאולה, תהיה קדושה ככל שתהיה. זאת מבטאים רק בשפת אם - איש איש בשפת אמו.

אחדות התורה

מָה מְאַחֵד אוֹתָנוּ? הַדֶּבֶק שֶׁמְּחַבֵּר אוֹתָנוּ צָרִיךְ לִהְיוֹת הַתּוֹרָה. זֶהוּ הַחִבּוּר הָאֲמִתִּי. מֻמְלָץ מְאֹד - לִפְנֵי כְּשֶׁנָּה הִתְחַלְנוּ לִלְמֹד כָּל יוֹם פֶּרֶק תָּנָ"ךְ. אִם כֻּלָּם לוֹמְדִים אֶת פֶּרֶק הַתָּנָ"ךְ הַזֶּה, כַּמָּה שֶׁזֶּה כְּאִלּוּ חִיצוֹנִי - זֶה בְּהֶחְלֵט מְחַבֵּר. חוּץ מֵהַחָתָ"ת שֶׁל הָרַבִּי הַקּוֹדֵם, הָרַבִּי הוֹסִיף גַּם רַמְבָּ"ם, וְזֶהוּ הַחִבּוּר בֵּין הַחֲסִידִים, הַלִּמּוּד הַיּוֹמִי הַזֶּה. בִּשְׁבִילֵנוּ אֲנַחְנוּ הוֹסַפְנוּ כַּמָּה דְּבָרִים לֹא קָשִׁים. לֹא מְסֻבָּךְ: פֶּרֶק תָּנָ"ךְ (אֲנַחְנוּ הַיּוֹם בְּסֵפֶר אִיּוֹב, סֵפֶר הַפְּסִיכוֹלוֹגְיָה הַכִּי חָשׁוּב בַּתָּנָ"ךְ), וּפֶרֶק מִשְׁנָה (שָׁבוּעַ הַבָּא מְסַיְּמִים חֲגִיגָה, סוֹף סֵדֶר מוֹעֵד, וּמַתְחִילִים סֵדֶר נָשִׁים). לְדַעְתִּי, מְאֹד מְאֹד רָצוּי שֶׁכָּל מִי שֶׁיּוֹשֵׁב כָּאן יִלְמַד אֶת גַּם אֶת הַחָתָ"ת, וְגַם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. זֶה בֶּאֱמֶת מְחַבֵּר, הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מְחַבְּרִים אוֹתָנוּ בְּיַחַד.

[מתוך שיעור ב"ד אייר תשפ"ג]

